

המפתח

לחיות באור הפרשה

עם תורה דעתיקה
סתימאה דעתיקה
לא תגליא לעתידי לבא

י"ז בעז"ה ע"י "מכון אור האורות"
רבינו נחמן מברסלב זיע"א

האזנה

B48148@gmail.com

ל'לקוטי-מוהר"ן' על התורה ומועדיה

גליון 74

פרשת דברים-חזון תש"פ

פרשת דברים | הפטרת חזון | תשעה-באב | מגלת איכה | האריז"ל

פרשת דברים

"אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל, בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תפל ולבן וחצרת ודי ז'הב" (דברים א, א)

א. שיחות-הר"ן רצ - שמעתי בשמו: שהצדיק הגדול, בהדבור שהוא מדבר, נכלל בו כל הדבורים הצריכין אל כל ישראל, וכל הדברים שצריך כל אחד מישראל.

וזהו (דברים א, א): "אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל" - שהדבורים שדבר משה, נעשה ממנו 'דברים' אל כל ישראל, כי כל אחד מישראל מצא בו מה שצריך.

ב. ח"ב ת, א - אה"על"פי שתוכחה הוא דבר גדול, ומטל על כל אחד מישראל להוכיח חברו, כמו שפ"תוב (ויקרא יט, יז): "הוכח תוכיח את עמיתך", אה"על"פי"יכן לאו כל אדם ראוי להוכיח, כמו שאמר רבי עקיבא (ערכין טז - ספרא קדושים ד; דברים א): "תמה אני, אם יש בדור הזה מי שיכול להוכיח".

כי פשאינו ראוי להוכיח - אזי לא די שאינו מועיל, אף גם מבאיש ריח נשמתם, כי מעורר הריח-רע של הפעשים-רעים. כמו איזה דבר שיש לו ריח שאינו טוב, כל זמן שאין מזיזין אותו אין מרגישין הריח-רע, אבל כשמתחילין להזיז אותו, מעוררין הריח-רע. כמזיזין מזיזין ומעוררין הריח-רע של הפעשים-רעים, ומבאיש

ריחם, ומחליש נשמתם, ונפסק השפע מכל העולמות התלויים באלו הנשמות.

אבל פשאינו להוכיח - אזי אדרבא מוסיף ונותן בהם ריח-טוב. כי ה'תוכחה' צריכה להיות, בבחינת ה'תוכחה של משה' שהוכיח את ישראל על מעשה העגל, והוסיף ונתן בהם ריח טוב.

וזה בחינת: הקול המשקה את הגן-עדן, בחינת השיר שיתער לעתיד, בחינת החוט של חסד. - וזהו (תמיד כח): "המוכיח את חברו לשם-שמים, מושכין עליו חוט של חסד, שנאמר: מוכיח אדם אחרי הן ימצא" (משלי כח, כג).

וזה ה'קול' הוא בחינת 'קול המוכיח הראוי', בבחינת (ישעיה נח, א): "הרם בשופר קולך, והגד לעמי פשעם" וכו'. כי המוכיח שרוצה להוכיח את ישראל ולהגיד להם פשעם וחטאתם, הוא צריך לזה ה'קול', כדי שלא יבאיש ריחם על-ידי שמעורר עוונותיהם בנ"ל. על-כן צריך לזה ה'קול', כי על-ידי זה מוסיף ונותן בהם ריח טוב, כי על-ידי זה ה'קול' גדלים כל הריחות, כי זה ה'קול', משקה את הגן.

[הערת מוהרנ"ת ז"ל בלקוטי-עצות 'תוכחה' כ - אל יבהלך רעיוניך, כי למעלה (ח"ב ז) הזכיר הרבה: "שידבר כל אחד עם חברו ביראת-שמים", וכל אדם צריך לעסק בזה! - וכאן אמר: "שאינו כל אדם ראוי להוכיח"!]?

אך מבאר היטב למי שמבין היטב פרוש הדברים בפשיטות, כי לדבר עם חברו ביראת-שמים בכל-יום

שהיו בהם אפיקורסים". - על-כן פשוט להצדיק, הוא משליך מעליו משוי גדולה - כי מאחר שנוסע, כבר יש לו אמונה, שהוא הפך האפיקורסות.

"ואצוה את שפטיכם וכו' ושפטתם צדק וכו'"
(דברים א, טז) - ענין תקון המשפט

ו. ח"א ב, דה - עקר המחשבות-זרות, הם על-ידי 'קלקול המשפט', כי 'משפט' הוא בחינת 'עינין', כמו שכתוב (בראשית יד, ז): "ויבאו אל עין משפט". ועל-ידי 'קלקול משפט', בא קלקול ל'עינין', כמו שכתוב (דברים טז, ט): "כי השחד יעור עיני חכמים", זה בחינת 'מחשבות-זרות' שבתפלה, שהם "עניני דמכסין על עינין" (זהר פנחס רנב), כמו שכתוב (איכה ג, מד): "ספותה בענין לך" וכו'.

ולעיתיד שיתקן בחינת 'משפט', כמו שכתוב (ישעיה א, כז): "ציון במשפט תפדה" - אזי יתעבר "עניני דמכסין על עינא", כמו שכתוב (שם נב, ח): "כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון".

ועל-ידי מה זוכה לבחינת משפט? - על-ידי 'צדקה' - שעל-ידי 'צדקה' אוחזין במדת ה'משפט', כמו שכתוב (דברים לג, כא): "צדקת ה' עשה ומשפטיו". וכמו שכתוב (תהלים צט, ד): "משפט וצדקה ביעקב" וכו', כי 'צדקה' הוא על-ידי 'משפט' וכו'. כמו שכתוב (שם עה, ח): "אלקים שפט, זה ישפיל וזה ירים", "שמוריש לזה, ומעשיר לזה" (שמות רבה לא, ג). וכשנותן 'צדקה', הוא בבחינת "זה ישפיל", שמחסר ממונו, ובבחינת "וזה ירים", שמעשיר לעני. נמצא: שאוחז על-ידי זה במדת 'משפט'.

ז. ח"ב ה, יא-יב - על-ידי 'עוונות המשפט', נופלין בבחינת 'אהבות' מן ה'מורכבה', כי "כסאות למשפט" (תהלים קכב, ה). בבחינת ה'מורכבה', שם הוא בחינת 'אהבה קדושה', בבחינת (שיר השירים ג, י): "מרכבו ארנמן, תוכו רצוף אהבה". וכשנפגם ה'מורכבה' על-ידי 'עוונות הדין', נופלים משם 'אהבות נפולות', ועל-ידי זה בא חסיון-שלום פגם הברית'.

ועוונות המשפט נעשה - על-ידי בחינת 'תפלין רעים'. כי ה'תפלין מחוין' נעשין על-ידי שמעלין הלחות ושמונונית הגוף, מבחינת "החתים בשרו" (ויקרא טו, ג) לבחינת 'חותם דקדשה', בחינת 'תפלין מחוין'. ויש לחות שצריכין לצאת, בבחינת טפת עשו וישמעאל, וכשמעלין בחינת אלו השמונונית מבחינת "החתים בשרו" אל הפתח, אזי נתערב פסלת בהמחין והתפלין, ועל-ידי זה נעשה 'קלקול המשפט' וכו'.

מהתכלית ומה יהיה הסוף וכו', זה צריך בודאי כל אדם לקיים, אפלו אדם פשוט לגמרי. אבל 'תוכחה' שהזהיר פאן - הוא ענין אחר לגמרי, כי הוא פשוט כפי את האדם ומזכיר לו עוונותיו, שאומר לו: "למה עשית עברה פלונית או מעשה הרעה הזאת"? - וזה צריך האדם לזהר, שלא להזכיר מעשים-רעים שלהם, כי יכול להחליש נשמתם על-ידי זה, על-ידי שמעורר הריחוד, על-ידי שמזכיר עוונותיהם.

וזה עקר הפרוש של 'תוכחה', כמו שמצינו ברש"י על פסוק "דברי קהלת" (קהלת א, א) שכתב: "כל מקום שמצינו 'דברים', אינו אלא דברי תוכחה" וכו'. גם כתב בפרשת דברים (א, א): "שכן מצינו בכמה צדיקים, שלא הוכיחו אלא סמוך למיתתו וכו' וכן משה וכו'". והנה לכאורה הדבר תמוה, כי הלא משה בודאי הוכיח ואמר מוסר לישראל הרבה מקדם, שהזהיר אתם מאד לשמור את דברי התורה.

אך עקר פרוש 'תוכחה' הוא: מה שהזכיר עוונותיהם, כמו שכתוב שם (דברים א, א): "במדבר בערבה" וגו', ופרש רש"י: "שהם המקומות שהבעיטו" וכו'. וזהו עקר שם 'תוכחה'. ותוכחה כזאת, לא הוכיחם כי אם סמוך למיתתה, אף-על-פי שהיה מוכיחם בבחינת ה'קול הנ"ל, שעל-ידי זה היה מעורר ריחוד, אף-על-פי-כן לא הוכיחם להזכיר עוונותיהם, כי אם קדם מותו].

ג. חיי-מוהר"ן מג - התורה הנ"ל (ח"ב ח' תקעו תוכחה) אמר רבנו ז"ל בראשי-השנה האחרון שהיה סמוך להסתלקותו (שנת תקע"א), כי נסתלק ב'חל-המועד סבות' שאחריו. וזאת התורה היא התורה האחרונה של ימי חיי הקדושים - ושם מדבר מענין 'תוכחה', כי עקר ה'תוכחה' של גדולי הצדיקים היא סמוך למיתתן, כמו שפרש רש"י על פסוק (דברים א, א): "אלה הדברים" וכו'.

"ויברך אתכם פאשר דבר לכם" (דברים א, יא)

ד. ח"א לד, ג - לכאורה קשה, למה אנו צריכין לתפלה, והשם-יתברך יודע מחשבות? - אבל מחמת שהדבור הוא 'כלי השפע', שבהם מקבלין השפע, כמו שכתוב (דברים א, יא): "ויברך אתכם פאשר דבר לכם" - הינו: לפי הדבור כן השפע. אם הדבור הינו ה'כלי השפע', הוא בשלמות ובמלואה, אזי יכולין לקבל בהם רב שפע. - והדבורים של הצדיק, בודאי הוא בשלמות ובמלואה, לכן יכול להמשיך השפע לישראל.

"איכה אשא לבדי וכו' ומשאכם" (דברים א, יב)
"מלמד שהיו אפיקורסין" (רש"י)

ה. שיחות-הר"ן לז - 'אפיקורסות' נקראת 'משא', כמו שכתב רש"י על "משאכם" (דברים א, יב): "מלמד

וְזָהוּ (חֲבוּקָה א. ד): **"עַל־כֵּן יֵצֵא מִשְׁפֵּט מֵעַקְל"** - הַיְנוּ 'קַלְקוּל הַמִּשְׁפָּט'. כִּי ה' מִשְׁפָּט' עַל־יַדֵּי ה' מַח', כְּמוֹ שְׁפָתוֹב בְּשִׁלְמָה (מְלָכִים-ד א. ג. כח): **"כִּי רָאוּ בִי הַכְּמַת אֱלֹקִים בְּקִרְבּוֹ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט"**. וְעַל־כֵּן בְּשִׁנְפָּגֶם הַמַּח, נִתְקַלְקַל הַמִּשְׁפָּט.

וְזֶה 'מֵעַק' ל', אוֹתִיּוֹת 'עַמְל"ק', שְׁעַל־יָדוֹ בֵּא הַטְּמָאָה הַנִּל, בְּבַחֲיִנַת (דְּבָרִים כח, יח): **"אֲשֶׁר קָרָךְ בְּדֶרֶךְ"**. - וְהַתְּקוּן: **עַל־יַדֵּי 'קָשׁוֹר הַמְּרַכְּבָה', בַּחֲיִנַת: "מְרַכְּבוֹ אֲרַגְמָן"**, שֶׁהֵם רְפָאֵל וְנִגְרִיאֵל וְכוּ', שֶׁהֵם 'מְלֹאכֵי הַמְּרַכְּבָה' שְׁצָרִיךְ לְקַשְׂרֵם, לְתַקֵּן 'פָּגַם הַמְּרַכְּבָה' שִׁמְשֵׁם בְּאִין הָאֵהֱבוֹת הַנְּפֹלוֹת'.

ח. סֵפֶר הַמִּדּוֹת, צְדָקָה יא - ה'פְּשָׁרָה' (שְׁלֹחַן־עֲרוּךְ חֲשׁוֹן־מִשְׁפָּט יב, ב), הִיא 'מִשְׁפָּט' שֵׁישׁ בּוֹ 'צְדָקָה'.

"כִּי הַמִּשְׁפָּט לְאֱלֹקִים הוּא" (דְּבָרִים א. יז)

ט. ח"ב א, יד - כְּשֶׁאָדָם יוֹשֵׁב לְדַבֵּר בַּחֲבֵרוֹ, זֶה בַּחֲיִנַת 'רֹאשֵׁי־הַשָּׁנָה', שֶׁהוּא יוֹמָא דְדִינָא, שֶׁהוּא יוֹשֵׁב וְדָן אֶת חֲבֵרוֹ. וְצָרִיךְ לְזַהֵר מִזֶּה מְאֹד, וְלִהְסַתְּפֵל עַל עַצְמוֹ הַיֵּטֵב אִם הוּא רָאוּי לְזֶה לְשִׁפֵּט אֶת חֲבֵרוֹ, 'כִּי הַמִּשְׁפָּט לְאֱלֹקִים הוּא" (דְּבָרִים א. יז) - כִּי רַק הוּא יִתְבָּרַךְ לְבַדּוֹ רָאוּי לְשִׁפֵּט אֶת הָאָדָם.

י. ח"ב ח, יא - בְּרֹאשֵׁי־הַשָּׁנָה, אִז ה'תַּפְּלָה' בְּבַחֲיִנַת 'דִּין וּמִשְׁפָּט', "כִּי הַמִּשְׁפָּט לְאֱלֹקִים' הוּא" (דְּבָרִים א. יז), וְעַל־יַדֵּי־זֶה מוֹצִיאִין כָּל הַחַיּוֹת שֶׁל הַסְּטֵרָא־אֲחֵרָא שֵׁינֵק מִדַּעַת וּמִתַּפְּלוֹת יִשְׂרָאֵל.

וְזֶה בַּחֲיִנַת (תַּהֲלִים פֵּא, ח): **"כִּי הֵק לְיִשְׂרָאֵל הוּא, מִשְׁפָּט 'לְאֱלֹקֵי' יַעֲקֹב"**. **"הֵק לְשָׁנָא דְּמִזּוּנָא"** (בִּיצָה טז). - הַיְנוּ: שְׁמוֹצִיאִין כָּל הַמְּזוּן וְהַחַיּוֹת מִהַסְּטֵרָא־אֲחֵרָא, כִּי הוּא מְכַרְחָה לְהוֹצִיא וּלְהַקִּיא הַכֵּל, עַל־יַדֵּי בַּחֲיִנַת "מִשְׁפָּט 'לְאֱלֹקֵי' יַעֲקֹב", הַיְנו עַל־יַדֵּי הַתַּפְּלָה שֶׁהִיא בְּבַחֲיִנַת 'דִּין וּמִשְׁפָּט' - שְׁעַל־יַדֵּי־זֶה הוּא מְקִיא כָּל הַקִּדְשָׁה שְׂבָלַע מִן הַדַּעַת וּמִתַּפְּלוֹת יִשְׂרָאֵל.

"וּבְדַבֵּר הַזֶּה אֵינְכֶם מְאֲמִינִם בַּה" (דְּבָרִים א. לב)

יא. לְקוּטֵי־הַלְכוֹת, שׁוֹמְרֵ־שִׁכְר ד, ט - וְזֶה שְׁקוּרִין 'פְּרֻשֵׁת דְּבָרִים' קֹדֶם תְּשַׁעֲה־בְּאָב, כִּי כָל 'פְּרֻשֵׁת דְּבָרִים' מִדְּבַרְת מִה'דֶּרֶךְ לְאֲרֵץ־יִשְׂרָאֵל' - כְּמִבְּאֵר שֶׁם הַיֵּטֵב, שֶׁכָּל תּוֹכְחָה שֶׁל מֹשֶׁה שֶׁם הוּא, עַל שִׁפְגָּמוֹ יִשְׂרָאֵל בְּה'דֶּרֶךְ לְאֲרֵץ־יִשְׂרָאֵל, עַל שֶׁלֹּא הָיוּ חֲזָקִים בְּאֲמוּנָתָם, כְּמוֹ שְׁמַתְחִיל שֶׁם (דְּבָרִים א. א): **"אֶחָד עֶשֶׂר יוֹם מִחֲרַב דֶּרֶךְ הַר שַׁעִיר עַד קֶדֶשׁ בְּרִנְע". וְכִמוֹ שֶׁפִּרְשׁ רַש"י שֶׁם: **"אִין לָךְ דֶּרֶךְ קֶצְרָה" וְכוּ', וְכָל כֶּךָ הִיְתָה שְׂכִינָה מִתְּלַבְּטָת בְּשִׁבְלֵכֶם לְמַהֵר בִּיאַתְכֶם לְאֲרֵץ וְכוּ'."****

יב. וְכֵן הוֹלֵךְ בְּכָל דְּבָרֵי תּוֹכְחָתוֹ, בְּכָל הַסְּדֵרָא כְּלָה, שְׁמוֹכִיחַ אוֹתָם: עַל שִׁגְרָמוֹ עֲפוֹב בְּה'דֶּרֶךְ לְבֹא לְאֲרֵץ־יִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁהִכְרַחוּ לְהַתְּמַהֲמָה שֶׁם אֲרַבְעִים שָׁנָה, וְכָל־זֶה עַל־יַדֵּי חֲטָא הָעֶגְל וְהַמְּגָלִים שִׁפְגָּמוֹ בְּאֲמוּנָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (דְּבָרִים א. לב): **"וּבְדַבֵּר הַזֶּה אֵינְכֶם מְאֲמִינִם בַּה" וְכוּ'.**

יג. כִּי עַקֵּר תִּקְוֵן ה'דֶּרֶךְ לְאֲרֵץ־יִשְׂרָאֵל - הוּא אֲמוּנָה, שֶׁהִיא בַּחֲיִנַת "כַּח מַעֲשֵׂיו" הַנִּל, דְּהַיְנוּ: שְׁמֲאֲמִינִים שֶׁהִשְׁמִית־תְּבַרְךָ בְּרָא הַכֵּל, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (בְּרֵאשִׁית א. א): **"בְּרֹאשִׁית בְּרָא" וְכוּ', וּבְרַצּוֹנוֹ נִתְּנָה לָהֶם וּבְרַצּוֹנוֹ וְכוּ' (רַש"י שָׁם). וְהֵם פְּגָמוּ בְּזֶה, וְעַל־יַדֵּי־זֶה גָּרְמוּ לָהֶם עֲפוֹב כְּל־כֶּךָ.**

וְזֶה גָּרַם לָנוּ כָּל הַחֲרַבְנוֹת חֲרַבֵּן בֵּית רֹאשׁוֹן וְשֵׁנִי, כִּי עַל־יַדֵּי־זֶה יֵשׁ כַּח לְהַסְּטֵרָא־אֲחֵרָא לְהַתְּעוֹרֵר בְּכָל־פַּעַם לְגַרֵּשׁ אֶת יִשְׂרָאֵל מֵאֲרֶצָּה, שֶׁזֶּה נִמְשָׁךְ עַל־יַדֵּי שְׂאוֹמְרִים לָהֶם עֲדוּן: **"לִסְטִים אַתֶּם שֶׁכַּבְּשִׁתֶּם אֲרֵץ־יִשְׂרָאֵל" - מֵאַחַר שִׁיִּשְׂרָאֵל בְּעֶצְמָן פְּגָמוּ בְּאֲמוּנָה, שְׁעַל־יַדֵּי־זֶה פְּגָמוּ בְּבַחֲיִנַת (תַּהֲלִים קִיא, ו): **"כַּח מַעֲשֵׂיו הַגִּיד לְעַמּוֹ וְכוּ' וְכַנ"ל.****

וְעַל־כֵּן קוֹרִין זֹאת 'קֹדֶם תְּשַׁעֲה־בְּאָב' - כִּי עַל־יַדֵּי־זֶה עַקֵּר הַגְּלוּת וְהַחֲרַבֵּן, כַּנ"ל.

יד. וְאַחֲרֵי־כֶךָ קוֹרִין 'וְאַתְחַנֵּן' בְּשַׁבַּת־נַחְמוֹ - כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ ה'אוֹצֵר־מִתְּנַת־חַנּוּם' שֶׁהַמְשִׁיךְ מִשֶּׁה רַבְּנוּ בְּרַבּוּי תַּפְּלוּתוֹ שֶׁהַתַּפְּלָל לְבּוֹא לְאֲרֵץ־יִשְׂרָאֵל וְכוּ'.

- עֲנִין 'מִשְׁנַה־תּוֹרָה' -

[ב'תְּקוּנֵי־זֶהַר' (מו.): וְאִיהִי 'בְּרִייתָא דְּשַׁבַּת' וְכוּ' נִשְׁמַתָּא יְתִירָה' דְּאֵתוּסָף לְגַבְיָהּ בְּגִין שְׂכִינְתָּא. אֲתַקְרִי אִיהוּ 'מוֹסַף שַׁבַּת', וְכוּ'. - וְאִיהִי 'תּוֹסַפְתָּא' מִסְּטֵרָא דַּח"י עֲלָמִין, דְּאִיהוּ 'מוֹסַף שַׁבַּת', וְאִיהִי 'מִשְׁנָה' מִסְּטֵרָא דְּגוּפָא, 'מִשְׁנָה תּוֹרָה' וְדֹאֵי וְכוּ'].

טו. ח"א נח, ד־ה ט - 'מִשֶּׁה רַבְּנוּ, בְּזֶה שֶׁהַכְּנִיעַ 'קַלְפַת עַמְלָק, וְתַקֵּן הַבְּרִית - זָכָה לְבַחֲיִנַת (שְׁמוֹת טז, ה-כב): **"וְהָיָה 'לָחֶם מִשְׁנָה' עַל אֲשֶׁר יִלְקְטוּ יוֹם יוֹם". וְיוֹסֵף שֶׁזָּכָה לְבְרִית, כְּתִיב בֵּה (בְּרֵאשִׁית מא, מג): **"וַיִּרְכַּב אֹתוֹ בְּמִרְכַּבַּת הַמִּשְׁנָה"**, הַיְנו **"מִשְׁנָה עַל אֲשֶׁר יִלְקְטוּ יוֹם יוֹם"** - שְׁעַל־יַדֵּי 'בְּרִית', זּוֹכָה לְשִׁפֵּעַ כְּפּוֹלָה. וְזֶה שְׂבַחֲיִנַת 'שַׁבַּת' מְקַבֵּל מִ'יוֹסֵף': **"לָחֶם מִשְׁנָה, הַיְנו "מִשְׁנָה תּוֹרָה"**, בַּחֲיִנַת (מְשָׁלִי ח. ל): **"וְאַהֲיָה שַׁעֲשׂוּעִים יוֹם יוֹם"**. - וּבַחֲיִנַת 'שַׁבַּת' מִשְׁפִּיעַ לְשָׂאֵר הָעוֹלָמוֹת וְכוּ'.**

וְאִז כְּשִׁמְכְנִיעַ כָּל הַצָּרִים הַרוֹדְפִים אַחַר חֲלוּשֵׁי כַּח שְׂבִיִּשְׂרָאֵל, וּמְכַנִּים אוֹתָם לְעַבּוֹדַת הַשִּׁם־יִתְבָּרַךְ - עַל־יַדֵּי־זֶה זּוֹכָה לְחַדֵּשׁ חֲדוּשֵׁין דְּאוֹרִיתָא בְּשַׁבַּת עַל חַד תְּרִין, בְּבַחֲיִנַת: **"לָחֶם מִשְׁנָה"**, בַּחֲיִנַת: **"מִשְׁנָה תּוֹרָה"**, בַּחֲיִנַת: **"מְגַלָּה עֵפָה"** (זְכַרְיָה ח. א), בַּחֲיִנַת: **"חֲרַב פִּיפְיוֹת"** (תַּהֲלִים קַמֵּט, ו). - שְׁעַל־יַדֵּי ה'חֲרַב נִקְמַת'

(ויקרא כו, כה) - זוכה: **"לפי שנים"** (דברים כא, יז), בחינת: **"לחם משנה"**.

ושבת משלח הארותיו לכל המדרגות, ומרפא רפואות הנפש ורפואות הגוף, בבחינת (שמות כא, יט): **"רק שבתו יתן ורפא ורפא" - שתי רפואות על-ידי שבת.**

וכשהכשרי-דור נתיפים ונתפפדים בעיני כל - אזי כל אחד לפי פשרותו יכול להבין: **שכבר השפיע 'הכם' הדור' ביום השבת 'לחם משנה' הנ"ל.**

פי כל אחד ואחד לפי פשרותו - בן מקבל יפי והדר, ונתגדל בן בעיני הבריות. והיפי והגדלה, היא ציון וסימן ורשימה על **"משנה תורה" הנ"ל**, בבחינת (תהלים מח, א): **"הר ציון ירפתי צפון"**. 'הר' זה בחינת **'גדלה'**, כמאמר חז"ל (סנהדרין קז, על תהלים יא, א): **"נודי הרכם צפון"**, **"זה מלכות וגדלה"**. שה'גדלה' הוא 'ציון' ו'סימן' על 'ירפתי צפון' (שם מח, א), על 'חמוקי ירכיך' (שירי-השירים ג, ב), 'תורה הצפונה'.

"ונסב את הר שעיר ימים רבים" (דברים ב, א)

טז. לקוטי הלכות, מצרנות ז, זח - ועל-בן קורין פרשת דברים' תמיד, ב'שבת-חזון' סמוך ל'תשעה באב' - פי כל 'פרשת דברים' מדבר, מה שגורמו בעוונותיהם לסבב גבולי ארץ-ישראל, ולא יכלו לכנס בדרך הישר דרך ארץ אדום לכבש ארץ-ישראל.

וכל-זה - מחמת שבעוונותיהם נתנו פח לעקר המצרים של ארץ-ישראל, שהוא אדום ועמון ומואב, ולא יכלו לכבש אלו המצרים, רק הצרכו לסבב הרבה, עד שבאו ממזרח לארץ סיחון, ושם כבשו המצר בגדל פחו של משה, עין ב'פרשת-דברים' שכל הפרשה מדבר מזה, פי מתחיל (דברים א, ב): **"אחד עשר יום מהרב דרך הר שעיר וכו', ומדבר מענין זה שסבבו גבולי ארץ-ישראל, על-ידי שחטאו במרגלים ואמרו "נתנה ראש" וכו', ומדבר מזה בכל הסדר, כל מה שעבר בזה, עד שבאו לארץ סיחון ועוג וכבשום.**

וכל זה גרם 'חרבן בית-המקדש! - פי אם לא היו חוטאים, והיו פובשים המצר של אדום ועמון ומואב - לא היה נחרב הבית-המקדש! - על-בן קורין פרשה זאת ב'שבת-חזון' סמוך לתשעה באב - פי עקר החרבן היה, על-ידי שלא כבשו ולא הכניעו אלו המצרים, בבחינת **"כל רדפיה השיגוה בין המצרים"**, כנ"ל:

ועל-בן נסתלקו משה ואהרן על גבולי ארץ-ישראל - פי מחמת עוונות ישראל, לא יכלו לגמר בחייהם לכבש אלו המצרים. אבל **"גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם"**

(חליו ז), וסוף כל סוף יכבשו כל אלו המצרים, על-ידי שהם נגנזו שם.

ועל-בן דקדקה התורה ובארה במיתת משה ואהרן - שהיו גבול ארץ אדום ובארץ מואב, כמו שכתוב במיתת אהרן (במדבר כ, כג): **"ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בהר החר על גבול ארץ אדום וכו', יאסף אהרן וכו'. וכן במשה כתיב (דברים לד, ו): "ויקבר אתו בגיא בארץ מואב"**.

פי עקר גניזתם שם היה, מחמת שהם מצרי הקדשה, פי עומדים על גבול ארץ-ישראל, שזה עקר המלחמה, לכבש המצרים הקשים כנ"ל - על-בן נסתלקו משה ואהרן ונקברו שם - כדי שבגדל כחם יכבשו גם מצרים אלו, שעל-ידי-זה נזפה לכנס לארץ-ישראל, ולכבשה לנו לעולם, במהרה בימינו, אמן.

"רב לכם סב את החר הזה פנו לכם צפנה"

(דברים ב, ג)

יז. התורה "רב לכם" בהוספות מפתח-יד רפנו ז"ל (נדפס בסוף הספר) - **'הגדלות' מפיל האדם ומשפילו בגשמיות וברוחניות. פי אם הוא דבוק בהשם-יתברך ובאמונתו, אזי אינו יכול לשלוט עליו שום דין, ולא יהיה לו שום נפילה. פי מי יוכל ליגע בו באשר הוא קרוב אל המלך, ובאיזה מקום "אשר הוא חונה, שם הר אלקים"** (שמות יח, ה), וממשלת הקדוש-ברוך-הוא עליו. - אבל אם נופל מאמונה, הינו שנפל בגדלות, ואזי מבדל מהקדוש-ברוך-הוא, ואז כל הדינין שורין עליו.

ואיתא בזהר-הקדוש: **"כד ברינש נפיל מאמונה, כדין כל דינין מתנוצצין ומתלהטין ביה"**. פי הם תמיד מצפים מתי יפל מאמונה, פי אז בא לידי כפירה. - וכבר נודע: **ש'ההר' נקרא 'אמונה'**. פי 'ההר' נקרא 'ירושלים', כמו שכתוב (דברים ג, כה): **"ההר הטוב הזה והלבנון"**, ופרש רש"י: **"ההר הטוב, זה ירושלים"**. וירושלים נקרא 'אמונה', כמו שכתוב (ישעיה א, כא-כו): **"קריה נאמנה"**.

ועל-בן כשנפל מאמונה הנקרא 'ירושלים', ובא לידי 'כפירה' - זה נקרא 'מחריבי-ירושלים', וכמו שכתוב (ירמיה ה, א): **"שוטטו בחוצות ירושלים ובקשו איש אמונה"**. אם-בן כשנפול מהאמונה, נקרא 'מחריבי-ירושלים', מחמת הפרדתו מהשם-יתברך, ובאים ישראל בגלות וכו'.

פי האמונה האמתית, אם היא באמת, אינו יכול לפול מהאמונה, פי האמונה היא למטה, וכשהיא בשלמותה, אזי נשפעים ממנה כל ההשפעות והברכות, וכל הדינין מתבטליו. - אבל כשנפול מהאמונה, ובא לידי

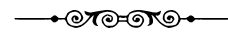

'כפירה', נקרא 'מחריבי-ירושלים', וכל הדינין שורין עליו.

ובמה יוכל לתקן זאת? - על-ידי 'בינה', דהינו 'התבוננות' בגדלות הבורא יתברך, בהיותו מתבונן בבקר, שהחזיר לו במדת טובו, את נשמתו הנמסרת תמיד בכל יום, אזי נופל עליו היראה ופחד משמו הגדול יתברך, ואז נתרחבה ונתרבה האמונה. - ואז אינו יכול לפול ולבא לידי 'גדלות', כי אז נתרבה ונתרחבה האמונה הקדושה הנקרא 'ירושלים'. ואז על-ידי ה'התבוננות' הזו, נעשה מ'מחריבי-ירושלים', 'בני-ירושלים'.

וזאת הבחינה נקרא 'עולם-הבא', כי לעתיד-לבא אז יהיה דעה שלמה - ו'עולם-הבא' נקרא 'שבת', וגם ב'שבת' נפתחין 'שערי בינה', להתבונן האדם בעצמו היכן המקום אשר הוא עומד, כי בחול משקע בטרדות, ואינו יכול להתבונן היטב הדק. אבל אם יש לו בחינת 'שבת', בחינת 'התבוננות', שיתבונן בעצמו היכן הוא עומד - אזי אינו נופל בגדלות.

וזוה (דברים ב, ג): **"רב לכם סב את ההר"**. דהינו ה'גדלות' שבעם הסובב את ה'אמונה' הנקרא 'הר' כג"ל. ובשביל זה שורין דינין על-יכם. ומה תקנתו (שם): **"פנו לכם צפנה"** - הינו שתפנו לכם אל 'לבבכם', בחינת 'צפונה', דבר ה'צפון', בחינת 'שבת', בחינת 'עולם-הבא', דהינו 'התבוננות'. ואז יהיה נקרא 'בני-ירושלים', אמן ואמן.

הכפרת שבת חזון

"חזון ישעיהו" (ישעיה א, א)

א. ח"א ג - לכך נקרא המנגן 'חזן' מלשון 'חזון', הינו לשון 'נבואה' - כי לוקח הנגינה מאתר דנביאים ינקין.

"נזרו אחור" (ישעיה א, ד)

ב. ח"א קח - כל הנפילות באין מחמת קלקול האמונה, וכשנתקלקל האמונה, נמצא מחזיר פניו מהשם-יתברך, כמו שכתוב (ישעיה א, ד): **"נזרו אחור"**. והשם-יתברך גם-כן מסתיר פניו מפניו, נמצא הוא 'אחור באחור'. וצריך להביא על זה עולה וכו'.

"וכל לבב דו"י" (ישעיה א, ה)

ג. ח"ב פב - בחינת 'כסדר' נקרא 'יוד'. ש'מלכות' הנקרא 'דל"ת', לית לה מגרמה פלום, והקדוש-ברוך-הוא ממשיך לה חיות החכמה, הנקרא 'יוד', וזה: **"יוד ו"ו דל"ת"**. וכשמחלק את ה'ד' לעצמו, וממשיך לעצמו חיות ממנה,

אזי נעשית לו 'שלא כסדר'. 'דו"י', מ'יוד' נעשה 'דו"י'. וזה (ישעיה א, ה): **"וכל לבב דו"י" -** כי כשהולך לאדם 'שלא כסדר', זה לו 'מחלת לב', כמו שכתוב (משלי יג, יב): **"תוחלת ממשכה" וכו'.** וכשרואה אדם בעצמו שהולך לו 'שלא כסדר', נעשה תשובה וישפיל עצמו וכו'.

"חדשיכם ומועדיכם שגאה נפשי" (ישעיה א, יד)

ד. ח"י-מוהר"ן פד - קדם 'ראשי-השנה' תקס"ט, הביא לו השוחט מטעפליק 'כפא נפלאה' - וסמוך לזה ספר: שראה במראה או בחלום: שהביאו לו 'כפא' וכו', ושמעתי שהולך וקא 'ראשי-השנה' וכו'. ובאתי לה'כפא', וראיתי שם 'ראשי-השנה', 'ראשי-השנה' ממש. וכן 'יום-כפור', 'יום-כפור' ממש. וכן 'סבות', 'סבות' ממש. גם שמעתי: שהיו צועקים: **"חדשיכם ומועדיכם שגאה נפשי"** (ישעיה א, יד), מה לכם לדון את העולם, 'ראשי-השנה' בעצמו ישפט, וכו'.

"ידיכם דמים מלאו" (ישעיה א, טו)

ה. ח"א נב, ב - מ'הותם' נעשה 'נדת', בבחינת (ישעיה א, טו): **"ידיכם דמים מלאו"**, כי י"ד במלואו (פזו: י"ד דל"ת), הוא מספר נד"ת, הינו: **"עבודת-אלילים שמטמאה בנדה"** (שבת פב).

"למדו היטב, דרשו משפט, אשרו חמוץ" (ישעיה א, ז)

ו. ח"א סט - דע: שהגוזל את חברו ממון, בזה הוא גוזל ממנו בנים וכו'. - וזה שכתוב (ישעיה א, ז): **"למדו היטב, דרשו משפט, אשרו חמוץ"** - שהפסוק מזהיר לעשות משפט ולחזק את הנגזל, להציל עשוק מיד עושקו, כדי להציל נפש בניו ובנותיו. וזה: **"למדו היטב" וכו', -** שמה שתעשו משפט, ותצילו גוזל מיד גוזלו, על-ידי-זה תעשו טובה להבנים, שהם בחינת 'למודי ה"', ככה שכתוב (שם נד, ג): **"וכל בניך למודי ה'".** וזה: **"למדו היטב" -** שההטבה תהיה להבנים, שהם בחינת 'למודי השם'.

"אם יאדימו כתולע כצמר יהיו" (ישעיה א, יח)

ז. ח"א נט, ה - ה'לשון של זהורית', מלבין עיונותיהן והדמים של שס"ה גידין, בבחינת (ישעיה א, יח): **"אם יאדימו כתולע, כצמר יהיו"**.

"קריה נאמנה מלאתי משפט" (ישעיה א, כא)

ח. ח"א נט, ב - וזהו בחינת (ישעיה א, כא): **"קריה נאמנה מלאתי משפט"**. 'קריה' - זה בחינת 'ירושלים עיר הקדש', שמלביש את ה'משפט'.

"צדק ילין בה" (ישעיה א, כא)

ט. ח"ב ז, יא - "צדק ילין בה" (ישעיה א, כא). ופרש רש"י: 'תמיד של שחר היה מכפר על עברות של לילה, ותמיד של בין-הערבים היה מכפר על עברות של יום'. - פי ישראל עם קדוש לפי גדל רוחניותם ודקותם, אין יכולין לשא עליהם המשא של עוון אפלו יום אחד, על-יכן אנו צריכין

את ה'בית־המקדש' ש'יכפר עלינו בכל־ימים. ומעת אשר חרב בית־המקדשנו, אין אנו יכולים לנקות עצמנו מן העוונות, כי אין מי שיכפר בעדנו.

"כספך היה לסיגים, סבאך מהול במים" (ישעיה א, כב)
ברש"י: "כספך היה לסיגים", שהיו עושין מעות נחשת, ומצפין אותן בקסף, להונות בהם. "סבאך מהול במים", משקים שלכם מערבים במים, כדאיתא ב'פסיקתא'.
[ב'פסיקתא דרב פהא' טו, ח (מובא גם ב'ילקוט' פאז): "כספך היה לסיגים סבאך מהול במים". בראשונה היו משתמשין במטבעות של כסף, וכיון שרבו הרמיון והסאיון, התחילו לשוהה משתמשין במטבעות של נחשת מחפים כסף. והנה חד מהון אזיל לגבי צורפא [צורף כסף], והנה שמע קליה [הצורף שמע קולו שסגיע], אמר לבר ביתיה [אמר הצורף לבני־ביתו]: אזיל אנחש ליה [אמרו לו מעות של נחשת מצפין כסף]. אוף איהו הנה אזיל למזבן חד קסיט [דחמר מן גו קפיליא] גם הצורף בעצמו הלך לקנות נוד וזו מקום שמוכרים שם וזו. ושמע קליה [המוכר שמע קולו שסגיע], אמר לבר ביתיה [המוכר אמר לבני־ביתו]: המדיל ליה [מזוג וערב ליה את היוו במים]. הךא הוא דכתיב: "כספך היה לסיגים". למה? "סבאך מהול במים"].

י. חיי־מוהר"ן תנח - שמעתי דברי צחות בשם רבנו ז"ל, שאמר: "מיום שכבש הקיר"ה [הקיסר ירום־הודו] מרוסיא את המדינה - נעשה המעות וה'כסף' סיג, וה'משקה' 'פאנש' [מ'פרות או דבש מערב במים]. "כספך היה לסיגים, סבאך מהול במים" (ישעיה א, כב), והבן.

[ב'ספר־המדות', גנבה וגזלה י: "מי שמערב משקיו במים, גנבים באים עליו" (במראי־מקומות של הרב מטשעהרין ז"ל: "סבאך מהול במים וגו' וחברי גנבים וגו'". ישעיה א, כבג). וב'ממון' סז: "מזונות של אדם נתמעט, בשמערב מים במשקיו". (במראי־מקומות הנ"ל: "סבאך מהול במים". ישעיה א, כב - ועיר שם באות סו הפקדם ובמראי־מקומות הנ"ל).]

"עיר הצדק קריה נאמנה" (ישעיה א, כו)

יא. ח"א נב, חיי־בסוף - עלידי שמשמש הגוף להנשמה בעשית מצוות מעשיות, נעשה הגוף בחינת 'בשר' להנשמה. ואז: "ולירושלם מבשר אתן" (ישעיה מא, כז), מ'בשר הנמול' נשלם 'ירושלם', שהיא "קריה נאמנה" (שם א, כו) - הינו: שזוכין לבוא ל'אמונה', שהיא 'בכליות הקדשה' שמקבלין מצדיקי־הדור האמתיים - שאי־אפשר להתקרב אליהם, כ'אם עלידי עזות דקדשה', שעל־ידיה משברין עזות דס'טרא־א'הרא', עזות הגוף - ועל־ידיה זוכין ל'אמונה שלמה', בחינת: "ירושלם קריה נאמנה".

ועקר בנין האמונה, בחינות "ירושלם קריה נאמנה", זוכין עלידי 'תפלה', שהוא בחינות 'ראה', בחינות מאמר השלם. - ועל פן נקראת ה'אמונה', 'ירושלם', שהוא 'ראה שלם' - פי עקר בנינה, עלידי בחינות 'ראה', בחינות מאמר השלם.

וזה פרוש (בבא־קמא נט. נט): "אלעזר זעירא הוה סים מסאנא אבמא. אמרו לה: מה עבדת. אמר: קא מתאבלינא על ירושלם". - פי היה מתאבל על "ירושלם קריה נאמנה", הינו על 'קלקול האמונה'.

ועל־פן: "סים מסאנא אבמא" - להורות: שנתקלקל 'חותם הרגלין', ונעשה מ'חותם', דם "נדת". וזה נעשה עלידי 'קלקול האמונה', 'קלקול חותם הידין' - שעל־ידיה נתקלקל ממילא 'חותם הרגלין', פי עקר הוא האמונה.

"אמרו לה: מי השיב את לאתאבולי וכו"? - הינו: שחשדוהו שיש לו 'צדלות', ועל־פן על־ידך נתקלקלו ה'רגלין' וכו'.

יב. ח"א לה, ה'ז - עקר המחין שמקבלין עלידי ה'אמונה', אין מקבלין אלא מ'אורי־הפנים', דרך ה'אמונה', הנקראת 'מלכות', בחינת 'ירושלם', כמו שכתוב (בראשית יד, יח): "ומלכי צדק מלך שלם", ותרגומו: "מלכא דירושלם". והיא בחינת 'אמונה', כמו שכתוב (ישעיה א, כו): "עיר הצדק קריה נאמנה". והיא בחינת 'פשטא אורייתא' וכו'.

וכשאדם מכניס שכלו, נשמתו, בתוך האמונה, הינו 'פשטא אורייתא', הינו 'משא־ומתן' - אזי צריך לשמר ה'אמונה', שלא יינקו ממנה החיצונים. פי היא שוכנת בתוך החיצונים, בחינת (יתקאל ה, ה): "זאת ירושלם שמתיה בתוך הגוים וסביבותיה ארצות". ו'ירושלם' הוא בחינת 'אמונה', כמו שכתוב: "קריה נאמנה", והוא 'פשטא אורייתא' וכו'.

יג. ח"א רפ - עקר ברור הניצוצות מן הקלפות, הוא עלידי 'אמונה'. פי דרך ה'אמונה', לשכן תמיד אצל אלו הקדשות הנפולות, בבחינות (יתקאל ה, ה): "זאת ירושלם בתוך הגוים שמתיה וסביבותיה ארצות". 'ירושלם' היא "קריה נאמנה" (ישעיה א, כאכו), בחינות 'אמונה' - היא "שוכנת בתוך הגוים וסביבותיה" וכו' - פי 'היא' ביניהם תמיד כנ"ל.

ועל־פן אלו הניצוצות שנפלו - הם נדבקים ונתאחזין סביבות האמונה, והיא מעלה אותם משם. ועל־פן צריך לעשות 'משא־ומתן באמונה', שעלידי ה'אמונה', מעלין ה'ניצוצות' כנ"ל - שזה עקר בחינות 'משא־ומתן', להעלות ה'ניצוצות'.

יד. התורה רב לנס" בהוספות מתב'יד רבנו ז"ל (נדפס בסוף הספר) - 'ירושלם' נקרא 'אמונה', כמו שכתוב (ישעיה א, כאכו): "קריה נאמנה".

"ציון במשפט תפדה" (ישעיה א, כז)

טו. ח"א ב, ה - לעתיד שיתקן בחינת 'משפט', כמו שכתוב (ישעיה א, כז): "ציון במשפט תפדה" - אזי יתעבר "עננין דמכסין על עינא" (זהו פתח רנב), כמו שכתוב (שם נב, ה): "פי עין בעין יראו בשוב ה' ציון".

"בכו תבכה בלילה" (איכה א, ב)

[בגמרא סנהדרין (קד): "שתי בכיות הללו למה וכו', אותו הלילה, ליל תשעה־באב היה, אמר להן הקדוש־ברוך־הוא לישראל: אתם בכותם בכה של חנם, ואני אקבע לכם בכה לדורות, וכו'"].

א. ח"ב ז, יא - עלידי 'חטא המרגלים', גרמו 'חרבן בית־המקדש', כמו שאמרו רז"ל (תענית כט. סוטה לה. סנהדרין קד: במדבר־רבה טז, כ; תנחומא שלח יב): "אתם בכיתם בכה של חנם,

אני אקבע לכם בניה לדורות". פי אותו הלילה, ליל תשעה באב היה, שבו נחרב הבית המקדש, ומשהיבנו בקש על זה: "סלח נא" (במדבר יד, ט), פי בזה החטא והפגם, תלויים כל העונות, פי על-ידייזה הפגם, נחרב הבית המקדש.

"דרכי ציון אבלות מבלי באי מועד" (איכה א, ד)

ב. ח"א לא, ד - היסורים שיש לאדם בדרכים, היא בסבת צלגלי הרקיע, פי "אין לך דבר מלמטה, שאין לו כוכב מלמעלה" (בראשית יד, י). יש 'כוכבים' שמגדלים מיני 'עשבים' במקומות שמאירים, ויש שהם מחיבים שיהא דרך בניאדם במקומות שמאירים, ויש שמחיבים שיהיה מדבר, ויש שהם מחיבים שיהא ישוב. ולפי ההתנוצצות הכוכבים על המקום, כן המקום מתנהג.

וזהו בחינת (איכה א, ד): "דרכי ציון אבלות באי מועד". "מועד" - זה בחינת צלגלי הרקיע, שעל-ידיה נחשב הזמן.

וזהו (משלי ד, יט): "דרך רשעים כאפלה" - שאין 'כוכבים' ומזלות מאירין להם, ועל-ידייזה נכשלים. והכל תלוי בבדיית וכו'.

ג. חיי-מוהר"ן שטו - הדרכים מבקשים את תפקידם, כדאיתא במדרש (איכה יד, א, ל) על פסוק "דרכי ציון אבלות" (איכה א, ד): "שהם מתאבלים על שפסקו עולי-רגלים שהיו עוברים עליהם".

וכן אלו בני-אדם שהם נוסעים והולכים להצדיק האמת, בשחט-ושלום נפסק אחד מהם ונמנע מלנסע, אזי גם הדרכים מתאבלים ומבקשים את תפקידם, פי הדרכים תאבים שישע עוד אחד עליהם להצדיק האמת.

ד. ספורי מעשיות, מעשה ו ממלך ענו, בסוף - "דרכי ציון אבלות" (איכה א, ד), 'ציון' היא בחינת ה'ציונים' של כל המדינות, שכלם נתועדים לשם, כמו שכתוב (תקרא לט, טו): "וראה אדם ובנה אצלו ציון".

וזהו (שעיה לג, ט): "ח"זה ציון קרית מועדנו", ראשי-תבות: 'מצח"ק' - ששם היו נתועדים כל ה'ציונים'. ומי שהיה צריך לידע אם לעשות הדבר או המשאי-ומתו, היה יודע שם. יהי רצון שיבנה במהרה בימינו אמן.

"ותרד פלאים" (איכה א, ט)

ה. שיחות הר"ן ד - דע: שמיום שחרב בית-המקדש, נפל העשירות בעמקי הקלפות, בבחינת: "ותרד פלאים" (איכה א, ט) - 'פלאי"ם', אותיות 'אלפי"ם'. הינו: שה'אלפים' של עשירות, ירד 'פלאים', דהינו ירידה גדולה ונפלאה. על-כן בהכרח שיהיה לו חסו-שלום ירידה גדולה מאד קדם שבא לעשירות, דהינו 'אלפים מזמנים'.

"ממרום שלח אש בעצמתי וירדנה" (איכה א, יג)

ו. ח"ב טז - "יש מאורי-אור ומאורי-אש" (אחר בראשית כא, ונקחל רח). והם "זה לעמת זה" (קהלת ג, יד), שכשיש כח

למאורי-אור, אזי נכנעין 'מאורי-אש'. וכן להפך: שששנכנעין ונסתלקין 'מאורי-אור' חסו-שלום, אזי מתגברין 'מאורי-אש'.

וזה בחינת 'חרפן בית-המקדש' - בחינת (איכה א, יג): "ממרום שלח אש בעצמתי" - פי נתגברו 'מאורי-אש', על-ידי שנסתלקו 'מאורי-אור', בבחינת: "רחל מבכה על בניה" (ירמיה לא, יד), פי הבכיה שהשכינה בוכה ומיללת כביכול על ישראל, הוא בחינת הסתלקות 'מאורי-אור', ואזי מתגברין חסו-שלום 'מאורי-אש', בחינת: "ממרום שלח אש".

**"קול נתנו בבית ה' כיום מועד" (איכה ב, ז)
בתרגום: "כקל עמא דמצלין בהנא דפסהא"**

ז. ח"א דא - מרמז ב'תרגום איכה': "שבפסח צועקין בהתפלה" - על פסוק (איכה ב, ז): "קול נתנו בבית ה' כיום מועד" - בתרגום: "כקל עמא דמצלין בהנא דפסהא".

"טבעו בארץ שעריה" (איכה ב, ט)

ח. ח"א רפו - יש 'צו-עדות', והם שני בחינות: 'צו' ו'עדות'. בחינת: 'חכמה עלאה', ו'חכמה תתאה'. פי עקר 'תענוג צו-עדות' - הוא 'השגת חכמת אלקות', הינו: 'חכמה עלאה', ו'חכמה-תתאה'.

אך לזכות לזה - אי-אפשר פי-אם על-ידי השערים, בחינת 'שערי צו-עדות'. אך אלו השערים גנוזים וטמונים בארץ, בחינת (איכה ב, ט): "טבעו בארץ שעריה". וצריכים לזה 'בעלי-הבית' מושל בארץ, שיוכל להוציא ולהקים ולהעמיד השערים שנטבעו בארץ.

ועל-ידי למוד פוסקים - זוכין להיות מלך ומושל בארץ, ואז יכולין להעמיד ולהקים השערים שנטבעו בארץ.

וזהו: "שפטים ושטרים תתן לך בכל שעריה וכו' לשבטיה" (דברים טז, יח). "שבט", ראשי-תבות: "טבעו בארץ שעריה". פי על-ידי ה"שופטים ושטרים" המנהיגים והמושלים בארץ, על-ידי משפטי התורה, בחינת 'פוסקים' - על-ידייזה נתגליון השערים שנטבעו בארץ.

וזהו: "תתן לך בכל שעריה לשבטיה" - פי ה"שופטים ושטרים" מקימין השערים שנטבעו בארץ, ומגליון השערים שנתעלמו, בחינת "טבעו בארץ שעריה", על-ידי המשפט שלהם.

**"מלכה ושריה בגוים אין תורה,
גם נביאיה לא מצאו חזון מה" (איכה ב, ט)**

ט. חיי-מוהר"ן תנא - אמר רבנו ז"ל: אפלו הצדיקים של עכשו, גם-כן יקרים מאד בעיני השם-יתברך. ואלמלא לא היה בהם רק מה שמרחקים ממנהגי הקלי-עולם, ההולכים בדרכי ומנהגי העכו"ם וכו' - גם-כן דים. פי כל 'מנהיג', איך שהוא מתנהג בעבודתו, על-פליפנים הוא רחוק מדרכיהם וכו', וכן המקרבים אליהם וכו'.

שוב אמר רבנו ז"ל: שגם הצדיקים של עכשו, הם בבחינת התערבות עמהם, כי הם מנהיגים בביתם כמו מנהגי השרים והאדונים וכו'. ועלידייזה אינם יכולים לומר תורה. אף-על-פי שאומרים קצת מה ששייך להעולם, אף-על-פי-כן תורה גמורה אין יכולין לומר וכו'.

ומאחר שאינם יודעים תורה - עלידייזה הם מנהיגים עצמם במנהגי השרים, כי מאחר שאינם יודעים תורה, הם מקרחים על-כ"ל-פנים לנהג עצמם במנהגים הנ"ל - כי בלא זה, במה יהיה נכר מעלתם וחשיבותם, מאחר שאינם בני-תורה.

וזהו בחינת (איכה ב, ט): "מלכה ושריה בגוים אין תורה, גם נביאיה לא מצאו חזון מה".

"עשה ה' אשר זמם בצע אמרתו" (איכה ב, יז)

י. ח"א ר"ט - "בצע אמרתו" (איכה ב, יז), "בצע פורפריא דילה" (קרב מלבושו) (איכה-רבה א, א). כי בודאי אין ה'בית' המקדש' יכול לסבל כבודו וגאותו יתברך, כמו שכתוב (מלכים-א ח, כז): "הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך, אף כי הבית הזה" וכו'. רק מחמת 'אהבת-ישראל', צמצם והלביש את גאותו, כדי להשרות שכנינתו ב'בית' המקדש, כדי לגלות מלכותו.

אבל כשחטאו לפניו - אזי כפיכח הראה וגלה גאותו וגאוונו, ולא רצה להלבישו ולצמצמו עוד, וממילא נחרב הבית-המקדש - כי מאחר שקרע ובטל הצמצום והלבוש, שוב אין הבית-המקדש יכול לסבל גאותו וגאוונו, כי "הן השמים ושמי השמים לא יכלכלוך" כנ"ל.

יא. ח"א ר"ט - כשאמר רבנו ז"ל התורה "בצע אמרתו" (ח"א ר"ט), אמר אז 'דברי צחות' לדרשן אחד שישב אז על שלחנו: "בצע אמרתו" (איכה ב, יז) - ש'אומר' תורה בשביל 'בצע' ומזון.

יב. ח"ב צא - "בצע אמרתו" (איכה ב, יז), פרושו 'לבוש'.

"צעק לבם אל ה'" (איכה ב, יח)

יג. ח"ב ה, ב - כשנתקלקל ונזפל ה'אמונה', עד שאין מועיל אפלו קול צעקה, שהוא קול בלא דבור' - אזי צריכין לצעק מן הלב לבד, בבחינת (איכה ב, יח): "צעק לבם אל ה'" - שהוא צעקת הלב לבד בלי קול.

"קומי רני בלילה לראש אשמרות" (איכה ב, יט)

יד. ח"א ג - התקון שיוכל לשמע נגינה מכל אדם, הוא עלידי שילמד בלילה תורה שבעל-פה, הינו 'אמרא' שהיא בחינת 'לילה' וכו'. - וזהו (איכה ב, יט): "קומי רני בלילה" - הינו: שתהיה 'תקומה' לה'רנה', עלידי ה'לילה' שהיא 'אמרא ש"ס'.

"שפכי כמים לבך נכח פני ה'" (איכה ב, יט)

טו. ח"א ט, ד - "כמה אנו מרחקינן ממיא" (בבא-בתרא ע"ג) - מבחינת: "שפכי לבך כמים נכח פני ה'" (איכה ב, יט) - והראה לנו סימן עליזה, שעדיין לא הגענו למדרגה זאת,

שנתפלל כלי-כף בכונה, עד שנשפך לבנו לפניו כמים - כמו שכתוב (תהלים פט, מד): "אף תשיב צור חרבו ולא תקמות במלחמה" - כי כל התפללות, הם בחינת 'חרב' אצל 'משיח' - ואם היו התפללות בבחינה הנ"ל, בודאי לא היה 'משיב צור חרבו' (תהלים פט, מד), וזה סימן: שעדיין לא הגענו למדרגת: "שפכי לבך כמים נכח פני ה'".

טז. ח"א נ, ד - "שפכי כמים לבך נכח פני ה'" (איכה ב, יט). "פני ה'" - זה בחינת 'באורי ודרושי התורה', כמו (ויקרא יט, לב): "והדרת פני זקן" - 'זקן' זה 'הדרת-פנים' - והם 'שלשי-עשרה תקוני דקנא', והם 'שלשי-עשרה מדות' שהתורה נדרשת בהן' - שצריך לשפך שיחו ותפלתו קדם שפמשיך 'באורי התורה'.

יז. ח"א לח, ז - "תניא רבי יוסי אומר: אוי להם לבריות, רואים ואינם יודעים מה רואים, הארץ עומדת על עמודים, ומים על ההרים" (תנינה יב) - הינו: 'בינה', 'ארץ החיים', שממנה תוצאות התפלין. וה'תפלה' נקרא 'עמוד', על-שם (תהלים קו, ל): "ויעמד פינהם". ו'עמודים', בחינת 'תפלה', על ה'מים', הינו על ה'לב', כמו שכתוב (איכה ב, יט): "שפכי כמים לבך נכח פני ה'". - 'ומים על ההרים' - זו בחינת 'תורה', שעלידה נתעורר 'חסד אברהם'. כי ה'הרים' זו 'תורה', שהוא מרום וכו'.

יח. ח"א נד, ר'בסוף - "מי אסף רוח בהפניו, מי צרר מים בשמלה" (משלי ל, ד) - 'מים' בחינת 'לב', כמו שכתוב (איכה ב, יט): "שפכי כמים לבך" - הינו: שעלידייזה שפלקט ומברר ה'רוח-טובה' מן ה'רוח-רעה', הוא צרר מים בשמלה - ששומר ה'לב' שלא ישלט עליו ה'מדמה'.

וזהו (תהלים עז, ז): "עם לבבי אשיחה" - כי עלידי בחינת 'נגון ושמחה', בחינת 'ברור הטוב מן הרע', עלידייזה נשמר ה'לב' מ'כח המדמה' - ואז יכול לשפך לבו כמים לפני ה', בבחינת: "שפכי כמים לבך נכח פני ה'".

וזהו (תהלים קמו, יח): "ישב רוחו, יזלו מים". עלידי י"שב רוחו", שפלקט ומאסף ה'רוח' ב'ידו', עלידייזה יזלו מים, בחינת: "מי צרר מים", שהוא בחינת ה'לב', בחינת: "שפכי כמים לבך".

יט. ח"ב ג, ו - "אמת המים יוכיח" (בבא-מציעא נט:) - "אמת המים" - זה בחינת 'דבור של תשובה', בבחינת (איכה ב, יט): "שפכי כמים לבך נכח פני ה'".

כ. ח"ב טו - יש "לב אבן" (תקראל יא, יט; לו, כו), ד'הינו "אבירי לב הרהוקים מצדקה" (ישעיה מו, יב). וזהו (תהלים קיד, ח): "ההפכי הצור אגם מים" - ד'הינו: שנתהפך ל'לב רך', בחינת (איכה ב, יט): "שפכי כמים לבך נכח פני ה'", הינו: 'לב רך' להתנדב לצדקה. - ובשביל זה נקרא 'צדקה', 'מים', כמו שכתוב (עמוס ה, כד): "וצדקה כנהל איתן".

"במחשבים הושיבני כמתי עולם" (איכה ג, ו)

כא. ח"א ג - תורה שבעל-פה, היא בחינת 'לילה', כמו שאמרו רז"ל (סנהדרין כד, על איכה ג, ו): "במחשבים הושיבני - זה תלמוד בבלי".

כב. ח"א נג, א - אלו בני-אדם הנופלים בתאוות
ממוץ, ואינם מאמינים שהקדוש-ברוך-הוא יכול לפרנס
האדם בסגה קלה, ורודפים אחר פרנסתם ביגיעות
גדולות - אלו בני-אדם נקשרים בפנים דסטרא-אחרא,
אלקים אחרים, חשך בחינת מיתה, כמו שפיתוב (איכה ג'
ו): "במחשבים הושיבני (כמתי עולם)".

כג. ח"א לה, ד-ה-ז - למוד פשטא אורייתא, הוא
בחינת 'שנה' (זהר פנחס רמז:). כמו שאמרו חז"ל (סנהדרין כד. על
איכה ג' ו): "במחשבים הושיבני - זה תלמוד בבלי". וזה
בחינת 'אמונה', כמו שפיתוב (תהלים צב, ג'): "ואמונתך
בפילות", "ולחשך קרא לילה" (בראשית א. ה).

ואדם הדבוק תמיד בעבודת-הבורא, ונתניעים המחין שלו
מחמת גדל הדבקות - אזי ילמוד 'פשטא אורייתא'. ואזי,
ה'מחין' שלו, הינו נשמתו, באה בתוך 'אמונה', בבחינת (איכה
ג' ט): "חדשים לבקרים" - ומתחדשים ומתחזקים
מעיופותם.

כד. ח"א לז, ב - גוד' ונפש', הם בחינת 'אדם' ו'בהמה',
'חמר' ו'צורה', 'חכמה' ו'סכלות', 'אור' ו'חשך' וכו' - והם
בחינת 'חיים' ו'מיתה' וכו', כמו שפיתוב וכו'. וכתוב (איכה ג' ו):
"במחשבים הושיבני" [כמתי עולם] וכו' - והם בחינות
'שכחה' ו'זפורן' וכו'.

כה. ח"א קא - יש ע' אנפין נהירין, ויש ע' אנפין
חשוכין. "זכה, נעשה לו סם חיים. לא זכה, נעשה לו סם
מות" (יומא עב). 'סם חיים' הוא 'אנפין נהירין'. 'סם מות'
הוא 'אנפין חשוכין', כמו שפיתוב (איכה ג' ו): "במחשבים
הושיבני כמתי עולם".

"חסדי ה' פי לא תמנו, פי לא כלו רחמיו" (איכה ג' כב)

כו. ח"ב קא - עקר כלל ושרש ויסוד של כל העצות
להתקרב להשם-יתברך וכו', לבקש מלפניו שיקרבהו
לעבודתו יתברך וכו'. וצריכין לכפל ולשנות זאת ולזכר זאת
בכל יום ויום, פי יש כמה וכמה מיני חלישות ובלבולים על-
זה בלי שעור וכו', וצריכין לחזר זאת אלפים פעמים, כדי
שיתחזק ויתאמץ לעמד על עמדו, להתפלל ולהתחנן לפני
השם-יתברך תמיד, שיקרבהו לעבודתו, יהיה אף שיהיה.
"חסדי ה' פי לא תמנו, פי לא כלו רחמיו" (שם ג' כב).

"חדשים לבקרים רבה אמונתך" (איכה ג' כג)

כז. ח"א ט, א - פשמתפלל בכל כחו, ומכניס כחו
באותיות התפלה, אזי נתחדש כחו שם, בבחינת (איכה ג' כג):
"חדשים לבקרים רבה אמונתך" וכו'. כי 'אמונה' היא
'תפלה', כמו שפיתוב (שמות יז, יב): "ויהי ידיו אמונה",
תרגומו: "פרישן בצלו".

כח. ח"א לה, ג-ד-ה-ו-ז-י - חדוש השכל, חדוש
הנשמה, הוא על-ידי 'שנה' (זהר בראשית יט. ויקהל ריג ריד. - על
איכה ג' כג): "חדשים לבקרים רבה אמונתך". כי פשהמחין
מתניעים, אז על-ידי השנה הם מתחדשים, פנראה בחוש.
ובשעת השנה, המחין, הינו הנשמה, באה בתוך 'אמונה',

בחינת: "חדשים לבקרים [רבה אמונתך]" וכו', פמוכא ב'זהר'
הקדוש' (שם).

י"ש כמה בחינות 'שנה' וכו' - גם 'למוד פשטא אורייתא'
הוא בחינת 'שנה' (זהר פנחס רמז:). וכו', ואדם הדבוק תמיד
בעבודת-הבורא, ונתניעים המחין שלו, אזי ילמוד
'פשטא אורייתא'. ואזי המחין שלו, הינו נשמתו, באה
בתוך 'אמונה', בבחינת: "חדשים לבקרים" - ומתחדשים
ומתחזקים מעיופותם.

ויש 'שנה' שהוא בחינת 'משא-ומתן באמונה', שהוא גם-כן
'פשטא אורייתא'. כי פשעוסק במשא-ומתן באמונה, אזי
המחין, הינו נשמתו, באה לתוך 'אמונה', בבחינת: "חדשים
לבקרים" - ונתחדשו שם ונתחזקו מעיופותם.

אבל כשאדם מכניס שכלו, הינו נשמתו, בתוך האמונה,
הינו 'פשטא אורייתא', הינו 'משא-ומתן', בבחינת:
"חדשים לבקרים" - אזי צריך לשמר ה'אמונה', שלא
ינקו ממנה החיצונים, כי היא שוכנת בתוך החיצונים,
בחינת (יחזקאל ה, ה): "זאת ירושלים שמתיה בתוך הגוים,
וסביבותיה ארצות". ו'ירושלים' הוא בחינת 'אמונה' וכו'.

כט. ח"א סב, ה - האמונה מתחדשת אצל האדם בכל
בקר, בחינת (איכה ג' כג): "חדשים לבקרים [רבה אמונתך]".

ל. ח"א עו - בכל יום ויום צריך 'התחדשות המחין',
כמה שפיתוב (איכה ג' כג): "חדשים לבקרים" וכו', וכמה
שפיתוב (תפלת שחרית): "המחדש בטובו" וכו'.

לא. ח"ב ה, ב - עקר 'גדול האמונה', הוא בבחינת
(תהלים צב, א): "ואמונתך בפילות" - דהינו: כל מה שנדחה
והולך חלק מהלילה ונתקרב אל אור היום, נתגדל
האמונה ביותר, עד שבאור היום אז נתגדל האמונה
בשלמות, בבחינת (איכה ג' כג): "חדשים לבקרים רבה
אמונתך".

לב. ח"ב ת, ט - על-ידי 'אמונה', יהיה 'חדוש העולם
לעתיד' וכו', בבחינת (תהלים צב, א): "להגיד בבקר חסדך
ואמונתך בפילות". 'אמונתך בפילות', זה בחינת ה'אמונה'
שתלויה בכח המדמה, בחינת 'לילה' וכו'. ועל-ידי-זה:
"להגיד בבקר חסדך", הינו בחינת 'חסד' שעל-ידו יהיה 'חדוש
העולם לעתיד'. וזה בחינת (איכה ג' כג): "חדשים לבקרים רבה
אמונתך", הינו 'אמונה' - על-ידי-זה יהיה 'חדוש העולם',
בחינת: "חדשים לבקרים", בחינת: "להגיד בבקר חסדך"
וכו' פנ"ל.

לג. התורה "רג לנש" בהוספות מפתניד רבנו
ז"ל (נדפס בסוף הספר) - "חדשים לבקרים רבה אמונתך"
(איכה ג' כג). דהינו: פשעומד בזריזות בבקר לעבודת בוראו,
ביראה ופחד לשמו הגדול יתברך. אשר בהיותו מתבונן
בבקר שהחזיר לו במדת טובו את נשמתו הנמסרת תמיד
בכל יום, אזי נופל עליו היראה ופחד משמו הגדול יתברך,
ואז נתרבה ונתרבה האמונה. וזה: "חדשים לבקרים רבה
אמונתך" - שנתרבה ונתרבה האמונה.

"יתן בעפר פיהו אולי יש תקוה" (איכה ג, ט)

לד. ח"א נה, ה - "יתן בעפר פיהו" (איכה ג, ט). כלומר: שיקשר דבורו עם 'שוכני־עפר' - שיקשר עצמו עם 'שוכני־עפר', ויעורר אותם בתפלות שיתפללו עמו.

לה. ח"א ס, ח - על־ידי 'ספורי־מעשיות' של הצדיק האמת, שעל־ידי־זה נעשה 'התעוררות השנה' - על־ידי זה יכולים לדבר, ועל־ידי־זה נעשה 'פקידת עקרות'.

וזה בחינת (סנהדרין ק): "להתיר פה אלמים, ולהתיר פה עקרות". וזה הכח בא לכלי הולדה, דהינו 'בטחני הדור' מקבלין זה הכח, בבחינת (ישעיה מ, לא): "וקו' ה' יחליפו כח". ועל פן נקראין ה'פלויות' 'בטוחות', פי ה'פלויות' הם 'כלי ההולדה'.

וזה בחינת (איכה ג, ט): "יתן בעפר פיהו אולי יש תקוה". 'עפר' הוא בחינת 'העדר הדבור', כמו שכתוב (ישעיה כט, ד): "ומעפר תשח אמרתך". הינו: שצריך ליתן בחינת הדבור "להתיר פה אלמים" (סנהדרין ק), ועל־ידי־זה בא 'כח הדבור' לקווי השם, שהם 'כלי ההולדה'. וזהו: "אולי יש תקוה" - כדי שיגיע הדבור לקווי השם. וזהו (בראשית כח, יד): "והיה זרעך בעפר הארץ" - כי ה'הולדה' תלויה על־ידי בחינת "יתן בעפר פיהו" (עין בפנים).

"מפי עליון לא תצא הרעות והטוב" (איכה ג, לח)

לו. ח"א לא, בסוף - "מפי עליון לא תצא הרעות והטוב" (איכה ג, לח) - רק בלי־אחד, לפי מה שהוא מציד ועושה כלי לקבל טוב או רע חסו־שלו־ם - אזי נעשו נקדות על־ידי הכפופין וההשתוקקות שלו.

הינו: אם הוא נכסף לדבר טוב - נעשה מהכפופין נפש קדושה, ונצטירו ה'אותיות' ונעשים כלי לקבל טוב; וכן להפך - אם נכסף לרע חסו־שלו־ם, נעשים מהכפופין נפשות, שהם בחינת נקדות, ונצטירו ה'אותיות' ונעשים כלי לקבל רע חסו־שלו־ם.

ועל־פן יש להתורה שני פחות: "זכה נעשה לו סם חיים" וכו' (יזמא עב); כי בלי־אחד לפי מה שהוא נכסף, כך מציד ומפרש אותיות התורה וכו'.

לז. ח"א לו, ו - זה הוא ככל גדול: כי "מפי עליון לא תצא" (איכה ג, לח) פי אם אור פשוט - אך לפי בחינת כלי המקבל את האור, כך נצטיר האור בתוכו וכו'. ו'התורה', זכה נעשה לו סם חיים, ולא זכה וכו' (יזמא עב); לכל אחד ואחד כפי שמקבל. אבל מאתו לא תצא הרעות, כמו שכתוב (איכה שם): "מפי עליון לא תצא הרעות".

"נשא לבבנו אל כפים אל איל בשמים" (איכה ג, מא)

לח. ח"א נו, ט - על־ידי ה'אנחה' - מחיה ומבריא ה'רוח הדופק', ונצול מ'עצבות רוח', וחזור ה'רוח הדופק' ומנשב בסדר בכל האברים, ובפרט בהידיים. ועל־ידי־זה מוצף השמים, פי ה'ידיים' הם בחינת 'שמים', 'אש' ו'מים', בחינת 'יד ימין' ו'יד שמאל'. וזה (איכה ג, מא): "נשא לבבנו אל כפים, אל

איל בשמים" - שצריך לשא את הלב, הינו הרוח הדופק שבלב, אל הידיים, ומזה נזדכך ה'שמים'.

לט. ח"ב צט - עקר ההתבודדות והשיחה בינו לבין קונו בשלמות הוא: כשיפרש שיחתו כלי־כף לפני השם־יתברך, עד שיהיה סמוך מאד שתצא נשמתו חסו־שלו־ם, עד שכמעט יגיע חסו־שלו־ם, עד שלא תהיה נשמתו קשורה בגופו כ־אם כחו־השערה - מעצם צערו ונגעו־עו־ו וכסופיו להשם־יתברך באמת.

וכן מבאר בדברי רז"ל (תענית ח): "אין תפלתו של אדם נשמעת, אלא־אם־פן משים נפשו בכפו" וכו' - [שנאמר (איכה ג, מא): "נשא לבבנו אל כפים"].

[ב'לקוטי־הלכות', יורדקף ד, יט: "נשא לבבנו אל כפים אל איל בשמים" (איכה ג, מא). הוא צעקה ותפלה ושיחה והתבודדות בינו לבין קונו, שצריכין לצעק הרבה להשם־יתברך במסירת־נפש, עד שכמעט תצא נפשו, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (תענית ח): "אין תפלתו של אדם נשמעת, אלא אם פן משים נפשו בכפו". ולמדו מפסוק זה [וכמו־בא זה בשיחתיו הקדושים בספורי חיי־מו־הר"ן (תמא - מובא לקפו), ובסימן צט תנינא (ה"ל)].

מ. ח"ב קא - צריכין לחזר זאת אלפים פעמים, כדי שיתחזק ויתאמץ לעמד על עמדו, להתפלל ולהתחנן לפני השם־יתברך תמיד, שיקרבהו לעבודתו, יהיה איה שיהיה. "נשא לבבנו אל כפים אל איל בשמים" (איכה ג, מא).

מא. חיי־מוהר"ן תמא - פעם־אחת דבר רבנו ז"ל עם רבי יעקב יוסף, מענין עבודת־השם בדרך תמיד. וספר לו: משל למלך ששלח את בנו למרחקים ללמד חכמות. אחר־כך בא הבן לבית המלך, מלמד בכל החכמות בראוי. פעם־אחת צוה המלך על הבן: לקח איזה אבן גדול מאד, כמו אבן הרחיים, ולטל ולשא אותו על עליות ביתו, ומסתמא לא היה יכול הבן, לשא ולרום את האבן, כי היה אבן גדול וכבד מאד.

ונצטער הבן מאד, על שאי־אפשר לו למלאת רצון אביו המלך, עד שגלה לו המלך דעתו אחר־כך, ואמר לו: "היעלה על דעתך שאני אצוה עליך דבר כבד כזה, לקחת את האבן כמו שהוא, ולשא ולרום אותו! - התוכל לעשות דבר זה על־פי חכמתך הגדולה! - אך אין פונתי לזה כלל! - רק פונתי היה: שתקח 'פטיש חזק', ותכה ותפוצץ את האבן לחתיכות קטנות, ובזה תוכל להעלות אותו על העליה.

כמו־כן השם־יתברך צוה עלינו: ש'נשא לבבנו אל כפים אל איל בשמים" (איכה ג, מא), ולבבנו הוא "לב האבן" (יחזקאל יא יט; לו, כו), והוא אבן גדול וכבד מאד, ואי־אפשר להרים אותו להשם־יתברך בשום אופן, רק על־ידי שנקח 'פטיש', ונשבר ונפוצץ את "לב האבן", ואז נוכל להרים אותו. וה'פטיש' הוא ה'דבור'.

"עד ישקיף וירא ה' משמים" (איכה ג, נ)

מב. ח"ב קא - אף־על־פי שקורא וצועק להשם־יתברך זה זמן רב מאד, ועדין הוא רחוק מאד מאד, אף־על־פי־כן אם יהיה חזק ואמיץ בתפלות ובקשות, בודאי סוף

כל סוף יענהו השם יתברך, ויקרבו לעבודתו באמת, בנדאי בלי ספק וכו', כמו שכתוב (תהלים כז, יד): "קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'", "ואם לא תתקבל תפלתך, חזר וקוה" (רש"י שם) - וכן לעולם - "עד ישיקף וירא ה' משמים" (איכה ג, ט).

"וידו אבן בי" (איכה ג, נג)

מג. ח"א נח, ג - צריך בפשומע תורה מתלמידיי
הכמים שדין יהודאין, שיאכל טוב שבגוה, כמו (תהינה טו):
"רבי מאיר רמון מצא, תוכו אכל, קלפתו זרק". - וזה בחינת (איכה ג, נג): "וידו אבן", לשון השלכה, הינו "קלפתו זרק".

"ספותה בענן לך מעבור תפלה" (איכה ג, נד)

מד. ח"א ב, ה - המהשבות זרות' שבתפלה, הם
"עננין דמכסין על עינין" (זהר פנתס רנב), כמו שכתוב (איכה ג, נד): "ספתה בענן לך [מעבור תפלה]" וכו'.

מה. ח"א ט, ג - בפשומד להתפלל, אזי באים
מהשבות זרות וקלפות, ומסבין אותו, ונשאר בהשך, ואין יכול להתפלל, כמו שכתוב (איכה ג, נד): "ספת בענן לך מעבור תפלה". - ועלידי 'אמת', זוכה למצא הפתח וכו'.

מו. ח"ב ה, ד - מאי רעמים? ענני דשפכי מיא
להדיי" (ברכות נט). - "ענני דשפכי מיא", זה בחינת הסטרא אחרא, שהיא בחינת (איכה ג, נד): "ספת בענן לך מעבר תפלה", הינו הקלפות המעכבים את התפלה.

"תשתפכנה אבני קדש בראש כל הוצות. בני ציון היקרים המסלאים בפז" (איכה ד, א"ב)

מז. ח"א סא, ז - זהו בחינת מה שנוסעין על ראשי
השנה לצדיקים. כי ראשי השנה הוא יומא דדינא של כל השנה, וכל אחד ואחד בא עם קדשתו וצמצומיו אל הצדיקהדור, שהוא בחינת 'קדשי קדשים', בחינת 'אבן שתיה' וכו'. ועלידייזה נמתקים כל הדינים. - וזה בחינת 'אבני יעקב' שנכללו כלם בתוך 'אבן שתיה', כי הנפשות' הם בחינת 'אבנים', כמו שכתוב (איכה ד, א): "תשתפכנה אבני קדש" - וכלם באים ונכללים בתוך הצדיקהדור.

מח. ח"ב ת, ו; חיי מוהר"ן רה - כל מה שנתקבצין
ונתרבין ביותר נפשות ישראל ביחד, נתרבה ונתגדל ביותר מאד מאד בית התפלה. כי "שלש אבנים בונות ששה בתים, ארבע אבנים בונות עשרים וארבעה בתים, חמש - מאה ועשרים בתים" וכו' (ספר יצירה פ"ד). נמצא: שכל מה שנתוסף אבן אחת, נתרבין הבתים ביותר מאד מאד בכפלי כפלים. והנפשות' הם בחינת 'אבנים', בבחינת (איכה ד, א): "תשתפכנה אבני קדש", וה'בתים' זה בחינת (ישעיה נה, ז): "כי ביתי בית תפלה".

מט. ח"ב סז - כשיש הצדיק שהוא הראשי בית, אזי
בלנו, כל בני הדור, כלם בחינת 'בני בית'. - אבל בפנסתלק ונתעלם זה הראשי בית, אזי מתגברין חסי

ושלום בחינת 'ראש' של הסטרא אחרא, בחינת "ראש כל הוצות" (איכה ד, א), שהוא כנגד 'ראש' הנ"ל דקדשה. ועליפן נקרא "ראש כל הוצות", כי נתעלם בחינת 'ראשי בית', ואזי אין בית, ומתגלגלים בחוצות חסיושלום.

ועליזה נאמר (איכה ד, א"ב): "תשתפכנה אבני קדש בראש כל הוצות, בני ציון היקרים המסלאים בפז" וכו' - דהינו: שישראל קדושים מתגלגלים חסיושלום, ב"ראש כל הוצות" - כי נסתלק ונתעלם הראשי בית' הצדיק האמתי, ונתגבר חסיושלום ההפך, בחינת "ראש כל הוצות".

ו'ירמיהויהנביא' היה מקונן, על כל טפה דם של ישראל (שם): "בני ציון היקרים המסלאים בפז וכו', תשתפכנה אבני קדש וכו'".

נ. חיי מוהר"ן רה (עליפי לקוטי מוהר"ן ח"ב ת, ו - בענין ה'בתים' וה'אבנים' והצדופים) - ודע: שיש 'אבנים' בחינת 'נפשות' שהם משלכים ב'הוצות', בחינת (איכה ד, א): "תשתפכנה אבני קדש בראש כל הוצות". - אבל פשנתוספין 'אבנים' ונעשין 'בתים חדשים' - אזי מכניסין בתוך אלו הבתים, את האבני קדש שהיו משלכין ב"ראש כל הוצות", כי נכנסין ונאספין בתוך אלו הבתים החדשים שנעשו.

אמנם לא באר רבנו ז"ל מה שיכות ענין זה הנ"ל לאומן דוקא. אך כפי המבאר מה שרמז לנו קצת מענין ישיבתו באומן, כי יש שם קדשת השם מנפשות רבות שנהרגו שם - עליפייזה יכולין להבין קצת ענין הנ"ל - כי הרינת ישראל חסיושלום, זה בעצמו בחינת "תשתפכנה אבני קדש" וכו'.

נא. חיי מוהר"ן רפא - ענה ואמר: אם היה בא אצלנו
נשמה גדולה אהי עליפייכן היינו נראים כחשובים. ובאמת אינם חולקים עלי וכו' (עין שיחות הר"ן קפב) - והוא יושב בביתו.

וכבר היה פן שהיו חולקים על אחד, ובעה לו מגדל גבוה וישב בתוכו. והם היו נלחמים עליו, והיו שולחים ורובים לו חצים ואש. אבל לא היו יכולים לעשות כלום. - אך שיש אבנים טובות שהם גדלים מאוירים ואדים. והיה אבן טוב שהיה גדל באויר, אך עדין לא היה לו כל השלמות לגמרי, ועלידי שהיו רובים החצים אליו כנ"ל, עלידייזה השליכו האבן טוב, ונפל על המגדל. והאבן הטוב הזה היה של חן, ותכף שנפל על המגדל אזי תכף נפלו לפניו ואמרו: "יחי המלך", "יחי המלך".

אך הנשמות קטנות כמותכם שנופלים עלידיי המלחמות, הם בבחינת (איכה ד, א): "תשתפכנה אבני קדש", ונקרא 'שפיקה' מחמת שעדין אין להם כל השלמות, ונופלים קדם שנושלמים. - אבל הנשמה גדולה הנ"ל, אבן הטוב הנ"ל - הבחינה של 'חן' היו לו בשלמות. אך שאר השלמות עדין לא היו לו, ועלידי החכם נשלם.

"גם תנים הלצו שד, בת עמי לאכזר" (איכה ד, ג)

נב. ח"ב ת, ב - "גם תנים הלצו שד" (איכה ד, ג), זה בחינת 'רחמנות דסטרא אחרא', בחינת: "כשד משדי" (ישעיה יג, ו), כי 'שידי' הוא בחינת 'רחמנות דקדשה', בבחינת (בראשית מג, יד): "ואל שידי יתן לכם רחמים", שהוא בחינת 'תפלה', שהוא 'שדוד המערכות' - ועלידי 'שד משדי', בחינת 'רחמנות דסטרא אחרא', בחינת: "גם תנים הלצו שד" - עלידי זה: "בת עמי לאכזר" (איכה שם) - כי עלידי זה שהם יונקים מן הרחמנות, עלידי זה גם מעט הרחמנות הנשאר אצלנו, נפגם ונעשה אכזריות. ועלידי זה נפגם הדעת, ואז הם יונקים חסיון שלום מפגם הדעת וכו'.

"האמנים עלי תולע תבקו אשפתות" (איכה ד, ה)

נג. ח"א נח, ב - כשיש ליראי השם הרפות ובושות מהפופרים המתנודים - העצה עליה: "אנכי תולעת ולא איש, חרפת אדם" (תהלים כב, ז). הסגלה לזה: בחינת 'תולע', כי 'תולע' הוא בחינת 'אמונה', כמו שכתוב (איכה ד, ה): "האמנים עלי תולע". - ובבחינת 'אמונה', משבר ומבטל עבודת אלילים והכפירות והבזיונות, ומתגבר על הפופרים.

"ויצת אש בציון ותאכל יסודתיה" (איכה ד, יא)

נד. ח"ב סז - כשנכנעין ונסתלקין 'מאורי אור' חסיון ושלום, אזי מתגברין 'מאורי אש'. וזה בחינת 'חרבן בית המקדש'. - וזה בחינת: "ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה" (איכה ד, יא). 'יסודותיה' - זה בחינת 'ארבעה יסודות' שנמשכין מבחינת 'מאורי אור', שנאכלו ונשרפו עלידי: "ויצת אש בציון" - עלידי ההתגברות 'מאורי אש'.

"רוח אפינו משיח ה'" (איכה ד, כ)

נה. ח"א יג, א-ג - זה בחינת התגלות משיח, שאזי יתבטל חמדת הממון, כמו שכתוב (ישעיה ב, כ): "ביום ההוא ישליך האדם את אלילי כספו ואלילי זהבו". וזה בחינת (איכה ד, כ): "רוח אפינו משיח ה'" - שכל זמן שיש עבודה זרה זאת של ממון בעולם, חרוץ אף בעולם. וכפי בטולה, כן נתבטל ה'חרון אף', בבחינת: "רוח אפינו משיח ה'".

נו. ח"א טז - עלידי תרין משיחין, בחינת (איכה ד, כ): "רוח אפינו משיח ה'" - עלידם ינאלו, וימשכו העפוסים בנהרות אצלם ללמד דבר השם, כמו שכתוב (ישעיה ב, ב): "ונהרו אליו כל הגוים". [בתימזרח"ו על התורה תזה: יש צדיק אחד שהוא כלול מתרין משיחין יחדיו].

נז. ח"א ל, ז - "ותהלתי אחטם לך" (ישעיה מח, ט) - שכל ה'תהלות' באין לבחינת 'משיח', שהוא בחינת 'חטם', בחינת (איכה ד, כ): "רוח אפינו משיח ה'".

נח. ח"א נד, ד - מי שרואה שנופל לרעי עין, אם אינו מרגיש בעצמו שיוכל לעמוד בזה להנצל ממנו, צריך לברח ממנו. אבל מי שיכול לתקן, אזי צריך לתקן. וצריך לראות מהות בחינת הרעי עין, כדי לידע השרש שצריך לתקן

על ידו. - וכשנופל לרעי עין של התנשאות, שעינו צרה בהתנשאות של חברו, צריך להכניע בהשרש של ההתנשאות, הינו בשרש המלכות, שהוא בחינת משיח.

וזה בחינת (קה כד): "ועמדתי בגלגל עינו של מת עד חטמי" - הינו מחמת הדבקות, העמדתי עצמי בספנה לכנס בגלגל עינו של מת, הינו ברעי עין, עד שהצרכתי להשתמש בבחינת 'משיח', כדי להכניע את הרעי עין. וזה: "עד חטמי", בחינת (איכה ד, ט): "רוח אפינו משיח ה'".

נט. ח"א סו, ב - זה ה'רוח', שהוא המתקת העשן של ה'חרון אף', הוא בחינת 'משיח', בחינת (איכה ד, ט): "רוח אפינו משיח ה'".

ס. ח"ב א, יב - משיח מקבל כל התפלות, כי 'משיח' הוא בחינת 'חטם', בבחינת (איכה ד, ט): "רוח אפינו משיח ה'", שמקבל כל הריחות, שהם בחינת התפלות. - וזה בחינת (ישעיה מח, ט): "ותהלתי אחטם לך", בחינת 'חטם'.

סא. ח"ב ת, י - עלידי ה'נגון', בחינת "שיר חדש" (תהלים צח, א) - עלידי זה נתתקן ה'ריח', שהוא בחינת 'משיח', בחינת (איכה ד, ט): "רוח אפינו משיח ה'".

סב. ח"ב לב - עקר הדבר שבו תלוי בחינת 'משיח', הוא 'שמירה מנאוף' - כי 'משיח' הוא בחינת 'חטם', בבחינת (איכה ד, ט): "רוח אפינו משיח ה'". ו'נאוף' תלוי ב'חטם', כמו שכתוב (שמות כ, יב): "לא תנאף", ואיתא במדרש (במדבר רבה י, ב): "לא תהנה אף".

סג. שיחות הר"ן צח - וזה בחינת (ישעיה יא, א): "ויצא חטר מגזע ישי", הנאמר על 'משיח' שהוא 'דוד', בחינת (איכה ד, ט): "רוח אפינו משיח ה'".

"בנפשנו נביא לחמנו מפני הרב המדבר" (איכה ה, ט)

סד. ח"א לז, ו - עקר הסרון הפרנסה שנתמעט בדורות הללו, אין זה אלא עלידי השוחטים שאינם מהגנים. כי ה'שכינה' נקראת "חרב לה" (ישעיה לה, ז), והיא בחינת 'דבור' וכו'. וכשהנפש באה בתוך "חרב לה", בתוך הדבור, אזי השכינה מזדווגת עלידי המיינוקבין. ועלי ידי הזיווג, היא מקבלת פרנסה לישראל.

וזה פרוש (איכה ה, ט): "בנפשנו נביא לחמנו מפני הרב המדבר". הינו: כשהשוחט אינו הגון, ואינו מעלה את הנפש, וכשעומד עם החליף לשחט את החי, הוא עומד פרוצח נפשות, והחליף שלו הוא "חרב המדבר", ואינו 'חרב לה', שהוא 'חרב המדבר'. ויש צער להנפש החי, שצועקת בקול מר וכו', כי אינו שם בשעת הברכה, והושב מחשבת פגול, ועכשו אין לה 'מנוח לכף רגלה' (בראשית ה, ט). אזי לו להשוחט הזה, אזי להנפש, שהרג את הנפש ומסר אותה בכף אויביה, ואין להשכינה מיינוקבין להמשיך טרף לביתה - ועלידי זה: "בנפשנו נביא לחמנו", ביגיעה וטרחא גדולה.

סה. ח"א סח - תחלת שרש השתלשלות הממון, הוא מקום שהנפש באה משם, בבחינת (דברים כד, ט): "ואליו

הוא נשא את נפשו", וכמו שכתוב (איכה ה, ט): "בנפשנו נביא לחמנו".

"זקנים משער שבתו בחורים מנגינתם" (איכה ה, יד)

סו. ח"א נז, בגד ה'ז'ח - אי אפשר לבוא לבחינת שלום, אלא על ידי הארת פנים, הדרת פנים. ו'הדרת פנים' זה בחינת דרושי התורה שנדרשת ב"ג מדות, הנמשכים מ"ג תקוני דקנא (זהר אחרי סב), מבחינת הדרת פנים, כמו שכתוב (ויקרא יט, לב): "והדרת פני זקן".

ולפי ההזדבכות חכמתו ב"ג מדות אלו, בן הזדבכות קול רנתו, בבחינת (קדושינו לב): "זקן" זה קנה חכמה, "הקנה מוציא קול" (ברכות סא).

וכשנזדבד 'קולו' - אז על ידי השמעת קולו לבד, בלא דבור - הקדושי ברוך הוא מושיעו בעת צרתו, בבחינת (תהלים קו, מד): "וירא בצר להם, בשמעו את רנתם".

ו'להדרת פנים' - אי אפשר לבוא, אלא על ידי תקוני הברית. ובזה שנכנס בו רוח שטות, הינו הרהורי זנות, והוא משבר תאותו - בזה הוא מפיך ומוציא ניצוצי הקדשה של פגם הברית - כי זה הוא בחינת תשובת המשקל.

[וזה בחינת] (איכה ה, יח): "זקנים משער שבתו, בחורים מנגינתם".

[פרוש: שאז בשעת התרבו - נשבת הזקנה דקדשה/ בחינת הדרת פנים. ועל כן נשבת גם כן: בחורים מנגינתם, בחינת כח הנגינה, ההזדבכות קול רנתו. (כמו שכתוב שם באיכה יב, ה): "מנגינתם: מזמריהו שבתו". וגם בפסוק הבא: "שבת משול לבנו, דרשו שם במדרש: שבטל השיר מבית המשתאות. ובמדרש 'לקח טוב' המקנה פסיקתא זוטרתא: בחורים גם הם מנגינתם שבתו. ונעדרה ונאספה כל ששון וגילה".

וזה נגרם להם - על ידי שלא עשו תשובת המשקל כנ"ל, דהינו שלא שמרו קדשת הברית - וכמו שדרשו חז"ל (איכה יב, ה) על הפסוק הקדם (איכה ה, יג): "בחורים טחון נשאו ונערים בעץ פשלו" - "לשון נקיה הוא". (לפי הגמרא סוטה דף יג - על הפסוק בשופטים טז, כא: "ויהי טחון בבית האסורים", אין טחינה אלא לשון עברה. עירשם עוד בגמרא - וגם עירשם במדרש על הפסוק: "נשים ציון ענו בתלת בערי יהודה").

וגם כתוב שם לפני זה (איכה ה, יב): "פני זקנים לא נהדרו" - שזה ההפך מ'והדרת פני זקן' כנ"ל. (ועירשם באיכה יב, ובמדרש 'לקח טוב' שהיו מבזיו ומכיו הזקנים)).

[ובמשנה סוטה פ"ט מ"א: "משבטלה סנהדרין, בטלה השיר מבית המשתאות, שנאמר (ישעיה כה, ט) 'בשיר לא ישתו יין' וגו', ובגמרא שם דף מח. "ודמאי דמשבטלה סנהדרין כתיב, אמר רב הונא בריה דרב יהושע: דאמר קרא: 'זקנים משער שבתו בחורים מנגינתם' - ובפרוש המשניות להרמב"ם: "כתיב זקנים משער שבתו בחורים מנגינתם, וכשפסקו הסנהדרין והם הזקנים שאמר הקדושי ברוך הוא עליהן (דברים טז, יח): 'תמו לך בכל שעריה, נפסק השיר גם כן' - ובפרוש רבנו עובדיה מפרטנורא: "בזמן שבטלו הזקנים היושבים בשער, שהם הסנהדרין, בטלו הבחורים מנגינתם גם כן".

"נפלה עטרת ראשנו" (איכה ה, טז)

סז. שיחות הר"ן קיג - העולם אומרים: "מי שהקדושי ברוך הוא רוצה לעשותו נער, הוא לוקח אשתו ממנו". כי 'אשה בשרה', היא בחינת (משלי יב, ז):

"אשת חיל עטרת בעלה". וכשמתה חסו שלום, הוא בחינת (איכה ה, טז): "נפלה עטרת ראשנו", ראשי תיבות נ"ע"ר".

« תשעה באב »

א. ח"א רמז - "תיקו הנאמר בש"ס, הוא בחינת 'מחפר תקון' (זהר צו כז), הינו: שנחפר הנו"ן של 'תקון', ונשאר 'תיקו'. ודע: שזאת הנו"ן פשוטה כשנחסרת מה'תקון' - היא נשפלת ונכפפת, ונעשה צרוף 'קינות'. וכשיגאלנו השם - יתהפכו ה'קינות' ל'תיקון', ויתתקן ה'תיקו'.

[ב'לקוטי הלכות, גטין ג, כה: וזהו מה שאמר רבנו ז"ל (ח"א תורה רמז הנ"ל): שתיקו הנאמר בש"ס, הוא בחינת 'מחפר תיקון', והנו"ן נכפפת ונעשית קינו"ת, ולעתיד יתתקן הכל, ואז נתתקן התיקו. כי יפשוטו כל האבעיות והספקות, ואז יחזר, ויהיה נעשה מקינו"ת תיקון, עיר-שם.

כי 'תיקו' הנאמר על האבעיא והספק שבש"ס - זהו בחינת 'חלקת העצה' - דהינו שאין יודעין הדין באיזה 'מצוה' שהיא בחינת 'עצה'. וכ"כ זה מחמת 'חסרון התקון', שהוא בחינת פגם כל ה'שכליים פרוסיים', שמשם כל ההמקרות והעצות, שנפגמו בלם בעוונות ישראל, שזהו בחינת 'חרבן בית המקדש'. כי כל ה'שכליים' בלם, הם בחינת 'תקונים' להמשיך ה'שכל' של השגת וידעת אלקותו ויתברך על ידם, בחינת 'עולם התקון' כידוע. כי כל צמצומי האורות דרך פמה שכליים, בלם הם בחינת תקונים כידוע.

אבל בשעת 'חרבן בית המקדש' - נפגמו התקונים הנ"ל, ואז נסתלק הנו"ן של 'תקון' ונעשה 'תיקו', שהוא בחינת 'ספקות', בחינת 'חלקת העצה' כנ"ל. ואז נעשה מה'תיקו', בחינת 'קינות', שהם בחינת 'איכה' כנ"ל.

ועל ידי זה בעצמו חוזר ונתתקן בחינת ה'תיקו' וה'ספק', בחינת 'חלקת העצה'. כי על ידי ה'קינות' בעצמו, נתתקנו וחוזרים ועושים מ'קינות', 'תיקון' - כי על ידי זה בעצמו שאומרים 'קינות', שהם בחינת 'איכה', בחינת 'אי' - דהינו שבוכין ואומרים: "שאיין יודעין כ"ל איכה" לחתר למצא עצה לשוב אליו בשלמות באמת! - על ידי זה בעצמו השם יתברך מרחם עליו, ומורהו הדרך הישר והנכון והאמת, ויודע העצה איך להתנהג, ונעשה מ'קינות' 'תיקון', ונתתקן ה'תיקו', שהוא ה'ספק', 'חלקת העצה'. כי זוכין על ידי צעקות איכה, לזכות לידע הדרך והעצה אמיתית איך להתנהג, שהוא בחינת 'פשיטות האבעיא', בחינת התהפכות ה'תיקו' וה'קינות', לבחינת 'תיקון', כנ"ל.

ב. ח"ב ז, יא - על ידי 'חטא המרגלים', גרמו 'חרבן בית המקדש', כמו שאמרו רז"ל (תענית כט, סוטה לה. סנהדרין קד: במדבר יב, טז): "אתם בכיתם בכיה של חנם, אני אקבע לכם בכיה לדורות". - כי אותו הליילה, ליל תשעה באב היה, שבו נחרב הבית המקדש, ומשה רבנו בקש עליו: "סלח נא" (במדבר יד, ט) - כי בזה החטא והפגם, תלויים כל העוונות, פי על ידי זה הפגם, נחרב הבית המקדש.

ג. ח"ב סא - משיח שעבר עליו מה שעבר מיום בריאת העולם, וסבל מה שסבל - אחר כליזה בפסוק יאמר לו השם יתברך: "אני היום ילדתיך" (תהלים ב, ז). וכל זה יהיה מחמת הפלגת עצם מעלת שכלו של משיח שיגדל מאד. על-

בן כל הזמן מימות בריאת העולם, יהיה אצלו אין ואפס ממש, ויהיה ממש פאלו נולד היום.

ד. ח"ב סז - עלידי ה'בכי, מסתלק מאור העינים, שזה בחינת שקיעת האור במערב. כי 'מעריב' ראשייתבות: "רחל מבכה על בנייה" (ירמיה לא, יד - שער הפסוקים ירמיה; פרי עירתיים, שער תקוה צחות פ"א; ועוד) - כי "שכינה במערב" (בבא בתרא כה.). והשכינה בוכה ומיללת פביכול על ישראל, בחינת (ירמיה שם): "רחל מבכה על בנייה, מאנה להנחם על בנייה פי איננו", שהיא בוכה על צרת ישראל המפזרים בגויים ואינם על מקומם.

וזה בחינת 'כתל מערבי' - ששם השכינה בוכה ומיללת על 'חרבן בית המקדש' - פי ב'מערב', שם "רחל מבכה על בנייה".

ה. ח"ב סז - הצדיק האמת, הוא הפאר והיפי והחן של כל העולם פלו, והוא ה'בעלי הבית' של כל העולם פלו. והוא בחינת ה'בעלי הבית' של 'בית המקדש', פי הוא מאיר ל'בית המקדש', ולכל העולם פלו.

וכשזה הצדיק נתפרסם ונתגדל שמו בעולם, עלידייה נתגדל שמו ותברך וכו'. וכשנתעלם שם הצדיק האמת, ונסתלק מן העולם, ונתגדלים ונתפרסמים מפרסמים של שקר, שאין בהם שם השם פלל - עלידייה פביכול נתמעט ונתעלם שם השם.

ועלידייה באים שרפות בעולם רחמנא לצלן, ונסתלק מאור העינים הנ"ל. וזה בחינת 'שרפת בית המקדש', שנעשה גם כן עלידי הסתלקות 'מאורי אור', ועלידי זה נתגברו 'מאורי אש' (עין בפנים).

נמצא: פשהצדיק האמת נסתלק מן העולם, הוא בחינת 'שרפת בית המקדש', ואז בני ישראל נחשבים פאלו הם מתגלגלים בחוצות חסין שלום.

ו. ח"ב סז - 'שבת' מאיר לה'בית המקדש' - פי ה'מקדש' הוא גם כן בחינת 'עינים', כמו שכתוב (יחזקאל כה. כא): "גאון עינים מחמד עיניכם". ו'שבת' הוא בחינת הגונון המאירין ב'מקדש' - פי 'שבת' הוא בחינת פח הראות, שהם "תלת גונון דעינא ובת עין" (תקוני יתרו קכו); המאירין ל'בית המקדש' שהוא בחינת 'עינים'.

ועלידי שמתאבל על הבית המקדש - מכניע 'מאורי אש', ומתגברין 'מאורי אור', שהם בחינת 'שבת'. וזה 'מתאבל' ל'ראשייתבות: "לא תבערו אש ב'כל מ'שבתים" (שמות לה. ג). פי עלידי שמתאבלין, נכנעין 'מאורי אש'. וזהו: "ביום השבת" (שם) - פי אזי מאירין 'מאורי אור', בחינת 'שבת', בחינת "תלת גונון דעינא ובת עין" שמאירין לה'בית המקדש'.

ז. ח"ב סז (על פי לקוטי עצות, חצות ד) - בעתים הללו שכבר ארץ עלינו הגלות, והשם יתברך מצפה בכליעת לשוב אלנו, ולחזור ולבנות בית מקדשנו, ראוי לנו שלא לעבב חסין שלום בגן בית המקדש, רק להשתדל פבנינו.

עלין מאד מאד צריכין לזהר לקום בחצות בכל לילה, ולהיות מתאבל מאד על חרבן בית המקדש, פי אולי בגלגול הראשון היה הוא הגורם שיחרב הבית המקדש. ואפלו אם לאו, אולי הוא מעבב עתה בחטאי בנין בית המקדש, ונחשב גם כן פאלו גרם להחריבו" (ירושלמי יומא פ"א ה"א). ועליזה יבכה ויתאבל מאד בכל לילה בחצות, ועלידייה יהיה נחשב פאלו הוא משתדל ב'בנין בית המקדש'.

ועלידייה יזכה להתקרב אל האמת, הינו להתקרב לצדיקים ויראים וכשרים אמתיים, שהם עקר הפאר והחן והיפי האמת של העולם, ועלידייה יהיו נפתחין עיניו, ויסתבל על עצמו בכל המדות, ולשוב בתשובה על כל המדות רעות, ויזכה לדעת ולהפיר את שמו הגדול ותברך. והשם יתברך הבטיח לכל המתאבל על ציון (ישעיה סא. ג): "לשום לאבלי ציון, פאר תחת אפר".

ח. ח"ב סז - 'ירמיהו הנביא' היה מקונן ומחבב דם ישראל שנשפך, והיה משתתף בצרתו, והיה רואה ישראל מולכים בקולריו, וידיהו מחדקין לאחורא, ורחיק על צואריהו (איכה רבה פתיחתא לה; זהר שמות ב); והיה משתתף עמהם, והיה מקונן על כל טפה דם של ישראל (איכה ד. א"ב): "בני ציון היקרים המסלאים בפז" וכו', "תשתפכנה אבני קדש" וכו'.

ט. ח"ב סז - עלידי שקמים בחצות לילה, ומתאבלין על 'חרבן בית המקדש', עלידייה נצולין מ'שרפות'.

י. ח"ב פה - 'אגוזים' הנקראים 'לוזים', רומזים לבחינת 'לאה', שהיא ב'ערף', שהיא 'נקבא ראשונה' (ספר הלכותים להאריז"ל פרשת ויצא). ואחר כך נכנסין ל'בית המקדש', שהוא בחינת: "יעקב קראו בית א"ל" (פסחים פח.). וזהו שפרש רש"י (שופטים א. כד): "שדרך לוז נכנסין לבית א"ל".

וזהו (ישעיה מ. א): "נחמו נחמו". שתי פעמים 'נחמו' גימטריא 'קדקד', שהוא בחינת 'ערף' - שעלידה נכנסין לבית א"ל.

וזהו שלשה שבועות שהם עשרים ואחד יום ש'בין המצרים, וכנגדו באילן לוז. - בשביל זה נוהגין לאכל ביצה בפעדה המפסקת בתשעה באב - פי הביצה נגמרת בעשרים ואחד יום, כמאמר חז"ל (בכורות ח. ועין שם בתוספות): "תרגגלת מולדת לעשרים ואחד יום וכו', וכנגדו באילן לוז".

א. הקדמה ב' של מוהרנ"ת ז"ל ל'ספורי מעשיות' (באר להפעשה של 'אגדת בת סלף) - כל עבודתנו בשרשה העליון, מרמז לחבור חתן וכלה העליונים, שהיא בחינת 'יחוד קדשא' ברידה הוא ושכינתה, פאשר כל ספרי הזהר הקדוש וכתבי האריז"ל מלאים מזה. וגם בתשעה באב בקינות שמקוננין על גלות השכינה וכנסת ישראל, אומרים: "אז בהלך ירמיהו וכו', אשת יפת תאר מגולת מצא". וכן בתקון שלשה משמורות' שהוא מהזהר הקדש" (איכה), מדבר שם גם כן בלשונות פאלה: "פאשה המקוננת על בעלה וכו', עיך שם.

מפליזה ויותר מזה, מבאר לעינים: שגלות השכינה ונסת ישראל, היא בחינת אבדת בת מלך' והתרחקותה מדודה וכו'.

יא. לקוטי הלכות, לולב ואתרוג א (על פי לקוטי מוה"ר ח"ב סז) - עלידי שבוכין ומתאבלין על הרבן בית המקדש, עלידייזה השם יתברך מרחם ומשים פאר תחת אפר" (ושעיה סא, ג), ואזי זוכין לאתרוג הדר, בחינת פאר'.

יב. שיח שרפי קדש ח"ב קח - רבנו ז"ל אמר: "אם יאכלו בני ישראל מרור' בליל פסח, כבר ישבו בתשעה באב' לומר קינות" [אז מ'ועט עסק מרור ביים סדר, ועט מען שוין זיצן 'תשעה באב' ביי קינות]. (הם הלים באותם הימים - שלחן ערוך אורח חיים תכת, ג).

[וב'איכה רבה, פתיחתא יח: 'רבי אבין פתח: 'השביעי במרורים' (איכה ג, טו), בלילי הפסח של יום טוב הראשון. 'הרוני לענה' (שם), בתשעה באב. משה שהשביעי בלילי יום טוב הראשון של פסח, 'הרוני בלילי תשעה באב לענה'. הוי בלילי יום טוב הראשון של פסח, הוא לילי תשעה באב. ועליזה היה מקונן ירמיה (שם א, א): 'איכה לשבה בדרך'.

ועוד באיכה רבה ג, ה: "'השביעי במרורים', זה יום טוב הראשון של פסח דכתיב בו (שמות יב, ח) 'על מצות ומרורים' (ומצות על מרורים), 'הרוני לענה', מה שהשביעי בליל יום טוב הראשון של פסח, 'הרוני בליל תשעה באב לענה'. הוי ליל יום טוב הראשון של פסח, הוא ליל תשעה באב'.

יג. באור הלכותים ח"ב יב; נוכבי אור, שיחות וספורים נו; אבני הברזל נו; שיח שרפי קדש ח"ב תרצז - כן היה מנהג מוהרנ"ת ז"ל אחר פטירת רבנו ז"ל: שב'בין המצרים' היה אומר 'תקוני חצות, במרתף עמק, ובפרט בתשעה באב היה סוגר את עצמו כל הלילה עד חצות היום, ושם אמר את מגלת איכה' וה'קנות' וסדר התפלה' וכו'.

ופעם אחת אמר: "איך קען מיר מערער נישט קילן דאס הארץ, נאר 'תשעה באב' און 'בין המצרים' ביי די 'קינות', און א גאנץ יאהר ביי 'תפלת חצות', כאטש קלאגן אויף דעם חורבן [בית המזחין בכלליות ובפרטיות], וואס מען איז נישט אזוי ווי מען דארף צו זיין". [איני יכול לקרר את לבי, רק בתשעה באב' ובימי 'בין המצרים' באמירת הקינות, ובכל ימות השנה בתפלת חצות'. לכל הפחות לככות על החרבן, מה שאיננו כמו שאריכים להיות].

יד. באור הלכותים ח"ב יב; נוכבי אור, שיחות וספורים נז - שמעתי מאבי ז"ל, ששמע ממוהרנ"ת ז"ל: "שעקר שבירת לבבו בחצות וקינות, הוא בהרנשתו מלת איכה" ('איכה נתרב', בקינות שבתקוני חצות - עין שיחות הר"ן רסח).

טו. שיח שרפי קדש ח"ב תקיג - מוהרנ"ת ז"ל אמר: "אפלו כשאיהו בבין השמשות האחרון של אלהי הששי, ואראה שהנאלה עדין לא באה, אף על פי כן אאמין באמונה שלימה בביאת המשיח!"

טז. שיח שרפי קדש ח"ז נז - פעם כשדברו מקץ הפלאות' וגדל קשי הגלות, בפרט מה שאמרו הצדיקים

מגדל הנסיונות והיסורים שעוד יעברו על ישראל בעקבות משיחא - אמר אז מוהרנ"ת ז"ל: שמצד אחד, דוקא מדברים ועתידות אלו שאמרו הצדיקים על העתיד לבוא עלינו - מזה בעצמו הוא מתחזק - שאם ראו מה שראו, בודאי רחמו על הדור, והפצירו בתפלה שנוכל לעמוד במצבים קשים ונסיונות קרים אלו (עין שיחות הר"ן קכו).

יז. שיח שרפי קדש ח"ז עח - כשהיה מוהרנ"ת ז"ל בצאליציא, ועבר בדרך נסיעתו גם בעיר 'בראד', וחל אז יום תשעה באב, ושאלוהו שם: "באיזה ספר קינות הוא רוצה לקונן, אם לפי נסח 'אשכנז' או 'פולין'?" - אמר בכאב: "אילו היו מרגישים את החרבן, לא היו שואלים שאלה זו איזה קינה לומר".

יח. חנמה ותבונה (רבי אברהם ב"ר נחמן ז"ל), סימן א (עמוד יא) - בתשעה באב האחרון לפנות ערב, שבימי חיי הקדוש של רבנו ז"ל, שנזכר אז בעצם העלמת הזכרון של הילד והזקן שלמעלה מכלם, עד שאינו נקרא בשם 'זכרון כלל', "ער געדינקט גארנישט" [אינו זכור לאו כלום] (בספורי מעשיות מעשה יג מהשבעה בעטלערס). ענה ואמר אז רבנו ז"ל: "איזה פנים יש לי ביניכם?!" - והשיב לו מוהרנ"ת ז"ל (בדברי צחות): "ווי גארנישט" [כמו כלום]! - וחזר רבנו ז"ל ואמר לו: "הלל גם אתם אפס ואין" [איר זענט זיך אויף גארנישט". [עירשם השיכות לתשעה באב לפנות ערב, שזו היא הנחמה וכו']].

יט. שיח שרפי קדש ח"ג רצז - פעם בתשעה באב, שקה רבי נחמן מטולטשין ז"ל, אצל אנ"ש, בעיר דעמיטרייווקע הסמוכה לעיר טשערין, שם בעיר דר איזה מתנגד לץ שהיה מתלוצץ ומצר לאנ"ש, כששמע שבא הנ"ל לעיר, רצה לעשות ליצנות גם ממנו בהרגלו הרע, והלך לפגשו בבית הפנסת, וכשראה איך שישב בפניה בבית הפנסת, פי כף היה נוהג לשבת לארץ ולומר קנות וכו' משך כל הלילה, ואמר את הקנות בשברון לב ובנעימה בדרבו, לאט לאט התלהב והתעורר הוא עצמו על ידייזה, עד שנעמד אצלו והחל אף הוא לבפות יחד עמו, עד שלא היה יכול שוב להפרד ממנו כל הלילה, ומאז התקרב אף הוא לאנ"ש בהתקרבות גדולה.

כ. שיח שרפי קדש ח"ד וסט; שיח שרפי קדש ח"ו תלד - יום 'תשעה באב' היה לאנ"ש יום של תשובה וחרטה, והיו מרבים מאד בנתינת צדקה, וכאמרם ז"ל (שבת קלט): "אין ירושלים נפדית אלא בצדקה". - נהוג היה בכל 'אוקריינא' לתרבות בנתינת צדקה ביום 'תשעה באב'. [בספר 'מועד לכול' לר' חיים פאלאגי סימן י, אות סח: ביום תשעה באב יש לתרבות בצדקה לעניים ולתלמידי חכמים וכו', והוא סגולה נפלאה לכפר עונות, וגם לקרב הגאולה וכו' - עירשם באריכות].

שאר עניני 'בין המצרים', גלות וגאולה, בנין וחרבן בית המקדש, בנין ירושלים, משיח צדקנו, קץ הגאולה, וכו' - עניני 'חצות הלילה' - נמצאים בהרחבה בגליונות הקודמים -

המפתח ללקוטי הלכות לתשעה באב

א. נטילת ידיים לסעודה ז, ה - וזה בחינת 'איכה' שאומרים בתשעה באב. וזה בחינת (איכה ד, א): "איכה יועם זהב". כי עקר הקינות הם על הסתלקות הצדיקים האמתיים ששקולה בפלים בחרבן בית המקדש (ענין איכה רבה א, לו הובא ברש"י ושעיה כט, יד), ועל ידי זה אנו עכשו "כצאן אשר אין להם רועה" (במדבר כב, יז), כי אין אנו יודעין מי הוא הצדיק האמת, ואנו צריכין לצעק ולחפש ולבקש: 'איכה' 'איכה' - הצדיק האמת שנחשף אורו אצלנו - שאין זוכין לידע ממנו, שזהו בחינת "יועם זהב" וכו', שהצדיק האמת הנחמד מזהב - יועם ונחשף אורו אצלנו, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (ענין רש"י איכה ד, א) שירמיה היה מקונן "איכה יועם" על הסתלקות הצדיק יאשיהו, וכן בכל דור ודור הוא מרמז על הסתלקות והתעלמות אור הצדיק האמת שבדור.

וזהו: "איכה יועם זהב" כנ"ל - שנחשף אורו אצלנו, ואין זוכין להנות מאורו. ולא די זה - כי אם עוד נוסף יגון על מכאובנו, כי גם "ישנא הפתם הטוב" (איכה שם) - שהצדיק האמת הנמשל ל'פתם הטוב' - כל כך נחשף אורו מישראל, עד אשר נשתנה האמת לגמרי, כי "אומרים לרע טוב ולטוב רע" (שעיה ה, ט). וזהו: "ישנא הפתם הטוב" - שנשתנה ה'פתם הטוב', שהוא הצדיק האמת - שמדברין עליו כל הרעות, ומשניין ומחליפין האמת בשקר.

ועל ידי זה: "תשתפכנה אבני קדש בראש כל חוצות" (שם) - שזה נאמר על הסתלקות והתעלמות הצדיק שהוא בחינת "ראשיבית". ומתגברין ה'מפרסמים של שקר' שהם בחינת "ראש כל חוצות", כמו שכתוב בהתורה 'בראשית לעיני' וכו' (ח"ב טז). וזהו (איכה שם, ב): "בני ציון היקרים וכו', כמו שכתוב שם (בתורה הנ"ל), ענין שם.

וזהו: "גם תנים חלצו שד" וכו' (שם ד, א) - שזהו בחינת ר'חמנות דסטרא אחרא, כמו שכתוב בהתורה "תקעו תוכחה" (ח"ב ח), שעל ידי זה מתגבר חסיון שלום בחינת "והנחש היה ערום" (בראשית ג, א), שעל ידי זה נמשך כל הצרות, עד שאין יודעים מהצדיק האמת.

שכשמונעין ז'חמת הנחש, שהוא בחינת "גם תנים חלצו שד" וכו', על ידי התפלה של הבעל-בית, אזי נתברר המדמה על ידי הצדיק האמת. ולהפך - להפך חסיון שלום, ואזי אין יודעין 'איכה' - איפה אור הצדיק האמת. ועל זה אנו מקוננין: "איכה יועם זהב", שנאמר על הסתלקות והתעלמות אור הצדיק, שזה נמשך מבחינת "גם תנים חלצו שד" כנ"ל.

אבל על ידי הקינות והצעקה "איכה" - אנו זוכין שיתגלה לנו אורו, ונזכה ל'אמונה שלמה' - עד שיתער השיר שלעתיד, שאז תגדל השמחה מאד וכו'.

ב. נטילת ידיים לסעודה ו, פ - בעונותינו הרבים נתרבה המחלוקת מאד בישראל, שהוא מזיק ביותר מכל הקלקולים, כמו שאמרו חז"ל, ועל ידי זה נחרב הבית המקדש, ועל ידי זה מתעכב בנינו, כי עקר העכוב הוא על-

ידי שאין הקבוצ של ישראל בשלמות בתכלית השלום האמתי וכו'. ועל זה צריכין לבנות ולהתאונן מאד בין המצרים ובתשעה באב, וכן בכל לילה בחצות - להתאבל על ה'חרבן בית המקדש' ו'פזור ישראל'.

וזה בחינת שלש פעמים "איכה" - שמתאבלין על הסתלקות והעלמת הצדיק, שהוא יכול להאיר בכל ה'דרים מטה', בחינת "מלא כל הארץ כבוד", ולהשיב בלם להשם יתברך. והעקר על ידי ה'שלום' - שיתקבצו ויתאספו יחד, ויתקשרו עם הצדיק האמת, שזהו בחינת ה'משפך' שהיה בימי משה, ובית המקדש שבנה דוד ושלמה - כי לשם מתקבצים כל ישראל יחד, ומקבלים 'הארת הדעת' מהרב, בחינת 'משה', שעל ידי זה עקר כלליות העולמות בחינת 'איה' ו'מלא' יחד וכו'.

ועל כן מקוננין על זה שלש פעמים "איכה": (א) על 'הסתלקות הצדיק'. (ב) ועל 'פזור ישראל'. (ג) ועל 'חרבן בית המקדש' - ששם נתועדו ונכללו יחד כל ישראל, עם הצדיק האמת בחינת משה, ששם עקר הכלליות.

וזה בחינת (איכה א, א): "איכה ישבה בדד העיר רבתי עם וכו' רבתי בגוים וכו'" - שמתאבלין על 'גלות ישראל' מירושלים מקום קבוץ. וזהו (שם א, א): "גלתה יהודה מעני" וכו' - שזהו בחינת הבכיה על 'פזור ישראל' שיצאו מירושלים ובית המקדש.

ו"איכה שניה" (שם ב, א): "איכה יעיב ה' באפו את חומת בת ציון וכו', ולא זכר הדם רגליו וכו'" - שהוא שמתאבלין על חרבן חומת ציון וירושלים וחרבן בית המקדש שנקרא "הדם רגליו" וכו' וכנ"ל.

ו"איכה שלישית" (שם ד, א): "איכה יועם זהב" - נאמר על 'הסתלקות הצדיק', שהוא בחינת 'יאשיהו הצדיק', שעליו אמר 'ירמיהו' כל ה'איכה יועם', כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ענין באיכה רבתי). וכן הוא בכל דור, שמתאוננים על 'הסתלקות והעלמת הצדיק' וכו', וכנ"ל.

וירמיהו הנביא אמר (איכה פרק א): "אני הגבר" - ששם כלולים כל השלש אלפא ביתות. כל השלש "איכה", אמר בלם על-עצמו, כי תולך כל החסרון בו. ועל כן אמר: "אני הגבר ראה עני" - 'אני' דיקא. "אותי נהג וילך" - 'אותי' דיקא וכו'. וכן "אך בי ישב יהפך ידו כל היום" וכו'. עד שאמר: "ואמר אבד נצחתי" וכו'.

אבל מחזק עצמו הרבה, ואומר: "זאת אשיב אל לבי על-כן אוחיל, חסדי ה' פי לא תמנו" וכו'. וכן: "צפו מים על ראשי אמרתי נגזרתי, קראתי שמך ה' מבור תחיתות וכו'.

ומזה יכול כל אדם ללמד אלפים ורבבות קל וחומר על-עצמו - איך הוא צריך לומר כל-זה על-עצמו, על רבוי עוונותיו ומחשבותיו הרעים השוטפים עליו כל-כך.

אבל חליכה חליכה שיפיל על ידי זה חסיון שלום! - רק יחזק עצמו בכח הצדיק האמת הענו מאד מאד, שהוא נקי מכל צד שגיא, ומכל-שכן מאיזה עון חסיון שלום, ואף-על-פי-כן הוא

אומר על-עצמו קינות פאלה הנ"ל. וכל זה אומר בשביל כלל-
 ישראל - עד שפלא אחד יוכל לעורר עצמו ולחזק עצמו בכוח
 הגדול, בכל מה שעובר עליו, שיאמר בכל פעם: "אף-על-פי-
 כן חסדי ה' בי לא תמנו כי לא כלו רחמיו, כי חדשים לבקרים
 מתחדשים החסדים, כמו שפרש רש"י שם וכו' (איכה ג, כג).

ג. ברנת הודאה ו, כה - ב'תשעה-באב' נחרב ה'בית-
 המקדש' שבא על-ידי התגברות הבכיה והעצבות בחנם,
 בבחינת (תענית כט, על במדבר יד, א): "ויבכו העם בלילה ההוא,
 "אתם בכיתם בכיה של חנם אני אקבע לכם בכיה לדורות". פי
 עתה צריכין לבנות ב'תשעה-באב' וב'חצות-לילה' על 'חרבן
 בית-המקדש' - כדי להמתיק הדין ב'פרשו', לתקן הבכיה
 והעצבות הנ"ל.

ד. ברנות הראיה ושאר ברנות פרטיות ד, ז"ז -
 ועל-כן 'תשעה-באב' הוא תענית חמור בכל החמשה ענויים,
 ומפסיק מבעוד יום כמו יום-הכפורים ממש" (שלקרערוך ארח
 חיים תקנ, ג). פי 'תענית תשעה-באב' הוא בשביל 'חרבן בית-
 המקדש', ועקר האבלות על 'חרבן בית-המקדש', הוא מה
 שפגמנו בעוונותינו ונתרחקנו מקדשת קדש קדשים, שהוא
 האבן-שתיה נקדת העולם, שמשם עקר קדשת בית-המקדש
 וארץ-ישראל, ששם נכנס הכהן-הגדול ביום הכפורים ביום
 התענית לכפר על ישראל, לקשר כל הרצונות וכל השנויים
 להשם-יתברך.

ועל-ידי שפגמנו בזה בעוונותינו וגרמנו מחלקת בישראל -
 נתרחקנו מנקדה קדושה הזאת, בחינת 'קדש-קדשים', ונחרב
 בית-מקדשנו, וגלינו מארצנו שהיא 'ארץ החיים והשלוש'.

ועל-כן "צריכין להתאבל בתשעה-באב ולהתענות בחמשה
 ענויים, כמו יום-הכפורים" - פי על-ידי האבלות והתענית על
 חרבן בית-המקדש - מתקנין הפגם, וממשיכין על-עצמו
 בחינת קדשת הבית-המקדש, בבחינת (תענית ל): "כל המתאבל
 על ירושלים, זוכה ורואה בשמחתה".

ועקר הקדשה: - להמשיך על-עצמו בחינת קדשת קדש-
 קדשים - ששם נכללין יחד כל השנויים וכל הרצונות - שזה
 בחינת 'שלוש' - שזה עקר הקדשה: שמקשרין כל הרצונות
 להשם-יתברך.

ועל-כן 'תשעה-באב', הוא תענית בכל החמרות כמו יום-
 הכפורים - פי עקר תענית תשעה-באב הוא: כדי לזכות
 להמשיך 'קדשת יום-הכפורים', דהינו: לתקן פגם 'חרבן בית-
 המקדש', שעקר קדשתו הוא בחינת יום-הכפורים, שהוא יום
 צום הקדוש שנכנס בו הכהן-הגדול לפני ולפנים, שמשם עקר
 כל ה'עשר-קדשות' של הבית-המקדש וארץ-ישראל (בלים פ"א
 מ"ו), שכולל כל קדשת ישראל. אבל עקר הקדשה נמשך
 משם, על-ידי שמקשרין כל הרצונות להשם-יתברך, שזה
 בחינת שלוש, שזה עקר הקדשה, כנ"ל.

פי עכשו שנחרב ה'בית-המקדש' - אין בנו פח להמשיך
 הקדשה הנ"ל על-ידי יום-הכפורים בעצמו, מחמת שנחרב
 הבית-המקדש, ואי אפשר לכנס לפני ולפנים, כנ"ל. ועל-כן
 צריכין להתענות תשעה באב וארבעה צומות - להתאבל על

החרבן הזה, שעל-ידי-זה ממשיכין על עצמו קדשת הבית-
 המקדש, שהוא בחינת קדשת קדש קדשים. ואז זוכין ביום-
 הכפורים - לקבל ולהמשיך גם עתה עלינו, קדשת קדש-
 קדשים בשלמות - לתקן כל החטאים, ולשוב להשם-יתברך
 בשלמות.

וזה שמסימין בסוף אחר הקינות שהם "איכה" - "השיבנו ה'
 אליך ונשובה" (איכה ה, כא) - פי עקר בכינתנו, שנזכר לתשובה'
 שנמשך מבחינת יום-הכפורים, מבחינת קדש-קדשים, שהוא
 עקר קדשת הבית-המקדש וארץ-ישראל, שאנו ממשיכין
 עלינו על-ידי שמתאבלין על 'חרבן בית-המקדש' כנ"ל.

פי בזמן שבית-המקדש היה קיים, היינו יכולים להמשיך
 קדשת קדש-קדשים, על-ידי התענית יום-הכפורים לבד, על-
 ידי שנכנס לשם הכהן-הגדול ביום-הכפורים כנ"ל. אבל
 עכשו, צריכין ישראל בכלל - 'ארבעה צומות', כדי לתקן פגם
 'חרבן בית-המקדש'.

ה. ברנות פרטיות והטנת-חלום ה, ג - ועל-כן
 צריכין לבנות מאד ב'ין-המצרים, ובפרט בתשעה-באב, על
 'חרבן בית-המקדש' - "עיני עיני ירדה מים" (איכה א, טז) - כדי
 להכניע על-ידי הדמעות של העינים, את 'אדם הרע-עין'.
 וכמו שכתוב ב'דוד', בפסוק עליו הרע-עין' של אבשלום,
 שאמר אז (שמואל-ב טז, יב): "אולי יראה ה' בעיני", ופרש רש"י:
 "דמעות עיני", וכן כתיב שם (טו, ל): "ודוד וכו' עלה ובוכה וכו'
 וכל העם אשר אתו וכו' ועלו עלה ובוכה". וכל-זה כדי להנצל
 מה'רע-עין' על-ידי הבכיה בעינים. וזה בחינת (תהלים מב, ד):
 "היתה לי דמעותי לחם וכו' אלה אזכרה" וכו' - פי על-ידי
 ה'דמעות', מכניעין הרע-עין' שפגמו ה'שכחה', ואז זוכין
 ל'זכרון', בחינת "אלה אזכרה" וכו'.

ובכל עקר הקינות בתשעה-באב וב'ין-המצרים - הם בשביל
 תקון, כדי לזכות לתשובה, כמו שמסימין בסוף 'איכות' שהוא
 כלול מכל הקינות (איכה ה, כא): "השיבנו ה' אליך" וכו' - פי
 עקר פונתנו בבכינתנו בהקינות, כדי לעורר רחמיו ויתברך,
 שישיבנו אליו באמת, דהינו: שנזכר על-ידי ה'דמעות',
 להכניע הרע-עין', ולבטל ה'שכחה', עד שנזכר ל'זכרון',
 דהינו: לזכור היטב בעלמא-דאתי בכל יום, בכלליות
 ובפרטיות, שעל-ידי-זה נשוב אליו ויתברך.

וזהו בחינת שלש פעמים "איכה" שאומרים - כנגד שלש
 בחינות, אדם ומקום וזמן, שהיה בתכלית השלמות בבית-
 המקדש, שעל-ידי-זה נמשך הזכרון לכל העולם - שנחרבו
 בעוונותינו.

ובלם כלל בפסוק אחד, שהוא (איכה ג, ו): "ויחמס פגן שבו
 שחת מעדו" - שהוא ה'בית-המקדש' - הינו בחינת 'קדשת
 המקום'. "שפח ה' בציון מועד ושבת" - הינו 'קדשת הזמן' -
 פי כל מה שהזמן מקדש יותר כמו מועדים ושבתים - בהם
 מאירין הרמזים ביותר, עד אשר ביום-הכפורים, אז הוא עקר
 הזכרון בעולם-הבא, פי יום-כפור בחינת עולם-הבא, פידוע
 וכו'. ואחר-כך אמר: "וינאץ בזעם אפס מלך וכוהן" - זה בחינת
 'קדשת האדם' - הינו 'קדשת הכהן-הגדול', שהוא בחינת

'קדשת הצדיקייאמת' שנקראים 'מלכים', שעקר המשכת הזכרון על-ידם.

זוה בחינת שלש פעמים "איכה" - פנגד שלש בחינות אליו:

(א) "איכה ישבה בדד העיר" וכו' - זהו קינה על בחינת 'קדשת המקום'.

(ב) "איכה יעיב" וכו' - הינו שנגחשך מאור היום על-ידי עבים ועננים, שעל-ידי זה אינם מבינים הרמזים כפי היום - זהו בחינת קינה על בחינת 'קדשת היום'. וזהו: "ביום אפוי", שעל-ידי תקף התרוץאף של אותו היום, נחשך היום, עד שנמשך 'שכחה', שאין משימין לב להרמזים שהשם-יתברך מרמז בכל יום לשוב אליו, שעל-ידי זה עקר התרפן.

(ג) ו"איכה יועם" - נאמר על 'הסתלקות הצדיק'. פי כל "איכה יועם" נאמר על 'הסתלקות הצדיק יאשיהו' (איכה-רבה ד, א) - הינו בחינת 'קדשת האדם' פנ"ל.

פי גם אחר התרפן שנגחב הבית-המקדש, ואין לנו בהתגדול, ולא בית-המקדש, שעל-ידי זה נחשך גם מאור היום, ועל-ידי זה נתעלם הזכרון שהוא כפי היום והאדם והמקום פנ"ל. אף-על-פי-כן יש לנו תקנה בכל דור, על-ידי הצדיקייאמת' שמאירין לנו הזכרון הנ"ל בכל עת. פי "הצדיק יקר מהבהן הגדול שנכנס לפני ולפנים" (הוריות ג).

פי הצדיקים כל עסקם - להזכיר אותנו זכרון העולם-הבא בכל יום, כדי להשיבנו בתשובה שלמה. פי זה כל ישעם וכל חפצם בעסקם עמנו, שהכל הוא כדי להזכירנו בחינת 'זכרון הנ"ל בכלליות ובפרטיות, בכמה וכמה תחבולות נפלאות ונזראות.

אבל בעוונותנו-הרבים - גם הצדיקים האלו נסתלקו בעוונותינו. ועל-כן באמת "קשה סלוקן בפלים פחרפן בית-המקדש" (איכה רבה א, מד). ועל-זה קונן כל "איכה יועם" וכו', וכו"ל.

זוה בחינת: "אני הגבר" - ששם מדבר הרבה ברוח-הקדש לנפשו בשביל כל אחד מישראל. אף צריך כל אחד לדבר לנפשו, אולי יוכל להזכיר את-עצמו אף-על-פי-כן, עד שישוב אליו יתברך - פי סוף כל סוף, סוף כל סוף, מה יהיה מאתנו, ומה נעשה באחריתנו.

זוה שמדבר 'ירמיה' ברוח-הקדש - באלו כל אחד מישראל אומר על עצמו כשמתחיל להרגיש כאב עוונותיו שגרמו התרפן ועפוב הבגן ואריכת הגלות. וצריך כל-אחד לתלות החסרון בעצמו, פי הוא יודע בנפשו מה שעשה ומה שנעשה עמו בעוונותיו. ועל-זה ידו כל הדווים.

וצריך כל-אחד שרוצה לרחם על-עצמו, לומר במר נפשו: "אני הגבר ראה עני וכו', אותי נהג וילך וכו', אף בי ישב יתפך ידו כל היום וכו'". 'אני' דיקא, 'אותי' דיקא, 'אף בי' דיקא - עין-שם היטב עמקות מרירת הדבורים ההם.

ועקר מרירות הקינה - על עצם רחוקו של כל אחד, מאביו שבשמים, עד אשר במעט אפס תקנה חסוּש-לום. שים לבך

לכל דבור ולכל פסוק, ותוכל למצא את-עצמך שם, בכל-מקום שאתה שם.

אבל אף-על-פי-כן, אף-על-פי שמספר מרירות צרותיו כלי-כף עד אין תכלית - אינו מיאש את-עצמו לגמרי חסוּש-לום בשום אופן. - וזהו שאומר בתוך מרירות לבבו: "ואמר אבד נצחתי" - 'נצחתי' דיקא, באלו אבד הנצחון שלו לגמרי חסוּש-לום, מאחר שרואה רחוקו וחרבנו כלי-כף. אבל אף-על-פי-כן: "זכור תזכור וכו', זאת אשיב אל לפי על-כן אוחיל וכו'" - הינו פנ"ל: שעל-ידי הקינות והפכיות על גדל חרבנו, על-ידי זה השם-יתברך מרחם עליו, ומכניע הדע עין - עד שנמשך עליו 'זכרון', בחינת: "זכור תזכור ותשוח עלי נפשי", וכמו שפרש רש"י שם: "ידעתי פי יש לך לזכר, אבל תשוח עלי נפשי עד שתזכר".

וכמו כן הוא אצל האדם בעצמו - שצריכין להסתכל על הזכרון הזה בכל יום, פי סוף כל סוף בודאי נזכה לזכרון הזה בחסדיו המרבים, וכמו שאמר שם: "זאת אשיב אל לפי על-כן אוחיל, חסדי ה' פי לא תמנו פי לא כלו רחמיו וכו', חדשים לבקרים כו'" - הינו: שחסדיו יתברך אינם תמים ואינם כלים לעולם.

ועל-ידי זה: "חדשים לבקרים רבה אמונתך" - שהוא בחינת מה שהשם-יתברך "מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית", ומצמצם עצמו בכל יום מאין-סוף עד אין תכלית, לרמז רמזים לכל-אחד, שיזכיר עצמו בהתכלית הנצחית לשוב אליו, שזהו עקר בחינת "חדשים לבקרים" וכו' - שנאמר על 'התחדשות המחין' בכל יום אצל כל אחד מישראל, בידוע בכתבים (פריעץ-חיים תפלה פ"ב).

נמצא: שעקר נחמתו הוא, מה שהוא מצפה עדין לחסדי השם שאינם כלים, והם מתחדשים בכל יום, שעל-ידי זה עדין יזכה שיגיע אליו דעת אמת, עד שיזכיר עצמו היטב בעולם-הבא, וישוב אליו, פי זה עקר תקונתנו ונחמתנו.

ובתשעה-באב' בעת תקף מרירות התרפן, מתחיל מיד לעת מנחה, 'צמיחת קרן ישועה' - פי אז נולד משיח (ירושלמי ברכות ב, ד; אסתר-רבה פתיחא יא; איכה-רבה א, נא; 'פריעץ-חיים' ושערי-הפנונת' שבועות א) - שעקר הכנעת הרע-עין הוא על-ידו.

ז. תפלת-המנחה ז, בסוף, בראשי-פרקים' - תכף ביום שנגחב הבית-המקדש ונתמעט, בחינת התגלות מלכותו בתכלית המעוט, התחיל תכף המלוי והתקון, שזהו בחינת: "מה שמשיח נולד בתשעה-באב" (ירושלמי ברכות ב, ד; אסתר-רבה פתיחא יא; איכה-רבה א, נא; 'פריעץ-חיים' ושערי-הפנונת' שבועות א) - שזה בחינת 'מלוי פגימת הלכנה', שמתחיל דיקא בעת שהיא מגיעה לתכלית המעוט שהוא ראש-חדש, שאז שרש התשובה וכו'.

ז. יום-טוב ה, יא - זוה בחינת שלשה שבועות של בין-המצרים שמתאבלין בהם על חרבן בית-המקדש - שאז היה בעוונותינו הרבים עקר התגברות פח המכריחים, שהם העכו"ם שעמדו עלינו והחריבו הבית-המקדש, ששם עקר 'פח-המושך', והכריחו את ישראל בגלות בגשמיות ורוחניות. וכל-זה נמשך מחטא העגל, ומחטאינו שבכל הדורות.

ועל-כן "יושבין אז על העפר" (שלתר-ערוך ארז-חיים תקנט, ג) בפרט בתשעה-באב, שאז עקר החרבן שיושבין על העפר, כי אנו מפירין שפלותנו שירדנו עד עפר, בבחינת (תהלים מד, כו): "כי שחה לעפר נפשנו" וכו', וזה בעצמו הוא תקנתנו, כי עפר' הוא בחינת 'בחי-המושך'.

וזה בחינת (ישעיה נב, ב): "התנערי מעפר קומי" וכו'. 'מעפר' דיקא. שעל-ידי בחינת 'עפר' שהוא בחינת 'בחי-המושך' - על-ידי-זה תקום ויתבטל 'בחי-המכריח' שהם קושרים אותנו בגלות.

וזהו בחינת (שם): "התפתחי מוסרי צוארך" וכו' - 'מוסרי' דיקא, בחינת 'בחי-המכריח' - שרוצה לקשר במוסרות וקשרים וכו', רחמנא-לצלן.

כי באמת, בעת התקון אין צריכין לישב על העפר ממש, כדי להגביר 'בחי-המושך'. כי הצדיקים - הם ענוים באמת ו'משימים עצמם בעפר', אף-על-פי שאינם יושבים על העפר ממש, כי הם למעלה מהעפר, למעלה מ'בחי-המושך' שבעפר. כי כל 'בחי-המושך' שבעפר - הכל נמשך מלמעלה מנשמת ישראל, שהם עקר 'בחי-המושך', שהכל נברא בשבילם. וזה ה'בחי-המושך' שבעפר - מאחר שנמשך למטה לזה העולם, נתערב בו טוב ורע.

על-כן העקר שצריך האדם לבטל עצמו בכל-פעם, ולזכר שהוא עפר, כי "יסודו מעפר וסופו לעפר" (מוסר ימים-נודאים), ויבטל עצמו בתכלית לבחינת 'בחי-המושך' האמתי דקדשה, שהוא להמשיך עצמו למקור החיים - להבזר היחיד יתברך ויתעלה.

ועל-כן העקר שיבטל כבודו נגד כבוד השם-יתברך, וידע שפלותו באמת, וישים עצמו בעפר, ואז יתגבר 'בחי-המושך' האמתי, שהוא בחינת 'עפר דקדשה' - למשך תמיד אל האמת. אבל תמיד אין צריכין לישב על העפר ממש בשביל זה, כי אדרבא, צריכין דיקא להרים עצמו לשרשו העליון. ואף-על-פי-כן ידע שפלותו עד עפר, בבחינת (מגלה לא): "במקום גדלתו שם" וכו'.

אבל עתה בעת החרבן, צריכין להשליך עצמו על העפר ממש - להכיר שפלותנו על-ידי-זה, לידע שאנו מנחים עד עפר ממש, כי כל התאוות שבאין מנשמות העפר מושלים עדין, על-כפלי-פנים אנו מחיבים לידע: שאין מגיע לנו כבוד, ואנו מחיבים להשפיל עצמנו בעפר ממש, בבחינת (איכה ג, כט): "יתן בעפר פיהו אולי יש תקנה". ואז אנו מגבירים על-ידי-זה 'בחי-המושך', שהוא בחינת 'עפר', ועל-ידי-זה יקיים: "התנערי מעפר קומי" וכו', פנ"ל.

ח. בשר-בחלב ב ג - אש של המזבח' הוא בחינת אש דקדשה, שהוא אוכל ומכלה 'מאורי-אש', בחינת רוח הבהמיות' וכו'. נמצא: שעל-ידי ה'קרבנות', נכנעים 'מאורי-אש', ועל-כן על-ידי התרה אכילת בשר, כי על-ידי יש כח לאכל בשר, כי יש כח לברר הטוב מהם, על-ידי שנכנע הרע שלהם בחינת 'מאורי-אש', על-ידי ה'קרבנות פנ"ל.

ועל-כן הצריכה התורה להתיר לנו 'בשר תאווה' - כי באמת מאחר שיש בחינת קרבנות בעולם, על-ידי-זה יכולין לאכל בשר בכל העולם, אפלו אם אין מקריבין ממנה קרבן, כי על-ידי כח ה'קרבנות' שמקריבין בבית-המקדש, נכנע בכלל ה'מאורי-אש', ועל-ידי-זה יש כח לאכל בשר בכל מקום אף-על-פי שאינו קרבן, כי כבר נכנעו 'מאורי-אש', דהינו רוח הבהמיות, ויש כח לברר הטוב מן הבשר, מאחר שיש קרבנות בעולם.

ועקר כל ה'קרבנות' הם בבית-המקדש, כי "מיום שנבחר בית-המקדש נאסרו כל הבמות" (זבחים קיב, ב) כי בבית-המקדש שם מאירין ה'מאורי-אור' פנ"ל ועל-כן יכולין שם להכניע 'מאורי-אש' וכו' פנ"ל. ועל-כן "משחרב בית-המקדש, דין הוא שנגזר על עצמנו שלא לאכל בשר" (בבא-בבא טז, ב) כי אי-אפשר לאכל בשר, כיון-אם כשביית-המקדש קיים ויש קרבנות פנ"ל.

אך אף-על-פי-כן אנו אוכלין בשר - מחמת שהוא גזרה שאין הצבור יכולין לעמוד בה" (שם), כי אף-על-פי-כן גם עכשו יש לנו כח להכניע 'מאורי-אש', על-ידי כח הצדיקים והתורה.

ועל-כן "נהגו שלא לאכל בשר מראש-חדש אב עד אחר תשעה-באב" (שלתר-ערוך ארז-חיים תקנא, ט), כי אז מתאבלין על חרבן בית-המקדש. ועל-כן אין אוכלין בשר - להראות: שעקר 'אכילת בשר', הוא רק בזמן שבית-המקדש קיים, ויש קרבנות.

ט. ראשית-הגז ג, י - המנעלים נמשכין ממקיפין, מחשמ"ל - כי למטה ברגלין נעשה לבוש המנעלים מבחינת חשמ"ל, כמבאר בפתבים (עץ-חיים, שער מב פ"ג). וזהו נע"ל לשון 'נעילה וסגירה' - שה'מנעלים' סוגרין ונועלין את הרגל, ונועלין בפניהם, שלא יינקו חסו-ושלום.

על-כן בתשעה-באב ששחרב הבית, ונסתלק הדעת שהוא החיים - צריכין אז לחלץ המנעלים - כי מאחר שאין דעת ומחין - אין לו 'מנעלים', שנמשכין ממקיפין. וגם אין צריך ואין מועיל לו מנעלים, אדרבא יהיה נפגם יותר חסו-ושלום על-ידי המנעלים, כי אז התגברות הדינים חסו-ושלום, ומתגבר הסטרא-אחרא אז חסו-ושלום, ויוכלו לינק גם מהמנעלים. אבל ממנו בעצמו - יניקתם מעוטה מאד, כי המחין נסתלקו ממנו, ואין להם ממה לינק.

י. ראשית-הגז ד, זח-ט - תקף שהדליק אש בבית-המקדש להחריבו, התחיל הדין להתמתק, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (איכה-רבא ד, טו): "ששכף חמתו באש, שהצית אש בציון" וכו'. כי ה'בית-המקדש' הוא "תפארת ישראל" (איכה ב, א) כמו שכתוב (חזקאל כד, כא): "גאון עזם מחמד תפארתם", וכתוב (ישעיה סד, ט): "בית קדשנו ותפארתנו".

הינו: ששם היו מאירין כל הגונים הקדושים של מעשים טובים של ישראל, כי ה'בית-המקדש' הוא כלליות הקדשה של כלל-ישראל, וכל המצות ומעשים-טובים שהיו ישראל עושין, הכל היה עולה לה'בית-המקדש, ושם היו נצטיר, וזה

היה בחינת הגוֹנֵן והציוּרֵי הנפְלָאִים שהיו ב'בית המקדש', כי ה'בית המקדש' היה כלליות התורה והתפלה של ישראל, כמו שכתוב (דברים יג, ח): "וקמת ועלית אל המקום" וכו'. וכתוב (מלכים א, ח, ט): "את אשר יתפללו אל הבית הזה". וכן ב'בית המקדש' היו מתפארים כל עונות ישראל. ועל-כן אז היו ישראל מפארים ומתדירים על-ידי ה'בית המקדש'.

אבל בעונותינו הרבים פשגברו עונות ישראל - נחשף אור ה'בית המקדש'. וכל מה שגברו העונות יותר, ונתמעטו הזכיות, ונתמעט ונחשף אור קדשת ה'בית המקדש', עד שגברו העונות, עד שנחרב לגמרי, ואז נאמר (איכה ב, א): "השליף משמים ארץ תפארת ישראל". פאלו חס-ושלום נתבטל ההתפארות שהיה מתפאר בישראל על-ידי מעשיהם הטובים.

פי גברו העונות - עד שלא נראו מעט דמעט מעשיהם הטובים. ועל-ידי זה נחרב ה'בית המקדש', ונפלה עטרת ראשנו" (איכה ה, טז) וכו'.

אבל תכף שנחרב ה'בית המקדש' שהוא ההתפארות של ישראל, פאלו אין להשם-יתברך עוד שום התפארות מישראל, פאלו הם ככל הגוים חס-ושלום. וכמו שספרו השוֹנָאִים באמת, שאמרו אז (יחזקאל כה, ח): "הנה ככל הגוים בית יהודה". וזה היה טובה גדולה.

פי תכף שנחרב ה'בית המקדש' שהוא ההתפארות של ישראל, והתחילו לומר: "הנה ככל הגוים בית יהודה" - תכף ומיד נתגלה ונתראה גדל עצם החלוק שבין הגוים לבית יהודה, פי איך שהוא, עדין נמצאים בישראל כמה נקודות טובות וכמה מעלות רבות כנגד הגוים, על-כן אז דיקא נמתק הדין תכף וכנ"ל. וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (איכה רבא ד, יד - על תהלים עט, א): "מזמור לאסף?" - "קינה לאסף" מבעיא ליה! - אלא ששפף חמתו על ה'בית המקדש', ולא פלה את ישראל חס-ושלום!"

הינו כנ"ל - פי על-ידי זה דיקא שהחריב את ה'בית המקדש', פאלו אין עוד שום התפארות מישראל חס-ושלום, והם ככל הגוים חס-ושלום - תכף נתגלה ונתראה עצם החלוק שביניהם, על-ידי זה נכמרו רחמיו ותרבה ולא פלה אותם, וכנ"ל.

וזה בחינת 'תשעה-באב', שאז נחרב ה'בית המקדש' שהוא 'תפארת ישראל' כנ"ל. ועל-כן אין מניחין אז תפלין שנקראין פאר (ברכות יא, טז; ספא כה, ועוד) - פי אז הוא בחינת 'בטול ההתפארות', שזהו בחינת 'חרבן בית המקדש' כנ"ל, ואנו יושבין לארץ ודומין, על עצם רבוי עונותינו שגרמו להחריב "בית קדשנו ותפארתנו" (ישעיה סד, י), פאלו אין אנו יכולין להגביה ולהרים עצמנו חס-ושלום, פי אין לנו כמה להחיות עצמנו חס-ושלום מעצם רבוי עונותינו, עד שאין אנו יכולין להניח תפלין, פי אין לנו כמה להתפאר, אשר במעט אפס תקנה חס-ושלום. פאלו חס-ושלום כל אפין שוין, פאלו "ככל הגוים בית יהודה" חס-ושלום.

ועל-כן אז תכף בתשעה-באב לעת מנחה מתחיל ההמתקה, פי אז הוא בחינת 'הולדת משיח', כמובא (ירושלמי ברכות ב, ד;

אסתר רבא פתיחתא יא; איכה רבא א, נא; 'פריעי-חיים' ו'שערי-הפגנות' שבועות א).

הינו כנ"ל - פי זהו בחינת 'ירידה תכלית העליה', פי תכף שמגיעים לבחינה הנ"ל שנסתלקו התפלין ונחרב הבית המקדש, פאלו אין עוד כמה להתפאר בישראל, פאלו "ככל הגוים" וכו' חס-ושלום - אזי תכף מתחיל להתגלות ולהתראות רבוי ההתפארות שיש לישראל כנגד הגוים, וכנ"ל.

ועל-כן תכף במנחה של תשעה-באב, שאז היה עקר החרבן של ה'בית המקדש', כמו שאמרו רבותינו ז"ל (תענית כט): "לעת ערב הציתו אש בבית המקדש" - אז דיקא מתחיל המתקה גדולה, כמובא. ואז דיקא מניחין תפלין ותפלין.

פי תכף שהתחיל 'חרבן בית המקדש' שהוא 'תפארת ישראל' וכו' כנ"ל - תכף נתגלה תפארתם כנגד העכו"ם, ועל-כן אז הוא בחינת 'לדת משיח', דהינו: שמתחיל להתנוצץ אור של משיח. פי עקר הגאולה של משיח יהיה על-ידי זה, על-ידי שהוא ישיג בחינת רבוי החסדים הנפלאים של בחינת עתיק - להסתכל רק על השערות טובות שמוציאין בישראל, וכו'.

ועל-כן תכף אחר 'תשעה-באב', פוסקין דיני האבלות של 'בין-המצרים', ומנחמין אותנו הרבה ב'שבע-דנחמתא' - פי תכף שנחרב ה'בית המקדש', פאלו אין עוד התפארות בישראל ככל חס-ושלום - תכף נתגלה ונתראה כמה מעלות טובות לישראל כנגד כל העכו"ם, ועל-ידי זה נמתקין כל הדינים, והשם-יתברך מנחם אותנו בכל הנחמות, פי על-ידי זה יבוא משיח צדקנו, שהשגתו מגיע עד עתיק וכו', ויגאלנו מהרה אמן.

יא. ראשית-הגז, ה, כ - וזה בחינת 'בין-המצרים', שמתאבלין אז על הגלות ו'חרבן בית המקדש' שנמשך מנפילת ההלכות, על-ידי שלומדין שלא לשמה להתניהר וכו', עד שנפגם אצלם הלכות כלי-פה, עד שנעשה להם פה לדבר על הצדיק-האמת, שמשם כל החרבנות.

ועל-כן "נוהגין שאין אוכלין בשר פאלו הימים" (שלח-ערוך ארבע-חיים קנא, ט), להורות, שנתעלמו מאתנו ההלכות מעצם החרבן שהיה בימים ההם, שעל-כן אין אוכלין בשר, בבחינת (פסחים מט, ט): "עם הארץ לא יאכל בשר".

פי ה'דבור' הוא ה'נפש', בבחינת (בראשית ב, ז): "ויהי האדם לנפש חיה" - "לרוח ממללא". וזה שיודע להעלות כל הדבורים שנפלו למטה ולחזור ולעשות מהם הלכות - הוא יכול לאכל בשר, לברר ולהעלות הנפש המגלגל בחי להחזירו למדבר. אבל עתה בימים הסמוכים לתשעה-באב, שאז היה תקף החרבן - אין לנו כח לברר ההלכה, על-כן אסור לאכל בשר, בבחינת "עם הארץ לא יאכל בשר", כנ"ל.

ועל-כן "לא יבו התלמידים בימים ההם" (שם תקנא, יח) - פי מה שמבין התלמידים - נמשך גם-כן ממרירת הגלות, שמחמת זה קשה לעמוד על ברור ההלכה והשמעתתא, על-כן מכרחין להכותו, וזה נמשך מ'הפאת משה בצור', שנמשך על-ידי שחלקו עליו, שמשם כל הטרח שצריכין לטרח בשמעתתא,

כמו שאיתא בזהר הקדוש (תקוניז'הר מד), ומובא בהתורה הנ"ל: "אלמלא ה' משה בצור, לא הו' טרחי ר'פנן בשמעתתא" וכו'.

אבל באלו הימים שביניהם מצרים, שאז תקף מרידת החרבן - אסור להפנותם, כי עתה קשה ביותר לברר ההלכה, ויוכל לקלקל ולהזיק לתלמידים על-ידי ההפאה - כי בעת החרבן בעצמו, אי-אפשר לברר.

ועל-כן "אסור ללמד כלל בתשעה-באב, רק בדברים הרעים", וכן "אסור אז להניח תפלין" [בשחרית] (שם תקנה, א), ו"צריבין חליצת המנעלים" (שם תקנה, טז), כי הכל בחינה אחת, כי תפלין - מחיו, ששם 'ברור ההלכות', שמשם נמשכין לתקון המנעלים, בבחינת (שבת סא): "בתפלין כף מנעלים". ובתשעה-באב נתקלקל כל-זה, על-כן אז אסור בכל-זה, רק צריבין להתאבל מאד על 'חרבן בית-המקדש', ולישב לארץ, ולהשפיל דעתו באמת. וכן בכל יום צריבין לישוב על הארץ ולהתאבל בחצות-לילה. ועל-ידי זה זוכה לברר ההלכה, בבחינת (תענית ל): "כל המתאבל על ירושלים, זוכה ורואה בשמחתה".

יב. גטין ג, כא-כב - וזהו בחינת חליצת המנעלים בתשעה-באב, שאז היה 'חרבן בית-המקדש', שהיא כלליות כל הקדשות וכל השכליים-הפרטיים, שבלם נחרבו ונתקלקלו על-ידי עוונות ישראל, ולא נשאר כי אם בחינת 'שכל-הכולל' ששם אין פגם מגיע, אבל אי-אפשר לקבל ממנו מחמת 'דבוי-אור', ועל-כן באמת אז הוא בחינת 'שבירת-כלים', שהוא בעצמו בחינת 'חרבן בית-המקדש וכליו', שכל הבית-המקדש וכליו, היו בחינת כלים וצנורות וכו', להמשיך חיות והמתקנות מ'שכל-הכולל', מבחינת 'קדשי קדשים' - ועכשו נשבר ונחרב הכל, ואז אין יונקים כי אם מבחינת ה'שכל-הכולל' בעצמו.

ואף-על-פי שאי-אפשר לינק ממנו, מחמת רבוי-אור שגורם שבירת-כלים, שמשם אחיזת הקלפות וכו' חסו-שלום - באמת אין יונקים ממנו, כי אם מעט דמעט בתכלית הצמצום וההעלם וההסתרה. אבל על-כל-פנים, מעט החיות שיש להעולם פדי שיתקים ולא יחרב לגמרי, בתשעה-באב בעת 'חרבן בית-המקדש' - הוא רק מבחינת הקדשה העליונה הנעלמת, שהוא בחינת ה'שכל-הכולל', בחינת 'קדשי קדשים'.

וכמו-כן בדברי רבנו ז"ל בכמה מקומות (ח"א נו; ח"ב יב): שבעת תקף שליטת הסטרא-אחרא, דהינו בתקף הגלות, בתקף הירידה של נפש מישראל בשנופל מאד חסו-שלום לסטרא דמסאבא - אז דיקא אינו יכול לקבל חיות משום קדשה פרטית, כי אם מבחינת הקדשה העליונה מאד, שהיא יכולה להתעלם ולהסתר גם במקומות הטמאים לגמרי, ולהחיות הנופלים לשם חסו-שלום וכו'.

וזהו בחינת חליצת המנעלים בתשעה-באב - שמחמת תקף הסטרא-אחרא והדינים אז חסו-שלום, על-ידי 'חרבן בית-המקדש', שהוא בחינת בטול ופגם השכליים הפרטיים כנ"ל - על-כן אז אי-אפשר לקבל משום קדשה פרטית, פדי שלא יתאחזו הקלפות יותר, על-כן אי-אפשר לקבל חיות, כי אם

מהקדשה העליונה בעצמה, מבחינת 'שכל-הכולל' בעצמו, בדרך העלם והסתרה בתכלית הצמצום.

ועל-כן אז הוא 'חליצת המנעלים' - מחמת 'חרבן בית-המקדש', פגם השכליים-הפרטיים, אז יורדת המלכות, ואז צריכה ה'בינה', שהיא בחינת 'קדשי-קדשים', לירד עמה, פדי להחיותה בנפילתה שלא תפול לגמרי חסו-שלום וכו'. מחמת שפעט החיות, מקבלין רק מה'שכל-העליונה-הכולל', שהוא בחינת קדשה העליונה מאד, שמשם דיקא מקבלין חיות בהעלם גדול, בעת הירידה והגלות כנ"ל, ועל-כן צריבין 'חליצת מנעלים' אז - כי שם בבחינת קדשה העליונה הנ"ל - צריבין חליצת מנעלים, בבחינת (שמות ג, ה): "של נעליך מעל רגליך, כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא". (ע"ז בפנים).

ועל-כן באמת הירידה היא תכלית העליה, כי מאחר שעל כל פנים באמת מקבלין בעת הירידה והגלות מהקדשה העליונה מאד, על-כן אין שום יאוש בעולם כלל - כי מפל המקומות הרעים והטמאים שבעולם יכולין לחזור אליו יתברך, כי אדרבא! שם דיקא מלפש ונסתר ונעלם קדשה עליונה מאד וכו'.

ועל-כן חליצת המנעלים בתשעה-באב, הוא טובה גדולה - כי על-ידי שמכיר את מקומו ומקום מצות חכמינו ז"ל בתשעה-באב, שמבין שאז צריבין 'חליצת מנעלים', להורות שפגם בכל הקדשות, ואין לו שום חיות כי אם מהשם-יתברך בעצמו בהעלם גדול כי אין לו 'כלים' שהם המצוות, לקבל משם, רק שהשם-יתברך ברחמינו בעצמו מתעלם ומסתתר להחיותו בעצמו כביכול בתקף ירידתו, שמחמת זה חולצין המנעלים, להורות שאין לו כלים וצמצומים לקבל האור פראוי וכו' - על-כן על-ידי-זה בעצמו יכול להתעורר בתשובה, מאחר שעל-כל-פנים השם יתברך מחייו, אף-על-פי שהוא בבחינת ירידה - יכול להתעורר גם עתה בתשובה, ולשוב אליו מקומו באשר הוא שם, ולהפך הירידה לעליה גדולה וכו' - לעלות לבחינת קדשה העליונה, לבחינת קדשי-קדשים וכו' - כי על-ידי התשובה ראויין לעלות לשם ולקבל משם שפע גדול ורב טוב לבית ישראל, להמתיק כל הצמצומים והדינים, שהוא בחינת 'פפרת כל העוונות'.

ואזי נתבטלין ונתהפכין העוונות לזכיות, שזהו בחינת 'ירידה תכלית העליה' - כי זה ידוע שחליצת המנעלים של תשעה-באב - הוא בשביל תשובה ותקון פידוע.

שאז הוא 'תכלית הירידה', ואז נתקלקלו ונפגמו כל הדרכים וכל השבילים וכל העצות דקדשה, על-ידי 'חרבן בית-המקדש' שנחרב בעוונותינו, ואז צריבין לחלץ המנעלים - להורות: שעכשו אי-אפשר לנו להמשיך השמירה של המנעלים. ועל-כן אז באמת "אין חכמה ואין תבונה ואין עצה" (משלי כא, ל), כי מסתלקין כל המחיו, ו"אין לנו על מי להשען כי אם על אבינו שבשמים" (סוטה פ"ט מט"ו), שהוא בעצמו ירחם עלינו ויחיה אותנו על-ידי ה'שכל-הכולל' בעצמו המתעלם ומסתתר אז בעצם הירידה, שאז מקבלין מעט החיות משם דיקא כנ"ל.

ואז בעת הירידה בתשעה באב, וכן בכל לילה בחצות הלילה, שאז הקדשה בתכלית ההסדרה - אז צריכין 'חליצת מנעלים' - שמרמז על בטול העצה וחלקתה - להורות: שעכשו נסתלקו כל המחין והשכליים בעונותינו.

וזהו בחינת חליצת המנעלים בתשעה באב וכו' פנ"ל - פי חליצת המנעלי מורה על הסתלקות בחינת העצה השלמה הנשמרת על ידי בחינת המנעלים פנ"ל - פי עכשו נסתלקו המחין ואין עצה פנ"ל.

וזהו בעצמו התקון, פשידעין שאין עצה, וצועקין ובוכין על זה לפני השם יתברך, שזהו בחינת איכות וקיונות שאומרים בתשעה באב, פי 'איכה' זהו בחינה הנ"ל - שמתודין להשם יתברך שנפלנו בליבך בעונותינו, עד שנחרב הבית המקדש, ונסתלקו כל השכליים, ואין אתנו יודע עד מה, ואין אנו יודעין שום עצה אף לשוב ולהתקרב אליו יתברך, פי "עבר קציר בלה קיץ ואנחנו לא נושענו" (ירמיה ת, ט), ואין יודעין עתה "מה נאמר ומה נדבר ומה נצטדק" (בראשית מד, טז), רק לצעק 'איכה' כמה פעמים, כמו שאומרים בתשעה באב 'איכה' כמה וכמה פעמים, שהוא עקר לכל הקיונות.

פי אין אנו יודעין רק לצעק 'איכה', שהוא בחינת אי"ה הנ"ל, הינו שאנו בוכין על נפשנו שנתרחקנו בליבך, עד שאין אנו יודעין כלל 'איכה אנחנו', ואיכה הדרה והעצה לשוב אליו יתברך.

וזהו מה שכתב רבנו ז"ל (ח"א רמז): "ש'תיקו' הנאמר בש"ס, הוא בחינת 'מחסר תקון', והנו"ן נכפפת ונעשית 'קינו'ת', ולעיתיד יתתקן הכל, ואז נתתקן ה'תיקו' - פי רפשו כל האבעיות והספקות, ואז יחזר ויהיה נעשה מ'קינו'ת' 'תיקו'ן', עין שש.

פי 'תיקו' הנאמר על האבעיא והספק שבש"ס - זהו בחינת 'חלקת העצה' - דהינו שאין יודעין הדין באיזה מצוה' שהיא בחינת 'עצה' פנ"ל. וכליזה מחמת 'חסרון התקון', שהוא בחינת פגם כל השכליים פרטים, שממשם כל ההמתקות והעצות, שנפגמו כלם בעונות ישראל, שזהו בחינת 'חרבן בית המקדש'. פי כל השכליים' כלם, הם בחינת 'תקונים' להמשיך השכל של השגת וידיעת אלקותו יתברך עלידם, בחינת 'עולם התקון' פידוע. פי כל צמצומי האורות דרך כמה שכליים, כלם הם בחינת תקונים פידוע.

אבל בשעת 'חרבן בית המקדש' - נפגמו התקונים הנ"ל, ואז נסתלק הנו"ן של 'תקו'ן' ונעשה 'תיק'ו', שהוא בחינת 'ספקות', בחינת 'חלקת העצה' פנ"ל. ואז נעשה מה'תיקו'ן', בחינת 'קינו'ת', שהם בחינת 'איכה' פנ"ל.

ועל ידי זה בעצמו חוזר ונתתקן בחינת ה'תיק'ו' וה'ספק', בחינת 'חלקת העצה'. פי על ידי ה'בכיה' וה'קינו'ת' בעצמו - נתתקנין וחוזרים ועושים מ'קינו'ת', 'תיקו'ן'.

פי על ידי זה בעצמו שאומרים 'קיונות', שהם בחינת 'איכה', בחינת 'אי"ה' - דהינו שבוכין ואומרים: "ש'אין יודעין כלל 'איכה' לחתך למצא עצה לשוב אליו בשלמות באמת!" - על ידי זה בעצמו השם יתברך מרחם עליו, ומורה הדרך הישר

והנכון והאמת, ויודע העצה אף להתנהג, ונעשה מ'קינו'ת' 'תיקו'ן', ונתתקן ה'תיק'ו', שהוא ה'ספק', 'חלקת העצה'.

פי זוכין על ידי צעקות 'איכה' - לזכות לידע הדרך והעצה אמתית אף להתנהג, שהוא בחינת 'פשיטות האבעיא', בחינת התהפכות ה'תיק'ו' וה'קינו'ת', לבחינת 'תיקו'ן', פנ"ל.

יג. נח והרשאה ג, וז"ח ט"י - וזה בחינת בין המצרים, שמתאבלין על 'חרבן בית המקדש' משבעה עשר בתמוז עד תשעה באב. פי עקר 'חרבן בית המקדש' היה על ידי 'פגם המשפט' וכו', פי ב'בית המקדש' שם עקר 'תקון המשפט' וכו' - פי מחמת שלא עשו משפט ופגמו במשפט, עליון נתלבש המשפט בהרשע נבוכדנצר וחבריו, ו'במקום המשפט שמה הרשע' (קהלת ג, טז), פי הוא בא במקום המשפט, בכח והרשאה שקבל מהמשפט, כמו הפא בהרשאה שהוא בא במקום התובע, פן הוא בא במקום המשפט, פי המשפט נתלבש בו.

וזה שגזרו ארבעה תעניות על 'חרבן בית המקדש', גם נוהגין להתאבל בין המצרים ולומר חצות, לבבות על 'חרבן בית המקדש', ומסגפין עצמן מפשע זיון, וכיוצא כל אחד פפי מנהגו - פי כל התעניות והסגופים שהיראים עושין - הכל הוא בבחינת 'משפט' - ששופטין עצמם קדם שיבוא הדין של מעלה חסו ושלום - פדי לבטל הדין שלמעלה, על ידי המשפט ששופט עצמו.

פי לפעמים האדם רואה שאין די לו בדבורים מה שהוא שופט עצמו, ואזי הוא בעצמו נותן משפט על עצמו, שיתענה ויסגף עצמו פד יוכה על מעשיו שעשה, ואף על פי שבאמת בודאי אין זה מספיק אפלו חלק מאלף כנגד מה שפגם, פי כל מינו לא יספיקו להתענות ולסגף עצמנו על פגם הרעהור ומחשבה זרה אחת וכו' - אף אף על פי כן יכול לזכות לכפרת עוונותיו על ידי, פי עקר התקון הוא המשפט, דהינו מה שהוא בעצמו שופט עצמו.

ועל פן מאחר שהוא בעצמו שופט עצמו, ואינו ממתין על הדין שלמעלה - על ידי זה יכול לבטל הדין שלמעלה על ידי תעניות וסגופים שלו, מאחר שהוא בעצמו שופט עצמו, פי "כשיש דין למטה אין דין למעלה" (דברים רבא ה, ה).

וזה בחינת מה שאדם יכול להנצל על ידי סגוף או תענית אחד, מדינים קשים ומרים הרבה מאד, וגם לזכות על ידי לחיי עולם הבא וכו'. ועקר התשובה, הוא בחינת המשפט, על ידי שמתבודד בינו לבין קונו, ושופט עצמו על כל מעשיו שעשה, ומעורר עצמו לעבודת השם יתברך בכל פעם, ועל ידי שיש משפט למטה - אין דין למעלה פנ"ל.

ובפרט אם זוכה להתעורר, עד שעושה משפט בעצמו ממש, דהינו שמתענה ומסגף עצמו, אף על פי שאינו עולה לבלום נגד מעשיו - אף על פי כן מאחר שהוא בעצמו עושה הדין בעצמו - על ידי זה מבטל ממנו כל הדינים שלמעלה, על ידי המשפט שלו ששופט עצמו פנ"ל.

וזהו בחינת התעניות והאבלות ש'מסגפין עצמן בתעניות ובמניעת פשע זיון ורחיצה וכו', בשביל 'חרבן בית המקדש',

פי 'חרבן בית המקדש' הוא בשביל 'פגם המשפט' בנ"ל, על-פן אנו עושים עכשו תשובה, ומתקנין זאת, ואנו עושים משפט בעצמנו, ומתעניין ומסגפין עצמן, כדי לבטל הדין שלמעלה, בנ"ל.

פי עקר האבלות הוא - להתאבל על מעשיו שעשה, שהם 'גרמו חרבן בית המקדש', פי 'כל מי שלא נבנה בית המקדש בימיו, כאלו נחרב בימיו' (ברכות לג.). וצריך להתאבל על עוונותיו, ולבבות עליהם מאד מאד, ולשפט עצמו, ולפשפש במעשיו, ולתקנם מעתה.

ועל-ידיעה יזכה לבגן בית המקדש - פי 'כל המתאבל על ירושלים, זוכה לראות בשמחתה' (תענית ל:) - פי על-ידי האבלות שמתאבל על ירושלים ומפשפש במעשיו ותולה החרבן בעצמו, פי כל אדם לפי חטאיו - בן יש לו חלק בכל דור ודור בחרבן בית המקדש. וכן כל אחד כפי מה ששופט עצמו וזוכה לתקן מעשיו, בן יש לו חלק בבגן בית המקדש שיבנה לעתיד במהרה בימינו, על-ידי תקון המעשים - פי עקר בגן בית המקדש על-ידי 'משפט', כמו שכתוב (ישעיה א, כז): "ציון במשפט תפדה" וכו', פי עקר החרבן היה על-ידי 'פגם המשפט' בנ"ל, ועל-פן על-ידי 'תקון המשפט', יחזר המקדש על מכונו.

וזו שאמרו רבותינו ז"ל (תענית כט:): "האי בר ישראל דאית ליה דינא בהדי עבוי", לשותמיט מניה קדם תשעה באב וכו' (ישראל שיש לו דין עם גוי לפני תשעה באב - יתחמק ממנו), פי אז הם ימי חרבן בית המקדש שהוא פגם המשפט, ואז נפל המשפט והדין אליהם בנ"ל, על-פן אז קשה לישראל להצליח במשפט נגד עבוי, מאחר שמשפט דקדשה נפל אז ונתלבש בין העבויים בנ"ל. ועל-פן אנו צריכין אז יגיעה גדולה בתענית ודיני אבלות שמסגפין עצמן מבשר ויין וכו', כדי להעלות המשפט והיראה הנפולה לשרשה.

יד. שומר שבו ד, וז - בימים אלו ש'בין המצרים', אנו צריכין לחזור ולהמשיך בחינת החסדיהנם, לעשות דרך כבושה לארץ-ישראל, שגלינו ממנה באלו הימים.

פי בעת הגלות - אזי חוזרים העבויים והקלפות לומר: שארץ-ישראל, וכל ההשפעות התלויות בה, הכל שלהם - מאחר שארץ-ישראל עתה בידם. פי עקר 'קדשת ארץ-ישראל' נמשכת, מבחינת "בח מעשיו" וכו' (תהלים קיא, ז). ועל-פן כשארץ-ישראל ביד ישראל, אזי נתגלה שהשם-יתברך ברא הכל וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו (רש"י בראשית א, א), ואזי כל ההשפעות נמשכות לישראל, פי כל ההשפעות נמשכין מארץ-ישראל. אבל בגלותנו שגלינו מארצנו, וארץ-ישראל בידם - אזי נעלם ונתפסה בחינת "בח מעשיו" וכו', ואזי הם מתגברים בכפירות, ואומרים: "שהכל שלהם חסיו שלום".

ועל-פן עתה 'בין המצרים', שהם ימי חרבן והגלות - צריכין לחזור ולהמשיך לעשות דרך לארץ-ישראל - שזה נעשה על-ידי הצדיק הגדול על-ידי פשיטותו וכו', שעל-ידיעה הוא מחיה כל הפשוטים, ואפלו אותם שגפלו וירדו מאד וכו',

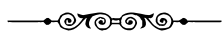
כמבאר שם (ח"ב עח). פי על-ידי האוצר-מתנת-חנם' שמקבל ממנו בעת פשיטותו, על-ידיעה הוא מחיה הכל וכו'.

וזו בחינת הבכיה והאבלות בימים אלו על 'גלות ישראל' ו'חרבן בית המקדש' - הינו: פי אין לנו כמה להחיות עצמנו, מאחר שגלינו מארצנו, ובית המקדש נחרב בעווננו, שמשם כל המחיו והחיות. ועתה בגלותנו, אנחנו בלנו בבחינת אנשים פשוטים, פי אפלו פשאנו עוסקים בתורה ותפלה, אין מחנו ושכלנו בשלמות, מחמת מרירת הגלות בגוף ונפש. פי עקר המח בשלמות, הוא רק בזמן שבית המקדש קיים, פי עקר ובפרט שמחמת על הגלות, מתבטלים הרבה מדבריי-תורה לגמרי. על-פן עקר חיותנו עתה, הוא רק על-ידי הצדיק הגדול הנ"ל, שמחיה כל העולם על-ידי פשיטותו, על-ידי האוצר-מתנת-חנם, שהוא ה'דרך לארץ-ישראל' וכו' בנ"ל.

על-פן צריכין להתאבל ולבבות הרבה על 'חרבן בית המקדש' ו'גלות ישראל' - פי ה'בכיה' היא בחינת 'הסתלקות המחיו', פי ה'מחיו' שהם 'חכמות התורה הקדושה', הם בחינת 'שמחה', כמו שכתוב (תהלים יט, ט): "פקודי ה' ישרים משמחי לב". וה'בכיה' היא בחינת 'הסתלקות המחיו' - הינו: שאנו מראין שפלותנו לפני השם-יתברך, שאין לנו שום מח ודעת, רק אנו בוכין לפני השם-יתברך, שירחם על מרייות גלותנו, ויעשה עמנו חסדיהנם, בזכות הצדיקים-אמתיים הנ"ל שממשיכים האוצר-מתנת-חנם בעת פשיטותם, בנ"ל.

ועל-פן ב'תשעה-באב' שאז עקר החרבן לגמרי - מסלקין כל המחיו לגמרי, ואין מניחין טלית ותפלין בכלל (בבבא, רק בוכין ומתאבלים על החרבן, ואז אנו בלנו כמו עמי-הארץ ובזרים לגמרי, ואין לנו שום חיות, רק מבחינת 'קיום-העולם קדם מתורת-תורה' וכו'. אבל מעצם החרבן - גם זה אי-אפשר לנו להמשיך, פי-אם על-ידי בכיה רבה על 'חרבן בית המקדש', פי בעונותינו הרבים, לא די שצחרב הבית המקדש וגלינו מארצנו בעונותינו, שמשם כל המחיו - עוד נוסף יגון על מכאובינו, שגם הצדיקים-אמתיים נסתלקו בעונותינו, אשר "מיתתם שקולה כפלים בחרבן בית המקדש" (איכה-רבה א, לו).

ועל-יזה צריכין לבבות הרבה, עד שנועזר רחמי יתברך שמו, שימשיך עלינו גם עתה כח הצדיקים, להמשיך עלינו חסד-חנם מהאוצר-מתנת-חנם שהמשיכו על-ידי גדל פשיטותם, פי על-ידיעה יש להם כח גם עתה לאחר הסתלקותם, להמשיך עלינו האוצר-מתנת-חנם, להחיותנו גם עתה בבחינת 'חסד-חנם' לבד, פי "גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייתן" (תהלים ז:), פי 'חיים' הם בחינת החכמה והמחיו שהם עקר החיות, ומיתתה היא בחינת 'הסתלקות המחיו' שהיא החיות. אבל "הצדיקים גם במיתתן קרויים חיים" (ברכות יח:) - פי גם בעת 'הסתלקות המחיו', הם מקבלים חיות מהאוצר-מתנת-חנם, ועל-פן הם יכולים להחיות את כל העולם גם לאחר הסתלקותם, על-ידי כח האוצר-מתנת-חנם שממשיכין בעת פשיטותם, שהוא בחינת 'מיתת' בחינת 'הסתלקות המחיו', בנ"ל.

**הָאֲרִיז״ל | פְּתֵי הָאֲרִיז״ל | לְמוֹד הַקַּבְלָה | תּוֹרַת הַנְּסִתָּר
[עִינֵי הַזְהַר־הַקָּדוֹשׁ וְהַרְשָׁבִי – נִמְצָא בְּמַעְרַכַת "ל"ג בְּעָמַר]**

א. הַסְנַמַּת רַבִּי מְאִיר אַבְדִּי בְרַאד לְלִקוּטֵי-מוֹהַר״ן
– "אֶפְסֵס קָצְהוּ רְאִיתִי, שְׁהַרְבּ הַנ"ל (הוא רַבֵּנוּ ד"ל) טְרַח בִּיגִיעָה רַבָּה לַפְעַנְחָה כֹּל נֶעֱלָמִים וְעַל מַה אֲדַנְיֹו הַטְּבִיעוּ, חֲבוּ מִמַּתְקִים, מַה מְתוּק מְדַבֵּשׁ הַיּוֹצֵא מֵהָאֲר"י, קָדוֹשׁ יֹאמַר לוֹ רַבְּנוּ הָאֲרִיז״ל!"

ב. הַקְדַּמַּת מוֹהַר״ת לְלִקוּטֵי-מוֹהַר״ן – וְכֹל פְּתֵי הָאֲרִיז״ל, וּמֵאֲמָרֵי הַזְהַר־הַקָּדוֹשׁ וְתַקּוּנֵים, וְכֹל דְרָכֵי הַקַּבְלָה הַקְדוּשָׁה – כֻּלָּם בְּאֶחָד כְּלֹלִים בְּדַבְרֵי הַסְפָּר־הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה. וְכֹל תּוֹרָה וְתוֹרָה, מְדַבֵּרַת מִפְּנוֹת מִיחָדוֹת, מְאִיזָה מְצוּהָ וּמִשְׁעַר מִיחָד מֵהָעַיֲ-חַיִּים, בְּדֶרֶךְ נִפְלְאָ וְנוֹרָא מְאֹד, כְּאֲשֶׁר עֵינֵינוּ רָאוּ וְלֹא זָר, אֲשֶׁר פָּתַח עֵינֵינוּ, וְהִרְאָה לָנוּ לַפְעָמִים כְּטַפְּחָה מִן הַיָּם מֵעֵצָם פּוֹנָתוֹ, וְכֲאֲשֶׁר הוֹבֵא בְּתוֹךְ הַסְפָּר לַפְּרָקִים אִיזָה רְמִזִּים בְּעִלְמָא.

ג. ח"א י, ז"י – נְסִתָּר׳ הֵם בְּחִינֹת דְּגָלִיף, כְּמֵאֲמַר חו"ל (סָפָה מַט: עַל שִׁירֵי-הַשִּׁירִים ג, ט): "חַמוּקֵי יִרְכִיז", "מַה יֵּרֶךְ בְּסִתָּר" וְכו'. וְנִסְתָּר׳ הוּא בְּחִינַת דְּגָלִיף, בְּחִינַת מְרַדְכֵי וְאַסְתָּר׳.

ד. ח"א יא, ו"ז – זָזָה בְּחִינַת ה'הִלְכָה' וְהַקְּבָלָה. 'קַבְלָה' הִיא בְּחִינַת (תְּהִלִּים כט, ב: צו, ט): "ה'שְׁתַּחֲוּוּ לַיה' בְּהַדְרַת קֹדֶשׁ", רְאשִׁיטָבוֹת 'קַבְלָה'. וְהַלְכָה' הִיא בְּחִינַת (שָׁם ק, א): "ה'רִיעוּ לַיה' כָּל הָאֲרָץ", רְאשִׁיטָבוֹת ה'הִלְכָה', כְּמוֹכָא בְּפִנּוֹת (פְּרִיעֵץ חַיִּים, שְׁעַר־הַזְמִירוֹת פ"ד; שְׁעַר־הַשֶּׁבֶת פכ"א).

"ה'שְׁתַּחֲוּוּ לַיה' בְּהַדְרַת קֹדֶשׁ" – זֶה בְּחִינַת 'יְחוּדָא עַלְאַה', הֵינּוּ זְווג שַׁל שֶׁבֶת. זָזָה בְּחִינַת 'בְּרִית עַלְאַה', שְׁשָׁם עַקֵר ה'הִשְׁתַּחֲוּוּהָ, בְּבְחִינַת (בְּרֵאשִׁית מ"ב, ו): "וַיָּבֹאוּ אַחֵי יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לוֹ", וְהוּא בְּחִינַת "הַדְרַת קֹדֶשׁ", בְּבְחִינַת (דְּבָרִים ל"ג, יז): "בְּכּוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ".

"ה'רִיעוּ לַיה' כָּל הָאֲרָץ" – זֶה בְּחִינַת 'יְחוּדָא תְּתַאַה', הֵינּוּ זְווג שַׁל הָלִי וְכו'.

זָזָה בְּחִינַת רָדוּן, וְרָדוּן-רָדוּן. רָדוּן הוּא בְּחִינַת ה'הִלְכָה'. רָדוּן-רָדוּן הוּא בְּחִינַת 'קַבְלָה'. הַתְּלַבְּשׁוֹת הַקַּבְלָה בְּהִלְכָה, הוּא בְּחִינַת הַנְּהַגַת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּדָה-הוּא בְּשֶׁשֶׁת יָמֵי הַחֹל, שֶׁהוּא בְּחִינַת 'יְחוּדָא תְּתַאַה'.

ה. ח"א טו, ד – יֵשׁ שְׁנֵי בְּחִינֹת תּוֹרָה, נִגְלָה וְנִסְתָּר׳. לְבְּחִינַת נְסִתָּר׳ אֵינוֹ זוֹכֵה אֶלָּא לְעִתִּיד-לְבוֹא, אֲבָל בְּזֶה הָעוֹלָם זוֹכֵה לְבְּחִינַת נְסִתָּר׳, עַל-יַדֵּי תַּפְלָה בְּמִסִּיר־נַפְשׁ, וְלְתַפְלָה זוֹכֵה עַל-יַדֵּי תּוֹרָה שֶׁבְּנִגְלָה וְכו'. – וְהַתּוֹרָה שֶׁבְּנִגְלָה הַכֹּל צָרִיכִין לָהּ, אֲבָל הַתּוֹרָה שֶׁבְּנִסְתָּר׳ זְעִירִין אַנּוּ דְּצִרִיכִין לָהּ.

וְעַל-יַדֵּי תַּפְלָה בְּמִסִּיר־נַפְשׁ, שֶׁמְבַטֵּל כֹּל גְּשָׁמִיוּתוֹ וְאֵין גְּבוּל, וְכֹשׁ אֵין גְּבוּל, אֲזִי יָכוֹל לְהַשִּׁיג הַתּוֹרָה שְׁלַעֲתִיד, שֶׁהִיא אֵינָה גְּבוּל וְאֵין נִתְפַּסֶּת בַּגְּבוּל. – שִׁסְתַּר־תּוֹרָה אָדָם זוֹכֵה לָהֶם עַל-יַדֵּי חֲשׁוֹף, הֵינּוּ מְסִיר־נַפְשׁ, "שִׁמְשַׁחִּיהּ פְּנֵיו בְּעוֹרֵב" – כִּי הֵם בְּחִינַת 'חֲשׁוֹף' עַל שֵׁם עֵמֶק הַמַּשְׁוֵן.

ו. ח"א טו, ו; לְקוּטֵי-עֵצוֹת, תַּלְמוּד-תּוֹרָה כ – סְתָרֵי תּוֹרָה נִקְרָאִים קֹדֶשׁ, "וְכֹל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ" (וַיִּקְרָא כ"ב, י). וְלֹא יֹאכַל בּוֹ אֶלָּא מִקְדָּשָׁיו וּמִקְרָאֵיו.

ז. ח"א לג, ד – הַתּוֹרָה יֵשׁ בָּהּ שְׁנֵי בְּחִינֹת, בְּחִינַת נִגְלָה וּבְחִינַת נְסִתָּר׳. וְהַנְּסִתָּר׳ הַזֶּה, הוּא "אוֹרֵיתָא דְּעִיתִיקָא סְתִימָא דְּעִיתִידָא לְאַתְגָּלִיא לְעִתִּיד לְבוֹא" (ז"ה). וְאַז כִּשְׂתַּגְלָה הַתּוֹרָה הַזֹּאת דְּעִיתִיקָא סְתִימָא, אֲזִי יְהִיהַ השָׁלוֹם נִפְלָא בְּעוֹלָם וְכו', כִּי אֲזִי יִתְגַּלֵּה הָאִתְּבָה שְׂבֻדְעָתוֹ.

ח. ח"א מט, ו – וְעַקֵר יְדִיעַת הַקַּבְלָה, הֵינּוּ יְדִיעַת סוּדוֹת הַתּוֹרָה, הוּא יְהִיהַ לְעִתִּיד. שְׂאִז יִתְגַּלֵּה אוֹרֵיתָא דְּעִיתִיקָא, בְּבְחִינַת יַעֲנוּג שְׂבֵת, בְּבְחִינַת (ישְׁעִיָה נ"ח, יד): "אִז תִּתְעַנַּג עַל ה"ו".

ט. ח"א נו, ד – וְדַע: שֶׁהַתּוֹרָה הַמְלַבֵּשׁ תוֹף ה'הִסְתָּרָה שְׂבֵתוֹף הַסְתָּרָה, הִיא 'תּוֹרָה גְבוּה' דִּיקָא, הֵינּוּ סְתָרֵי-תּוֹרָה. כִּי מִחִמַּת שֶׁהִיא צְרִיכָה לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּמִקְוָמוֹת נְמוּכִים כְּאֵלוֹ, הֵינּוּ אֲצֹל אֵלוֹ שֶׁעָבְרוּ הַרְבֵּה, עַד שֶׁנְּסִתָּר מֵהֶם בְּהִסְתָּרָה שְׂבֵתוֹף הַסְתָּרָה, עַל-יַפָּן חָשֵׁב הַשָּׁם-יִתְבָּרֵךְ מִחֲשׁבוֹת, לְבָלִי לְהַלְבִּישׁ שֵׁם שֶׁפְּשִׁטִּיתוֹרָה, לְבָל יוּכְלוּ הַקַּלְפוֹת לַיִנֵק מִשָּׁם הַרְבֵּה, וְיְהִיהַ הַפְּגַם גָּדוֹל מְאֹד. עַל-יַפָּן הוּא מְסִתֵּר וּמְלַבֵּשׁ שֵׁם 'תּוֹרָה גְבוּה' דִּיקָא, סְתָרֵי-תּוֹרָה, שֶׁהִיא "תּוֹרַת ה"ו" בְּעֵצְמָה (עְבוּדָה-זְרָח ט). כְּדִי שֶׁלֹּא יוּכְלוּ הַקַּלְפוֹת לַיִנֵק מִשָּׁם הַרְבֵּה וְכו'.

עַל-יַפָּן דִּיקָא מ'הַסְתָּרָה שְׂבֵתוֹף הַסְתָּרָה, כְּשֶׁחֲזֹר וּמְהַפְּכָה לְדַעַת' – נַעֲשֶׂה מְנַגְּה דִּיקָא "תּוֹרַת ה"ו" מְמַשׁ – כִּי שֵׁם נְסִתָּר "תּוֹרַת ה"ו", סְתָרֵי-תּוֹרָה בְּנ"ל.

י. ח"ב ה, בסוף – בְּאַמַּת הוּא דְּבַר גְּדוֹל מְאֹד, לְהַשְׁלִיךְ מֵאַתּוֹ כֹּל הַחֲכָמוֹת וּלְהַתְּנַחֵג בְּפְשִׁיטוֹת, לְעֵשׂוֹת מְעֵשֶׂה עֲבָדוֹת, לְעַבְדוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּעֲבָדוֹת בְּתַמִּימוֹת, כֹּלִי חֲכָמוֹת, כִּי זֶה בְּחִינַת 'סְתָרֵי-תּוֹרָה', שֶׁהַתּוֹרָה נִסְתָּרֶת וְנֶעֱלַמַת שָׁם. כִּי כְּשֶׁעוֹשֶׂה 'עֲבָדוֹת פְּשוּטִים', וּבְאַמַּת בְּוֵדָאֵי יֵשׁ בָּהֶם תּוֹרָה גְבוּהָ מְאֹד, רַק שֶׁאֵין יוֹדְעִין מַה שֶּׁיֵּשׁ בָּהֶם. נִמְצָא: שֶׁהַתּוֹרָה שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם, הוּא נִסְתָּר וְנֶעֱלָם, בְּחִינַת 'סְתָרֵי-תּוֹרָה'. וְסְתָרֵי-תּוֹרָה הוּא בְּחִינַת (שִׁירֵי-הַשִּׁירִים ג, ט): "חַמוּקֵי יִרְכִיז", "מַה יֵּרֶךְ בְּסִתָּר, אֵף דְּבַר־תּוֹרָה בְּסִתָּר" כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַז"ל (סָפָה מַט:).

יא. ח"ב ק"ג – אַחָד מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ סִפְּר לִי: שֶׁהִיהַ מְדַבֵּר עִם רַבְּנוּ ז"ל בְּעִבּוֹדַת הַשֵּׁם כְּדָרְכּוֹ, וְהֵבִיין רַבְּנוּ ז"ל שֶׁהוּא עוֹסֵק קָצַת לְכוּן פְּנוֹת בַּתְּפִלָּתוֹ, וְהַקְּפִיד עָלָיו רַבְּנוּ ז"ל מְאֹד, וְאָמַר לוֹ: "שְׁלֹא יַעֲסַק עוֹד בְּזֶה, וְלֹא יִתְפַּלֵּל עִם פְּנוֹת, רַק יִכּוֹן פְּרוּשׁ הַמּוֹלֹת כְּפְּשׁוּטוֹ!" – אֵף-עַל-פִּי שְׂזָה הָאִישׁ לְמַד כְּתָבֵי הָאֲרִיז"ל עַל-פִּי פְּקַדְתּוֹ, אֵף-עַל-פִּי־כֵן לֹא רָצָה שִׁיתְּפַלֵּל עִם פְּנוֹת כְּלָל!

וְאָמַר לוֹ רַבְּנוּ ז"ל: שְׁמִי שְׂאִינוּ רְאוּי לְזָה, כְּשִׁמְתְּפַלֵּל עִם פְּנוֹת, הוּא כְּמוֹ כְּשׁוּף, כִּי כְּשׁוּף נִאָּמַר (דְּבָרִים יח, ט): "לֹא תִלְמַד לַעֲשׂוֹת", וְדָרְשׁוּ רַז"ל (שְׂבֵת ע"ה. רַאשֵׁי-הַשָּׁנָה כ"ד: סִנְהַדְרִין סח. עְבוּדָה-זְרָח יח, מג): "לֹא תִלְמַד לַעֲשׂוֹת, אֲבָל אֶתָּה לְמַד לְהֵבִיין וּלְהוֹרוֹת". כִּף הוּא בְּעֵינֵן הַפְּנוֹת לְהִבְדִּיל, צְרִיכִין לְלַמַּד אוֹתָם

פ"אם להבין ולהורות, אבל לא לעשות עמם, דהינו לכונן בתפלה, מי שאינו ראוי לזה.

ואצל הצדיקים האמתיים הגדולים במעלה - אצלם כל הפגנות של האריז"ל וכו', הם פרושיהמלות/ שבפרוש המלות שלהם, בלולים כל הפגנות.

יב. ספר המדות, 'עצה' א - אל תשאל 'עצה', אלא ממי שיודע 'סתרי תורה'.

יג. הקדמת מוהרנ"ת ז"ל ל'ספרי מעשיות' - "זאת לפנינו בישוראל על הגאולה ועל התמורה" (רות ד, ז), בשהיו רוצים לדבר בנסתרות השם, היו מדברים בדרך חידה ומשל, והלבישו סתרי תורה גנזיא דמלכא, בכמה וכמה לבושים מלבושים שונים, כמובא אחר המעשה של 'בן המלך ובן השפחה', שאמר רבנו ז"ל אז: שבימים הקדמונים בשהיו החברים מדברים ומשיחים קבלה, היו משיחים בלשון כזה, פי עד רבי שמעון בר יוחאי לא היו מדברים קבלה באתגליא וכו'.

יד. הקדמת מוהרנ"ת ז"ל ל'ספרי מעשיות' - מי שלבו שלם ובקי היטב בספרי קדש, ובפרט בספרי הזהר הקדוש וכתבי האריז"ל - יוכל להבין ולדעת קצת מעט רמזים באיזה מעשיות, אם ישים לבו ודעתו עליהם היטב.

טו. ספרי מעשיות, מעשה יא מבן מלך ובן שפחה שנתחלפו - בדורות הראשונים בשהיו מדברים ומשיחים 'קבלה', היו משיחים בלשון כזה (של ספרי מעשיות משנים קדמוניות): "בשהניחו הארון על הפרות, התחילו לשורר!" - פי עד רבי שמעון בר יוחאי, לא היו מדברים קבלה באתגליא! רק רבי שמעון בר יוחאי גלה קבלה באתגליא!

טז. שבחי הר"ן ח"א ז - והיה מתמיד בלמודו מאד וכו', ולמד הרבה מאד וכו' וספרי הזהר ותקונים וכל כתבי האריז"ל וכו'. וגדל בקיאותו בכל הספרים כפי מה שראינו בעינינו קצת, היה בלי שעור, ובפרט וכו' וכל כתבי האר"י וספרי הזהר ותקונים, לא נמצא דגמתו בעולם וכו'. ושגור בפיו בשלחן הערוך ממש, בדבר המנח לפני האדם שיכול לקח לעצמו מה שירצה, בן ממש היו כל הספרים הקדושים מוכנים לפני עיני שכלו הקדוש בכל עת שרצה.

יז. שבחי הר"ן ח"א ח - ספר: שכל למוודו בא לו ביגיעה גדולה, פי בתחלה היה לומד משניות ולא היה מבין למוודו והיה בוכה הרבה לפני השם יתברך שיאיר עיניו וכו', עד שזכה שיוכל ללמוד משניות וכו'. וכן בלמוד זהר וכתבי האריז"ל, היה בוכה גם כן הרבה, עד שזכה להבין.

יח. שיחות הר"ן מ - מה שאנו רואים שיש בני אדם שאין דעתן נמשכת אחר ספרים קדושים ונוראים מאד, גגון ספרי הזהר וספרי האר"י וצ"ל וכיוצא, אף על פי שיש בהם חדושים נוראים מאד מאד המאירים עינים ומתוקים מדבש, והם נמשכים דיקא אחר ענינים אחרים גגון חקירות. דע: פי זהו מחמת מזגם, פי מזגם בטבעם הוא מזג רע מן התולדה, שאינם יכולים לסבל את הדבר הקדוש באמת. ובאמת בודאי יש לו בחירה ופח לשבר מזגו הרע וכו'. ואשרי לאדם שנוכל בקדשה.

יט. שיחות הר"ן עה - לא היה מצוה להתפלל עם פגנות ממש על פי כתבי האריז"ל, אפלו לאותן האנשים שהיו לומדים כתבי האר"י על פי פקדתו. ואמר: שעקר שלמות התפלה הוא: "ברוך אתה ה' וכו' וכו' בפשוטו". וזה עקר פגנת התפלה: "שיכון פרושיהמלות, וישמע היטב מה שהוא אומר." (עין לקוטי מוהר"ן ח"ב קכ).

יח. שיחות הר"ן עו - בשירגיל עצמו ללמד במהירות בלי דקדוקים הרבה, התורה התקנים בידו, ויזכה ללמד הרבה מאד, גמרא ופוסקים כלם, ותנ"ך, ומדרשים, וספרי הזהר וקבלה, ושאר ספרים כלם.

ופעם אחד חשב רבנו ז"ל, מה שהאדם צריך ללמד בכל יום עד שאין היום מספיק, דהינו: לגמור בכל שנה וכו', וכל ספרי הזהר ותקונים וזהר יחדש, וכל ספרי קבלה מהאריז"ל וכו'.

כ. שיחות הר"ן קנח - ספר בשבחו: שידע כל דברי העץ חיים ופרי עץ החיים וכל כתבי האריז"ל - מספר הזהר, והעקר מהתקונים. והמובן מדבריו היה: שזה היה בימי נעוריו.

כא. שיחות הר"ן קפט; ימי מוהרנ"ת ח"א ט - פעם אחת היה נכדו ז"ל, מטל על ערש מחלי הפאקין (אבעבועות שחורות) רחמנא לצלן. והיה קובל לפני מאד: "שיש לו צער גדול מזה מאד!" - וספר לי אז ואמר: "שיש דרכי השם שאי אפשר להבינם" (ברכות ז. - אשר באותו השבועות דבר מזה בהתורה יביום הכפורים, ח"א נו, ט).

וספר אז מענין מה שמוכא בשבחי האריז"ל: שפעם אחת הפציר אותו הרבה הרב רבי חיים ויטאל ז"ל: "שיגלה לו סוד אחד!" - ולא רצה האר"י, פי אמר: "שהוא ספנה גדולה לפניו!" - והפציר אותו הרב רבי חיים ויטאל הרבה, ומחמת זה היה מכרח לגלותו, פי אמר: "שלא בא לעולם, פי אם לתקן נשמת הרב רבי חיים ויטאל ז"ל!" - נמצא: בשהרב רבי חיים ויטאל הפציר אותו, היה מכרח באמת מן השמים לגלות הסוד לפניו!

ואחר כך תכף פשגלה זה הסוד, נעשה בנו חולה, ונפטר מחמת זה רחמנא לצלן. - ואיך אפשר להבין זאת, פי הלא היה מכרח לגלות הסוד, מחמת הפצרת רבי חיים ויטאל פנ"ל. ואף על פי כן נענש על זה. - אף זה הוא בחינת: "דרכי השם שאי אפשר להבינם בשכל בשום אופן".

והמובן מדבריו לענין עצמו: שכל צערו ויסורין וצער בניו שיחיו, הכל הוא רק מחמת שעוסק עמנו לקרבנו להשם יתברך! - ואף על פי שהוא מכרח לזה, פי בודאי השם יתברך רוצה בזה באמת, שיעסק בתקונינו לקרבנו אליו יתברך, פי זה עקר כבוד השם יתברך ורצונו, פי הוא יתברך חושב מחשבות לבל ידח ממנו נדח. אף על פי כן יש לו יסורים קשים גדולים מאד וענשים כאלו מחמת זה דיקא! - אף זה הוא "דרכי השם שאי אפשר להבינם בכל בשום אופן!"

שוב שמעתי מאיש אחד מאנשי, ששמע גם כן מרבנו ז"ל ענין זה, בעת שנסתלק אצלו בנו הקטן שלמה אפרים ז"ל, שאמר: שיש לו יסורים בשבילנו! - הלא האריז"ל לא גלה פי

אם סוד אחד, היה לו ענש, מפל שפן שאני גליתי לכם כל כך סודות רבות פאלה!

כב. שיחות הר"ן רנה - רבנו ז"ל, בשהיה באומאן, שאל אותו אחד: אם אפשר לידע חכמת הקבלה בלי תעניתים ומקנאות?! - השיב: "אפשר לידע החכמה בלא הנ"ל, כי הוא חכמה וכו'!"

ואמר אז: שמה שקשה להבין ספר העיצוים וכו', הוא מחמת שלא נכתב בסדר.

ואמר: שבמקום ש'חכמת הפילוסופיא' מסתימת, שם מתחיל 'חכמת האמת', שהוא 'חכמת הקבלה'. - פרוש: פי הפילוסופים לא חקרו כי אם עד הגלגלים, ומשם ולמעלה אין יודעים מאומה. וגם בהחכמות שמהגלגלים ולמטה, גם-כן נבוכים מאד. ו'חכמת הקבלה' מתחלת במקום שמסתימת חכמתם, דהינו מהגלגלים ולמעלה.

פי כל 'עולם העשיה' עם הגלגלים בכלל - פוללת 'חכמת הקבלה' בתבה אחת, שהוא 'עולם העשיה'. וכל 'חכמת הקבלה' הוא מעשיה' ולמעלה, שהוא 'צירה' ו'בריאה' ו'אצילות' למעלה למעלה וכו'. וגם בעשיה' בעצמה, בפנימיות העשיה', דהינו 'רוחניות העשיה' - אין להפילוסופים שום ידיעה בכלל. אבל 'חכמת הקבלה' מזדברת רק מ'שרש העשיה ברוחניות', ומשם ולמעלה. נמצא: שבמקום שמסתימת חכמתם של החוקרים, משם מתחלת 'חכמת הקבלה'.

גם אנכי שמעתי מפיו הקדוש, לענין השגותיו הנוראים, שדבר כמה פעמים מזה ואמר: הלא אצל החוקרים מסתימת ידיעתם בגלגלים, ונדמה להם שמשם ולמעלה הוא רק עצם האלקות יתברך. ובאמת כל 'למוד הקבלה', הוא בעולמות ומדרגות שמשם ולמעלה. כמו-כן אפלו מי שהשיג 'חכמת הקבלה' היטב, שהוא 'חכמת האמת' - אף-על-פי-כן "אין חקר לתבונתו" (ישעיה מ, כח), כי עדין יש "גבה מעל גבה" (קהלת ה, ז) וכו'.

וכן פעם-אחת ראה ספר אחד שמלקט מכתבי האריז"ל, שאינם מצויים, שמדבר מהשתלשלות והמדרגות שקדם האצילות, שהוא 'עולם המלבוש' וכו', כמו שכתוב בספר 'זיקהל משה' וכו'. ודבר עמי מזה, ונפלאתי מאד עליו, מה שיש ללמוד בקבלה גם 'למעלה מאצילות', ונדמה לי שאין גבוה יותר.

ושחק, ואמר אז גם-כן: הלא אצל החוקרים נדמה שמסתימת הידיעה בגלגלים וכו', כנ"ל. וכונתו היה כמו-כן, אפלו בידיעת האמת' למעלה למעלה, יש עוד "גבוה מעל גבוה", בלי שעור וערך וכו', כי "לגדלתו אין חקר". וענין זה אי-אפשר לבאר בכתב.

כג. שיחות הר"ן רמט - אחד עמד לפניו, והיה מקבל גדול ולמדון. אבל דרבו היה: שהיה בכעס תמיד על פועליו ומשרתיו וכיוצא, והכה אותם וכיוצא בזה.

ענה רבנו ז"ל ואמר: מפני מה בתיב (בראשית לח, ז): "ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה'" - מדוע 'רע' ולא 'רשע'? (וענין בזה-

הקדוש, בראשית נו. שמדקדק גם-כן דקדוק זה). אך מי שעובר עברה זו של 'ער' חסו-שלום, הוא 'רע' תמיד (שקורין בלשון אשכנז: 'בייז'), דהינו: שהוא איש רע ובכעס תמיד. ולא אמר רבנו ז"ל יותר.

ותכף בששמע האיש הנ"ל דבורים אלו - נזדעזע לאחוריו, ונפל עליו רתת וזיע ופחד ואימה גדולה ונוראה מאד בלי שעור וערך, וכפף קומתו, ולא היה יכול להגביה ראשו, ולא היה יכול עוד לעמוד בכלל לפני הדרת קדשת רבנו ז"ל, ונשטט מן הבית אל החוץ, והתחיל לבכות, ובכה הרבה הרבה מאד בדמעות-שליש. ובקש מאד מאד מהמלמד שלו, שהיה מאנשי רבנו ז"ל, שיקרר אותו לרבנו ז"ל.

ואחר-כך ראה רבנו ז"ל: שמנח אצלו על הקורה ספר! - ושאל: "איזה ספר הוא?" - ונודע לו שהוא 'ספר קבלה'. ואמר לו רבנו ז"ל: "שאין ראוי לו ללמד קבלה" וכו'!

אחר-כך נסע אחרי רבנו ז"ל. וכששב לביתו, חזר בתשובה גדולה, ובחר לו חדר מיוחד, וישב שם ועסק בתורה ותפלה בהתעוררות גדול כמה שבועות וכו' וכו'.

כד. שיחות הר"ן רסז - אמר רבנו ז"ל: מי שרוצה לחדש בתורה, מתר לו לחדש ולדרש כל מה שירצה, כל מה שיזכה לחדש בשכלו. ובלבד שלא יוציא איזה דין חדש על-פי דרושו שדורש בדרך דרוש וסוד. והמוכן מדבריו היה: שאפלו בכונות האריז"ל ודרכי הקבלה, מתר לחדש בהם, באשר ישיג שכלו - ובלבד שלא יוציא מהם שום דין חסו ושלו.

כה. שיחות הר"ן רצג - חסיד אחד בא בימים שהיה חשוב קצת, בא לפניו (זאת הייתה רבי יודל ז"ל. פוכבי-אור, אנשי-מוהר"ן כג), והיה לו ידיעה בכתבי האריז"ל, ורצה להתקרב לרבנו ז"ל. והתחיל לדבר עם רבנו ז"ל בדרך החסידים החשובים.

ואמר לרבנו ז"ל: "יורנו רבנו דרך לעבודת הבורא יתברך!" - ענה ואמר רבנו ז"ל בלשון תמיהה: "לדעת בארץ דרבה?" (תהלים סו, ג) - הינו: מי שהוא עדין משקע בארציות גמור, הוא רוצה לדעת דרך להתקרב להשם-יתברך! - וכפי המוכן מהספור: שקפדתו היה, מה שמדבר עמו בלשון גדלות, שרוצה לידע דרך להשם-יתברך, פאלו לא חסר לו פי אם לידע דרכים, כי רבנו ז"ל רצה שידבר עמו באמת. (עירוש פוכבי-אור).

כו. חיי-מוהר"ן ג - בשעת אמירת התורה "קרא את יהושע" (ח"א ו), לא דבר כלל מענין 'פונת אלול', רק אחר-כך בשגמר אמירת התורה הזאת, חזר ודבר מהתורה בדרך תמיד, ואז ענה ואמר לאנשים חשובים זקנים שישבו אצלו אז, שהיו מתפללים מתוך סדור האריז"ל: "תאמרו לי, איך מרמז בהתורה הנ"ל, כל הפונות של אלול?" - והחרישו ולא ענו, כי באמת אי-אפשר בשום אופן להבין מעצמן, סוד הפונות של אלול, איך מרמזים בהתורה הנ"ל.

וצוה להביא לפניו 'סדור האריז"ל', ופתח אותו, והראה לפניהם הפונות של אלול. ואחר-כך פתח פיו הקדוש והנורא, והתחיל לגלות פלאות: איך כל הפונות של אלול, מרמזים שם בדרך נפלא ונורא מאד, כמבאר מזה בספר. אבל

איי-אפשר לציר בכתב את השעור שבלב, את כל הנעימות והנפלאות תמים דעים, שהרגשתי אז, בעת שזכיתי לשמע כל זה.

[ב'שיח'ש'פיקד'ש' ח"ב ערה - השאלה ששאל רבנו אחר שאמר את התורה "קרא את יהושע", לאלו המתפללים בסדור האר"י: "תאמרו לי איך מרומז בתורה זו כל פונת אלול ומה שגבוה עוד מפונות?! במספר פתי מוהר"ן: עקר שאלתו היתה לרבי יודל שהיה מתפלל עם הפונות שבסדור האר"י ז"ל.

כז. חיי-מוהר"ן קלה - אמר לרבי יודל (לפני שנסע לארץ ישראל): מבקשי וחפצי ועניני שאני רוצה לפעל בארץ-ישראל, הייתי יכול לפעל גם פה, עלידי תפלות ובקשות ותחנונים לבד, ולא הייתי צריך לנסע לארץ-ישראל.

רק החלוק: שבשאלתה להיות בארץ-ישראל, אזכה לקבל השגתי עלידי לבושים, אבל פאן בחוץ-לארץ, לא אוכל לקבל השגתי עלידי לבושים, רק בלא לבושים. וזה החלוק שבין 'קדשת שבת' ל'קדשת יום-טוב'. ופתח לו לרבי יודל, הסדור של האר"י ז"ל, והראה לו בפונות: שזהו החלוק בין שבת ליום-טוב: "שבשבת האור מלבש בלבושו, וביום-טוב האור בלא לבושו".

כח. חיי-מוהר"ן רעט - אמר: מן רבי שמעון בר יוחאי שהיה חדוש במפרסם, היה העולם שקט עד האר"י ז"ל, שמרבי שמעון בר יוחאי עד האר"י ז"ל לא נתגלו חדשות כמו שנתגלו עלידי רבי שמעון בר יוחאי.

עד שבא האר"י ז"ל שהיה חדוש במפרסם, והוא גלה חדשות לגמרי, שלא נמצא מי שגלה חדשות באלה עד האר"י ז"ל.

ומן האר"י ז"ל עד הבעל-שם-טוב ז"ל, היה גם-כן העולם שקט בלי חדוש, עד שבא הבעל-שם-טוב ז"ל שהיה חדוש נפלא, וגלה חדשות.

ומן הבעל-שם-טוב ז"ל עד עתה, היה גם-כן העולם שקט בלי חדוש כזה, והיה העולם מתנהג רק על פי ההתגלות שגלה הבעל-שם-טוב ז"ל עד הנה. עד שבאתי אנכי, ועתה אני מתחיל לגלות חדשות נפלאות לגמרי וכו'.

כט. חיי-מוהר"ן רפ - יום א' כ"ה ניסן תק"ע, היה מדבר עמי מחדושי ה'בעל-שם-טוב' ז"ל שגלה חדשות בעולם. פי הספור של ה'בעל-שם-טוב' ז"ל, הוא ענין חדש, מה שלא נתגלה מקדם ספור כזה. רק בכתבי האר"י ז"ל נמצא גם-כן באיזה מקומות מעין זה.

ואחר-כך היה משבח מאד מאד את 'כתבי האר"י ז"ל', שגלה חדושים נפלאים במפרסם לכל העולם, כי היה מעין באותו הזמן, בספר 'לקוטי-תורה' של האר"י ז"ל, ושם יש חדושים נפלאים במפרסם. ותפס לדגמא הפסוק (בראשית כב, ט): "שמנה אלה ילדה מלכה", שגלה שם האר"י ז"ל חדוש נפלא, פי שמונה פעמים 'אפ"ה' וכו', עיר-שם.

ל. חיי-מוהר"ן שמה - ענה ואמר: אנחנו איננו בכל מזה העולם של עכשו וכו'. ובאמת אם לא היה דור כזה, אם היו דברים אלו, הינו התורות שהוא אומר, נאמרים בדורו של

האר"י ז"ל, או אפלו בדורו של רבי שמעון בן יוחאי ז"ל, היה רעש גדול מאד.

לא. חיי-מוהר"ן שסג - שמעתי בשמו שאמר בימים הקודמים קדם שנתקרבתי אליו: "שהוא משתוקק שיתקרב אליו איש למדן ו'בעל-לשון' נפלא, ואז היה יכול לבאר 'כתבי האר"י ז"ל', עד שאפלו נערים יודע ספר היו יכולין ללמד ולהבין כל כתבי האר"י ז"ל!"

לב. חיי-מוהר"ן שסד - פעם-אחת דברתי עמו, מענין 'קבלת האר"י ז"ל'. ואמר: ש'קבלת האר"י ז"ל' הוא לגמרי אחד עם קבלה שחבר מורנו הרב משה קורדובירו (הרמ"ק) ז"ל.

אחר-כך איזה שנים, שוב נודמן שדברתי עמו מענין הקבלה שגלה האר"י ז"ל. ואמר: "שהקבלה שלו היא רחוק ונשגב מאד מהקבלה של 'פעל הפרדס' (הרמ"ק) ז"ל!"

ועמדתי מרעיד, ושאלתי אותו באימה: הלא שמעתי מפיכם פעם-אחד: "שבאמת הכל אחד!" - השיב: "מסתמא אם אמרתי כך, ידעתי מה שאמרת!"

והדברים סתומים וחתומים לכאורה! - אך מי שיש לו לב להבין, יכול להבין מרחוק: שהכל נכון, ודבריו חיים וקיימים, והכל אמת ויציב ונכון וקיים וישר! - כי באמת בודאי הכל אחד בפנימיות האמונה באמת לאמתו! - אך אף-על-פי-כן, דרכי התגלות הסודות של האר"י ז"ל, הוא רחוק ונשגב מאד מדרכי הפרדס (הרמ"ק ז"ל)! אף-על-פי שבאמת לאמתו הכל אחד! - ואיי-אפשר להאריך בענין זה, כי "כבד אלקים הסתר דבר" (משלי כה, ב), "והמשפלים יבינו" (דניאל יב, ט).

לג. חיי-מוהר"ן שסה - אמר: המעינים בספריו שיש להם שכל קצת, סבורים: שדרכי הקבלה של האר"י ז"ל וכיוצא, מרמז גם-כן בספריו. וחושבין זאת למעלה לספריו, שנוגע עד לשם! - והם אינם יודעים: שהוא להפך! אדרבא, גם דרכי הקבלה של הקדמונים ז"ל נכלל גם-כן בדבריו. - ולא סים בפרוש. רק היה מבאר פונתו ממילא. כלומר: אבל פונתו בעצם תורתו, גבוה למעלה למעלה יותר ויותר, רק שגם דבריהם הקדושים כלול גם-כן בדברי תורתו.

לד. חיי-מוהר"ן תז - מ'ספרי החקירות' וכו', ספר הרבה מאד במה פעמים, ואסר עלינו מאד מאד: לבלי לעין בהם ולהביט בהם כלל חסיד-שלו. והפליג מאד בגדל האסור, כי הם מבלבלים דעת האדם מאד בדעות זרות שאינם מספיקים כלל לדעת תורתנו הקדושה. גם אינם מאמינים בשדים אשר בכל דברי רבותינו ז"ל מבאר ההפך. בפרט כפי מה שזכינו לספרי הזוהר-הקדוש, וספרי האר"י ז"ל וה'בעל-שם-טוב' ז"ל, וכיוצא - שהם בלם מיסדים על-פי רוח-הקדש, ומעוררים את האדם מאד לעבודתו ותפודה באמת.

לה. חיי-מוהר"ן תח - אוי ללב שנכנס בו שום סברא רעה כזאת שהיא בנגד כל ספרי-אמת שקבלנו מהתנא אלקי רבי שמעון בן יוחאי והאר"י ז"ל.

ושים לבך והבן: מפני מי ראוי לך להתירא יותר, אם מספר וכו' הבנוי על-פי סברות אריסטו היין ימח-שמו, אם להבדיל

מספר הזהרה הקדוש והאריז"ל שחברו הרשב"י וחבריא ז"ל ברוח הקדש ועל-פי אליהו זכרוננו לברכה, וכל דבריהם רבם מקבלים איש מפי איש עד משה רבנו עליו השלום, ומה שחדשו בהם היה ברוח הקדש במדרגה גבוה מאד, ומחזקין ומקימין מאד את אמונתנו הקדושה שהתחילה מאברהם אבינו עליו השלום וכו', ומרזים מאד לקיים תורת-משה בכל פרטיה ודקדוקיה.

לו. חיי-מוהר"ן תי - פעם אחת בראש-השנה דבר רבנו ז"ל מזה, מגדל האסור ללמד אלו הספרים המפרשים את התורה על-פי דרכי המחקרים וכו'.

ואז דבר רבנו ז"ל עמנו, ואמר: שאין ללמד ספרים של דרושים ומוסר, כי אם אותם ההולכים על-פי דברי רבותינו ז"ל בגמרא ומדרשים וספרי הזהרה הקדוש וספרי האריז"ל. וכן כל הספרים שחברו הצדיקים הסמוכים לדורותינו, שהם בנויים על יסודות הררי קדש על-פי דברי ה'בעל-שם-טוב' ז"ל, שהם ספרי הרב הקדוש מפולנאה, וספר 'לקוטי-אמרים'. וחשב עוד כמה ספרים באלה שטוב ללמדם.

והמשכיל יבין מאליו על-פי דברים האלה, מאיזה ספרים לרחק, ובאיזה ספרים יתחזק ויאחז בהם. הינו אותם שהם בנויים רק על-פי הגמרא ומדרשים וספרי הזהרה הקדוש והאריז"ל וה'בעל-שם-טוב' ז"ל. אשרי שיאחז בהם.

לז. חיי-מוהר"ן תיט - יש כמה דברים שהם בתחלה סוד, ואחר-כך שוב אינו סוד - כגון קצת סודות הקבלה, שקדם רבי שמעון בר יוחאי והאריז"ל היו אלו הדברים בסוד גדול, ולא היו מדברים מזה כ"א בסוד גדול מאד, ואחר-כך בימי רבי שמעון בר יוחאי והאריז"ל שוב לא היה סוד, והתירו לגלות הסוד קצת. וכן יש כמה וכמה דברים שהם עכשו סוד, ואחר-כך בימים הבאים לא יהיו סוד.

לח. חיי-מוהר"ן תנד - בענין השמטות, שיש ספרי מקבלים שסוברים ענין זה במבאר בספרים. אמר רבנו ז"ל: "שאינו כן!" - וכל פעם שספר מענין זה, לא היה מספיק בכל! - והספר 'שערי גן-עדן' שיצא מחדש בימינו, היה למראה עיני רבנו ז"ל, ולא הוטב בעיניו מחמת זה, שכל יסודו על פי ענין השמטות.

ופעם-אחד אמר רבנו ז"ל בפרוש על ענין זה: "שאינו כן!" - ואנו חפצנו לשמע ממנו יותר. ענה ואמר: "מה יהיה אם אגלה לכם זאת גם-כך? וכי לא אמרתי לכם מה שיש בו דיי?" - ולא רצה לגלות!

אבל זאת אמר בפרוש: "שאינו כן כמו הסוברים ענין השמטות כן!" - וגם דעת האריז"ל אינו מספיק לכל לענין השמטות! - והקשיא שהקשה בספר 'שערי גן-עדן' הנ"ל בתחלת הספר, אינו מושב כלל בתרועו שמישב על-פי השמטות! - כי סוף כל סוף צריכין להשאר רק באמונה, ויאסור לחקר כלל מה לפנינו" וכו' (תגינה יא.). על-כן טוב אם אינו מתחילים לכנס כלל בחקירה בקשיא זה, וסומכים מיד על האמונה!

כי בכל עניני חקירות וקשיות פאלו שיש בהנהגתו יתברך ויתעלה, ובענין בריאת העולם, אסור לכנס בהם כלל בחקירות וקשיות, רק לסמוך על האמונה, כמבאר בדבריו כמה וכמה פעמים.

ועין בספר 'שבחי האריז"ל' הגדול, המחבר לספר 'לקוטי הש"ס', וזה לשונו שם (בדף לא.): "ולאפוקי מהסוברים שיש שמטות ומקדם היה 'שמטת החסד' ועתה היא 'שמטת הפחד', כליזה אינו אמת, ושמענו מרובם וכו', והוסיפו הם מדעתם סברת השמטות, והאמת אינו כן וכו', כנ"ל.

לט. חיי-מוהר"ן תנח - כל דברי הקבלה, הם בקבלה איש מפי איש עד משה רבנו עליו השלום.

מ. חיי-מוהר"ן תקנו - איש אחד עמד לפניו שהיה עוסק ללמד ב'ספרי קבלה', ובאמת לא היה ראוי ללמד 'קבלה'. והוכיח אותו: "שלא ילמד קבלה!" - ואמר לו: 'קבלה' בגימטריא נוא"ף!

ושוב שמעתי מאחד: שהיה מדבר עם איש אחד, והיה אותו האיש קובל לפניו: "שאינו לו לב!" - הינו: "שאינו לו התעוררות הלב לתפלה ועבודה!" - השיב לו רבנו ז"ל: "שזהו בשביל שלומד קבלה! כי נאף אשה חסר לב" (משלי ה, לב), ו'קבלה' בגימטריא נוא"ף!"

וכליזה למי שאין ראוי לזה! - אבל לכמה אנשים הזכיר בעצמו: "שילמדו קבלה!" - וצריכין להתפלל להשם-יתברך: "שיוליכו בדרך-האמת, אם ללמד קבלה, ואם לחדל!"

מא. לקוטי-תפלות ח"א קי - ונזכה ללמד כל ספרי תורתך הקדושה בכל יום. תנ"ך וש"ס ופוסקים ומפרשיהם, וכל ספרי המדרשים, וספרי הזהרה הקדוש ותקונים, וכל כתבי האר"י זכרוננו לברכה, וכל ספרי הצדיקים האמתיים שבמינו.

מב. לקוטי-תפלות ח"ב מז - והנה בתוקף סוף הגלות המר הזה, וכבר התחיל להתנוצץ 'התנוצצות משיח' מימי האלקי האר"י זכר-צדיק-לברכה, ועמך בית-ישראל משתוקקים ומתגעגעים מאד להשם יתברך, ו'הכל חפצים ליראה את שמו', בהשתוקקות נמרץ ונפלא, אשר לא היתה בזאת מימי קדם.

מג. ימי-מוהר"ן ח"א ד - אחר-כך בקיץ (שנת תקס"ז) צוה עלי להתחיל ללמד קבלה. ומעשה שהיה כך היה: שאני באתי אליו עם רבי נפתלי, ואמר לי: "אני הבאתי אותך עתה, כי רציתי לומר לך הנהגה חדשה" (הינו ללמד קבלה!) - ורצה שאבוא אליו. ועל-ידי-זה סבב השם-יתברך עד שבאתי אליו ואז וכו'.

מד. ימי-מוהר"ן ח"א סב (יום הסתלקות רבנו ז"ל ח"י תשרי תקע"א) - באתי לחדרו, ומצאתיו יושב על מטתו, יושב ולא שוכב, ומעטף בטליתו ומתפלל. ואחר-כך לקח האתרוג והלולב ומיניו, ואחזם בידו, מעטף בטליתו, ויושב על מטתו, וסדור של האריז"ל היה מנח על ברקיו הקדושים, וגמר את ההלל עם הארבעה-מינים, ואמר הושענות בקול-רם קצת, שהיו נשמעים דבוריו לכל העומדים בבית.

אשרי העינים שזכו לראות אותו אז, ולשמע קולו בעת שאחז הארבעה מינים ואמר הלל והושענות, ביום האחרון של ימי חייו הקדושים.

מה. ימי מוהרנ"ת ח"ב קלח: קמב: קנה - ביום ששי הלכתי אני ורבי יהודא אליעזר, על קבר האריז"ל, ושם אצלו מנח רבי משה קורדובירו (הרמ"ק) ז"ל, ורבי שלמה אלקבץ ז"ל שחבר "לכה דודי", ושאר צדיקים נוראים, ובסמוך לשם קבר 'הבית יוסף' וה'אלשיך' וכו'. - ועמדנו אצל קבר האריז"ל ושפכנו שם שיחנו.

ביום ראשון פרשת קרח הייתי על מערת הושע בן בארי, וכנגדו מערת 'בארי אביו' וכו' וכו'. ועוד היינו אז אצל שאר צדיקים. ובאנו לקבר של התנא רבי פינחס בן יאיר. משם חזרנו והלכנו למקנה של האריז"ל וטבלנו שם.

ביום שני פרשת בלק יצאתי מטבריא וכו'. ביום שלישי באתי לצפת. ביום רביעי הייתי על קבר 'בניהו בן יהודע'. ביום חמישי חזרנו והלכנו שנית על קבר האריז"ל. ביום שני פרשת פינחס חזרנו והלכנו למערת הושע בן בארי וכו'.

מז. עלים לתרופה, מכתב מרבי יצחק בן מוהרנ"ת ז"ל (ג עקב תרכ"ח) - וביום ו' ערב שבת קדש ואתחננו, היה היארציט של כבוד הצדיק יסוד עולם האריז"ל זכר צדיק וקדוש לברכה, והלכתי על הציון שלו הקדוש פעם הראשון. מה אוכל לשער לכם בני שיחיו, גדל יקרת קברו הקדוש, עם כל הקדושים הגנוזים שם, זכותם יגור עלינו.

ומצאתי בשם אנשים ונשים וטף, צועקים ומתחננים בתחנונים על נפשותם, זה הולך וזה בא, ונשמעו קולות מעמקא דלפא, ואנכי בתוכם בתפלתי ובבקשתי, ובעזרת השם יתברך פרשתי שיחתי כאשר עם לבבי.

ומשם הלכתי להקבר הצדיק הקדוש הוא רבי פינחס בן יאיר זכותו יגור עלינו, מה אמר מה אדבר. הלכתי בחזרה לביתי, ממש באיש הפורח באויר, לא ידעתי היכן אני בעולם.

והכל נתחבר אצלי עם הציון הקדוש של הצנחל נובע מקור חכמה זכר צדיק וקדוש לברכה - ממש באלו אנכי עומד בשם. ובאמת הוא הכל אחד. אשרי מה טוב חלקי. חבלים נפלו לי בנעימים, אשר זכיתי להפגם בצל הצנחל נובע מקור חכמה ז"ל, אשר הכניס בלבי הרגשת הנעם הזה, עלי ידי תלמידו הקדוש, הוא כבוד אדוני אבי ומורי ורבי זללה"ה וכו'.

מה אמר לכם בני שיחיו, בודאי הייתי הולך בכל יום על ציון הקדוש של האריז"ל. אך הדרך לשם הוא במסירת נפש, וליך יחידי גם כן עדיו קשה עלי, והלואי שיתן לי השם יתברך כח לילך על כל פנים בכל שני שבועות.

תהלה לאיל ביום ב' העבר ט"ו דנא, גם כן הייתי שם עת מנחה, ולקחתי לי איש אחד לשומר, ובודאי היה לשלל נפשי עוד יותר מבראשונה, אך באתי מאד עיף ונגע, והיכן לוקחין בכל פעם איש בלבבי לילך עמי.

ובפרט כאשר אנכי רואה בכל עת, ציון הקדוש של כבוד התנא הקדוש רבי שמעון בן יוחאי, ממש עומד לנגד עינים,

וכלתה נפשי לפרח אליו. אך לבוא לשם, צריכין לזה הכנה ונסיעה יותר כאשר מאתנו לבוא לאומאן, מה אוכל לשער לכם הדרך לשם, הרים ובקעות וגבעות, משטחים בצורות אבנים גדולים וקטנים. הכלל צריכין רק לכסף ולהשתוקק לטוב הזה. ובחסדי השם מוכן אנכי בעזרתו יתברך לבוא לשם אם ירצה השם על ערב ראש חודש אכול הפא עלינו לטובה, יהי השם עמי ויושיעני בכל טוב, אמן בן יהי רצון.

מז. עלים לתרופה, מכתב מרבי יצחק בן מוהרנ"ת ז"ל (א נח תרכ"ט) - (מספר לפני זה הנסיעה לערב ראש חודש אכול לציון הרשב"י במירון. עירשם). והייתי בחצי חדש (אכול) על ציון הקדוש של האריז"ל, ועל כל המקומות הקדושים אשר עדין לא הייתי עד כה, וגם טבלתי עצמי בהמקנה הקדושה שלו, ובאתי לביתי בתשוקה, ובעזרת השם יתברך מאז עד עתה, שמתי מגמתי לתוך למודי הרבה בהתמדה וכו'.

ומה מאד פלגה נפשי לשמע היטב מהראש השנה הקדוש שלנו באומאן, איך עלה עמנו במקום התפלה וכו'. ולא הלך ממני שום תפלה שלא הזפרתי ענין זה, ובפרט על כל המקומות הידועים, וגם עבורכם התפללתי הרבה שתזכו להיות שניכם באומאן על ראש השנה בין הקבוץ הקדוש, בן אנכי מצפה לשמע הטוב מזה.

ואנכי נתקשרתי עצמי מפה להקבוץ הקדוש שלנו, בנפשי ורוחי ונשמתי, ובפרט בעת שהייתי על ציון הקדוש של האריז"ל בערב ראש השנה, נפתח לבי מאד בענין זה. ומשם קשרתי עצמי בזכותו הקדוש להקבוץ שלנו.

מח. עלים לתרופה, מכתב מרבי יצחק בן מוהרנ"ת ז"ל (ה וצא תרכ"ט) - ויקרת האריז"ל הקדושה חביב עלי בכל עת ביתר שאת, ובפרט בכל עת הייתי על ציון הקדוש של כבוד האריז"ל זכר צדיק וקדוש לברכה, ועוד על מקומות קדושים, נמשך עלי חיות חדש נפלא. והכל עלי פי דרכינו הקדושות הנובעים מהצנחל נובע מקור חכמה זכר צדיק וקדוש לברכה, שקבלנו עלי ידי כבוד אדוני אבי ומורי ורבי זללה"ה זכותו יגור עלינו.

מט. עלים לתרופה, מכתב מרבי יצחק בן מוהרנ"ת ז"ל (יו ו ערב שבת קדש) - (מספר איך שעבר עליו הלולת הרשב"י ל"ג בעמר במירון). ועשו פה (בצפת בליל ל"ג בעמר) הדלקה גדולה. ההדלקה פה הייתה אצל בית הכנסת של כבוד האריז"ל זכר צדיק וקדוש לברכה בשמחה רבה, וההדלקה נראית עד המירון, ותהלה לאיל רקדנו הרבה בתוך שטף הנשם, ואחר כך בבית הכנסת, והכל באהבה ובחבה. (וביום ל"ג בעמר בבקר נסע למירון).

נ. עלים לתרופה, מכתב מרבי יצחק בן מוהרנ"ת ז"ל (ה נח תר"ל) - (מספר מחולאת שלו וחלשתו). ואמרתי לו אז בכל פחי: קחו מזוגתי טאליה, ותקבצו מנין מאוהבי נפשי, והמעות תחלקו לעניים. והמנין ילכו לומר תהלים על מקום קדשו של כבוד האריז"ל זכר צדיק וקדוש לברכה. ונתקבצו אוהבי נפשי יותר ממנין, והלכו לשם, ושפכו לבם פנים בדמעות רותחות, פי היה להם רב רחמנות עלי. וכפי הנראה מאז התחילה

הישועה. רק מחמת שהיה בדקות גדול, לא היה נרגש לשום בריאה, וגם אנכי לא ידעתי מאומה עוד מהנעשה עמי עד יום-כפורים וכו', ובעזרת-השם-יתברך אור לבקר יום 'מחרת יום-הכפורים' ותצמח הישועה וכו'.

נא. אבני-ה-ברזל; שיחות-וספורים מרבנו ז"ל ח"א טז; שיח-שרפי-קדש ח"א תרלג - פעם בתחלת התקרבנות מזהרנ"ת ז"ל לרבנו, ראה מזהרנ"ת אצל רבנו ז"ל, את הספר "שבחי האריז"ל, ושאל אותו ממנו, ואחר-כך פשהחזירו, שאלו רבנו זצוק"ל: "וואס האסטו דיר עפעס ארויסגענומען פון דארט"? [מה הוצאת לעצמך משם משהו].

ענה ואמר: שמצא חן בעיניו, מה שכתוב שם: שרבי חיים ויטאל זצוק"ל היה בעיני עצמו ענו ושפל מאד, וכשנכנס אל האריז"ל ונתקרב אליו, התחיל האריז"ל לשבח ולפארו מאד, והיה אצלו פלא גדול מה זאת, ואמר אליו: "הלא יודע אני בעצמי את שפלותי... וכו', ומה זאת שמעלתו מרומם ומשבח אותי כל-כך?!

ענה האריז"ל וצוק"ל ואמר לו: "בעקבתא דמשיחא במיעוט פעלות, יגיעו למדרגת רבי עקיבא" ומה שתפס לו דוקא רבי עקיבא, הוא כי מבאר בכתבי האריז"ל, "שרבי חיים ויטאל היה לו נשמת רבי עקיבא", ועל-כן מחמת שפיוס במעט פעלות אפשר להגיע למדרגת רבי עקיבא, מבין שעל-כן משבחו רבנו כל-כך.

ענה רבנו ז"ל ואמר לו: "אט דאס האב איך טאקע געמיינט!" - כי זה הענין בעצמו היה גם-כן אצל מזהרנ"ת זצוק"ל, שהיה בעיניו ענו ושפל וסבלן ממש: "א שטיקל בלאטע" [התיכת בוץ] כאשר רבנו זצוק"ל בעצמו העיד עליו, וכשנתקרב לרבנו זצוק"ל, והוא שבחו ופארו, והיה אצלו זאת חדוש ופלא, ובזה שראה בספר את הנ"ל תרץ לו זאת.

נב. אבני-ה-ברזל; שיחות-וספורים ממוהרנ"ת ז"ל ח"א מה - פעם אחת בא מזהרנ"ת ז"ל למשנה של "עקבא בן מהללאל אומר הסתכל" וכו' (אבות פ"ג מ"א). ונתלהב מאד מאד ואמר בזה הלשון: פארוואס איז רבי שמעון בר יוחאי, געווען רבי שמעון בר יוחאי? - ווייל ער האט דאס געוואוסט! פארוואס איז געווען דער האריז"ל הקדוש, דער האריז"ל הקדוש? - ווייל ער האט דאס געוואוסט! פארוואס איז געווען דער 'בעלי-שם-טוב' הקדוש, דער 'בעלי-שם-טוב' הקדוש? - ווייל ער האט געוואוסט!

פארוואס איז געווען דער הייליגער רבי, דער הייליגער רבי? - ווייל ער האט געוואוסט!

פארוואס בין איך, איך? - ווייל איך ווייס!

נג. שיח-שרפי-קדש ח"ב תקלג - כשבקר מזהרנ"ת בקרימנטשוק, בבית חיה בת רבנו, שנשאה להרב הצדיק רבי אהרן המבנה רבי ארבע, נכדו של הרב בעל התניא, בזווגה השני, דבר שם בארוכה עם בעלה רבי ארבע, אחר-כך הפליג רבי אהרן במעלתו של מזהרנ"ת ואמר: "כל כתבי האריז"ל מונחים אצלו בבכף ידו, הנקרא בלע"ז 'דאלגייע'!

נד. שיח-שרפי-קדש ח"ב תשא - מזהרנ"ת אמר: "נהוג בעולם: שכשמצפירים את משה רבנו, להזכיר גם את תלמידו יהושע.

וכשמצפירים את רשב"י, מצפירים את תלמידו רבי אבא.

וכשמצפירים את האריז"ל הקדוש, מצפירים את תלמידו רבי חיים ויטאל.

וכשמצפירים את הבעלי-שם-טוב הקדוש, מצפירים את תלמידו המגיד.

וכשיזכירו את רבנו, יזכירו גם אותי...

נה. שיח-שרפי-קדש ח"ג קנח - אמר רבי נפתלי ז"ל: גזרת ת"ח, שנרצחו אז רבבות מישראל - באה פעונש על זה שחלקו על רבנו האריז"ל.

וקרציחות שהיו על-ידי 'צאנזע' בעיר אומאן בשנת תקכ"ח - באו פעונש על זה שחלקו על ה'בעלי-שם-טוב'.

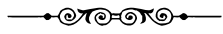
וגזרת ה'עקראטן, היינו: הגזרה לקחת את בני-ישראל לצבא, שיצאה לפעל בשנת תקפ"ו, כמובא בחיי-מוהר"ן סימן א - באה פעונש על זה שחלקו על רבנו ז"ל. ומשום שעדין עומדים וחולקים על רבנו ז"ל, לא תבטל גזרה זו, ויצטרכו ללכת לצבא עד ביאת הגואל במהרה בימינו.

נו. שיח-שרפי-קדש ח"ג תט - אמר פעם רבי זלמן הרב ממעדןועדיבקה: רבנו הפליג בשבח האקדמות ואמר (שיחות: הר"ן רנז): "מה שעם ישראל אוצרים בתוכם 'אקדמות' עם הנגון!" [וואס איין פארמאגן 'אקדמות' מיטן נגון!].

ואנו אומרים: "מה שאנו אוצרים בתוכנו 'אזמר בשבחין', המלים מהאריז"ל הקדוש - בנגונו של רבנו!" - [און מיר זאגן: וואס מיר פארמאגן 'אזמר בשבחין' די ווערטער פון האריז"ל הקדוש - און דעם רעבניס נגון!].

נז. באור-הלכות ח"א ג, ד - שמעתי מאבי (רבי נחמן מטולטשין) ז"ל: שהיתה פונת אדמו"ר ז"ל (במאמר 'אקרויקתא' בלקוטי-מוהר"ן ח"א א): שיהיה עקר הלמוד, בברור הלכה מתורה שבעל-פה, ובלמוד הנסתר והפנימיות.

נח. טובות-זכרונות נט - כך אמר אדמו"ר ז"ל (יוצא מדברי שיחות-הר"ן רא): ש'כולין לעבור ולמצא בתורה שבכתב ובתורה שבעל-פה וכיוצא עוד, אפילו בנסתר בכתבי האריז"ל, כל דבריו הקדושים.

המפתח ללקוטי-הלכות על האריז"ל זיע"א

א. תפלין ה, ה - והבן הדברים, כי על-פי הדברים האלה והיוצא בהם המבארים בדברינו, תוכל לעשות לך דרך להבין מעט מזעיר בדרפי הקבלה של הזהר-הקדוש והאריז"ל - להוציא מהם דרכים ועצות למעשה. על-פי הקדמות נזראות ועצות אמיתיות של דברי תורתו של רבנו ז"ל, שכל תורה ותורה, וכל מעשה ומעשה, היא פותחת שערים רבים של השגת-אלקות, שעל-ידי-זה יכולין להבין גם כל דרכי

הקבלה. אם תזכה לשקוד על תורתו הקדושה יום יום בשקידה רבה.

ב. גרנת-השחר ג, לה-לו - ועליבן באמת סוף כל סוף, צריכין רק לחזר להאמונה-הפשוטה של כלל-ישראל, בלי שום חקירות אפלו של 'דרכי הקבלה'. פי 'דרכי הקבלה' צריכין לקבל רק בדרך אמונה - להאמין שהעולמות נשתלשלו בדרך זה, והשמות השייכים לכל ספירה ולכל מדה ולכל פרצוף וכו', ושאר כל דרכי חכמת-האמת וכו', כפי אשר מסרו לנו רבי שמעון בר יוחאי ז"ל והאריז"ל. והעקר להאמין שאין אנו מבינים דבריהם כלל, פי בודאי למעלה אין שום גשמיות וכו', באשר האריכו בזה כל הספרים.

אבל מי שרוצה לכנס באיזה חקירה עליפי קבלה, ולישב איזה קשיא של המחקרים עליפי קבלה - הוא מקלקל מאד. פי באמת הקשיות פאלו, אי-אפשר לישבם כלל, רק לסמוך על אמונה לבד, פי העקר הוא רק האמונה הפשוטה - להאמין בה' ובמשה עבדו בפשיטות, שה' אחד ברא הכל יש מאין המחלט, ונתן לנו את תורתו ומצותיו הקדושים, למען נזכה ונחיה וכו'. ואף-עלפי שיש בכל זה כמה חקירות וקשיות, איך שיף עבודה אליו יתברך? וכו'. על כל אלו הקשיות אין שום תרוץ בעולם! רק עקר התרוץ הוא - שבאמת אין אנו יכולים להבין זאת, רק שאנו צריכין לסמוך על האמונה לבד, כמבאר בדברי רבנו ז"ל פעמים אין מספר, שאסור לחקר בהשכל כלל, רק לסמוך על אמונת אבותינו לבד.

ובאמת כל אלו המכשלות הנמצאים להמעיינים בכמה ספרים הוא - מחמת שנמצאים כמה ספרים שרוצים לישב כמה קשיות עמקות בדרכי הנהגותיו יתברך. ובאמת התרוצים אינם פלוס למבין מעט, עליבן יכולים להפשיל עליידי התרוצים יותר, אבל באמת, על כל הקשיות פאלו שבדרכי הנהגותיו יתברך וכו' - אין שום תרוץ בזה העולם, רק לעתיד יתגלה כל התרוצים. אבל בזה העולם אסור לחקר כלל, רק לסמוך על אמונה לבד, וכמו שהאריז"ל רבנו ז"ל בזה הרבה בכמה מקומות.

ועליבן רבנו ז"ל בגדל עמקות חכמתו העולה על הכל - אינו מישב שום קשיא, רק בגדל חכמתו גלה לנו תורות נפלאות עמקות ורחבות, וגלה לנו בהם, והסביר לנו עליידם, שקשיות פאלו אי-אפשר לישב בשום אפן, רק לסמוך על אמונה, והכנים בנו דעת להבין: שאי-אפשר לישב אלו הקשיות, פי הוא בגדל עצם השגתו גלה לנו, מאין ומאיכן נמשכין אלו הקשיות, שנמשכין ממקום גבה בזה שאי אפשר לישבן בזה העולם, בזה הגוף בשום אפן.

ואם בעל שכל אמת אתה - תראה ותבין ותשפיל מן מוצא דבר מה מאד עמקו מחשבותיו והשגותיו האמתיות, שהוא השיג האמת שאי-אפשר לישב אלו הקשיות כלל, רק בחכמתו העמקה והשגתו העצומה - גלה לנו בדרך שכל נפלא ונורא מאד, שאי אפשר לנו לישב כלל, לבל נהרס לעלות אל ה' לרצות לחקר בזה חסו-ושלום, פי אי-אפשר לישבם כלל, רק לסמוך על אמונה לבד שהוא יסוד הכל.

אבל כל מי שרוצה לישב איזה קשיא פאלו הקשיות של המחקרים, פאלו שרוצה לישבם עליפי דרכי הקבלה - אינו עולה בידו שום תרוץ כלל. ואזי יכול לגרם מכשל יותר חסו-ושלום להמעין, שירצה שיתישב אצלו הדבר. ובאמת עדין אינו מישב כלל, ובקל יכולין לסתר התרוץ, והדרא קשיא לדוכתה ביתר עוז, עליבן אין צריכין להתחיל לישב קשיות פאלו, פי גבהו מדעתנו כנ"ל, וכמו שפיתוב (ישעיה נה, חט): "פי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי וכו', פי גבהו שמים מארץ פן גבהו דרכי מדרכיכם ומחשבותי ממחשבותיכם" (ועין עוד במקום אחר מזה. חיימו-הרין כד).

ג. קריאת-שמע ה, טו - עכשו כל תקונתנו, הוא רק עלי-ידי אמתיות העצות הקדושות התמימות, הנמשכין מהתנוצצות משיח שהתחיל להתנוצץ מימי האריז"ל. וכל מה שמתקרבין יותר לביאת משיח, אף-עלפי שהצרות הנפש מתגברין יותר, אבל ברחמיו גם התנוצצות משיח מתנוצץ בכל פעם יותר, וכמו שמספרים ענין זה בשם הרב הקדוש מברדיטשוב זכר צדיק וקדוש לברכה. ועקר אלו העצות האמתיות נמשכין מבחינת 'שער החמשים' שיגלה משיח צדקנו.

ד. נשיאת-פנים ה, טז - החברים העוסקים בתורה, צריכים לזהר ביותר ויותר, שיהיה ביניהם אהבה רבה, כמובא גדל האזהרה שהזהיר האריז"ל על אהבת החברים בלי שעור (שערי-הפנות, דרושי ברפת-השחר; שער הגלגולים, הקדמה לח).

ה. נפילת-אפים ד, ד - המחקרים והכופרים, אין להם שום שמחה אמתית כלל, ו'הכרת פניהם ענתה בם' (ישעיה ג, ט). שעלפי רב הם מלאים עצבות יגון ואנחה, פי מהיכן יקבלו חיות ושמחה אמתית, מאחר שכופרים בתורתו הקדושה ובעשית מצותיו יתברך, ובזדים מלבם טעמים של הכל ושטות על עשית המצות הקדושים וכו' וכו'. - בפרט עתה שפבר זכינו לספרי הזהרה-הקדוש וכתבי האריז"ל, שמבאר בהם שכל מצוה ומצוה מרמז לדברים גבוהים ועליונים מאד מאד עד אין סוף ואין תכלית, פי הם חיינו וארץ ימינו בזה ובפא לעולמי עד ולנצח נצחים.

ו. בית-הננסת ה, ה - 'חדושי-תורה אמתיים', הם בחינת עדות על מציאותו ואחדותו וחדוש העולם, עליידי שרואים שנמשכין חודשים נפלאים פאלו בדרך האמונה הקדושה, שאי-אפשר לגלותם פי אם ברוח-הקדש, וכמובא בהקדמת ספר הקדוש 'עץ-חיים' להאריז"ל: "שמי שיעין בעין האמת בדבריו הקדושים, יבין ויעיד, שאי-אפשר לגלות דברים פאלו, פי אם ברוח-הקדש וכו', עיני-שם. וכן ראינו אחר-כך מהצדיקים הגדולים שפאו אחריו וכו'.

ז. משא-ומתן א, ח - באמת למי שהוא חכם ומבין מדעתו, כל פונות האריז"ל והזהרה-הקדוש, כלם שבים למקום אחד - לפונה הפשטיות של כלל ישראל שמכונים באחד להמליכהו למעלה ולמטה וכו'. ועל נקדה זאת סובב כל פונת התורה והמצוות, וכל סודות הפונות של כל פתבי האריז"ל וזהרה-הקדוש וכו' וכו'. (עיר-שם).

ח. ברפת הריח וברפת הודאה ז, לג - ועל-כן צריכין להשתדל להתקרב לצדיק הדור דיקא, כדי שיזכה לברך לנו האמונה הקדושה בכל פעם כפי היום והשעה וכו'. וזה עקר התגברות היצירה שמתגבר בכל דור ודור, להסתיר ולהעלים את הצדיק האמת שבאותו הדור דיקא. כמו שאנו רואין בחוש: שעקר המחלקת הוא על הצדיק שבאותו הדור, ואחר-כך בשבכר הימים הבאים, מזדים גם בזה הצדיק, ואומרים שזה בודאי היה צדיק, אבל חולקים על זה הצדיק שבזה הדור שאחריו.

כי בימי האריז"ל היתה מחלקת גדולה על האר"י, ולא רצו להודות שימצא באותו הדור חדוש בזה שיהיה לו רוח-הקדש בזה, כמוכא בכתבי האריז"ל, ואחר-כך בכמה דורות נתקבל האריז"ל, והכל מזדים שהיה חדוש נפלא איש אלוך וכו', אבל חלקו על צדיקים אחרים שבדורות שאחריו.

עד שסמוך לימינו, היה ה'בעל-שם-טוב' ז"ל, שהיה אור נפלא ונורא מאד, והיה עליו מחלקת גדול. ובימי ה'בעל-שם-טוב', רב המתנגדים הודו בהאריז"ל, וחלקו על ה'בעל-שם-טוב' ז"ל. וכן הוא בכל דור ודור. וכבר מובא מזה בספרים [ועין בסוף ספר 'עם-אלימלך' מדבר שם מזה].

וכל-זה הוא - מחמת שעקר ברור המדמה, שהוא ברור האמונה, הוא דיקא על-ידי הצדיק האמת שבזה הדור דיקא, כי "אין לך אלא שופט שבימיה" (ראש-השנה כהה). כי צריכין לברך האמונה בכל יום מחדש, כפי חדוש מעשה בראשית שבאותו היום כנ"ל, שזה אינו מתברר כי אם על-ידי-זה הצדיק שבאותו הדור דיקא.

ועל-כן מניח הבעל-דבר עצמו על-זה לארפו ולרחבו, להסתיר ולהעלים זה הצדיק, ולהרבות עליו מחלקת וקשיות, כדי שלא יתקברו אליו חסידים ושלום - מחמת שעקר האמונה שהיא עקר קדשת ישראל, תלויה בזה הצדיק דיקא כנ"ל. על-כן צריך כל אחד להשתדל מאד להתקרב לצדיק האמת שבדור הזה דיקא, ואין די לו במה שנתברר המדמה וכו' על-ידי קבלת-התורה, ועל-ידי הספרים של הנביאים והצדיקים שיש מבפני, כי צריכין דיקא לבוא להצדיק האמת שבדור הזה, כדי לברך האמונה בכל-יעת, כפי הברור שאריכין בזה הדור בכל יום ויום מחדש וכו', כנ"ל.

ט. תפלת המנחה ז, נב-לח - ועל-כן צריכין להבין מרחוק, מי שיש לו לב להבין מדעתו בכתבי האריז"ל, ובהרהר הקדוש, ובספרי מפרשיהם, ובספרים שיצאו לאור בדורות אלו: שכל 'סודות הקבלה' - הכל נאמרו על בחינת 'אלם אלקים' שנברא בו האדם. וכל הצמצומים של בחינת חלל-הפנוי, הכל נעשה עם כל אדם בכל זמן כפי מדרגתו וכו'.

והנה מבאר בכתבי האריז"ל, מענין הצמצומים הנפלאים שהיו מקדם, שנקראים 'עולם המלבוש' וכו', מה שלא מבאר כלל בספר ה'עץ-חיים', רק בשאר ספרי האחרונים מביאים הרבה בזה בשם האריז"ל, ושם מבאר כמה בחינות צמצומים ברצוא ושוב, בבחינת מטי ולא מטי וכו' שהיה קדם וכו'.

כי בענין ה'צמצומים' יש כמה וכמה בחינות, כי יש צמצום שהיה קדם הבריאה קדם התחלת שרשי האצילות, שצמצם

אורו הגדול כדי שיהיה מקום לבריאת - העולם, ונעשה חלל - הפנוי. וגם בצמצום זה יש כמה וכמה בחינות, כמוכא בכתבי האר"י, וכמוכא לעיל מעט מזה בענין המלבוש והטהירו וכו', שאינם מובאים כלל בספר ה'עץ-חיים', רק בשאר ספרים מכתבי האריז"ל, והם מובאים בציוור האילן-הקדוש, עין שם (אות כב).

י. תפלת המנחה ז, בסוף, ב'ראשי-פרקים' - משה בנה המשכן שנגמר בניסן, בחינת 'ביתא עלאה', נגד ה'בית-המקדש' שהוא 'ביתא תתאה' שנגמר בתשרי, שאז עקר תקונו התשובה.

אבל גם ב'בית-המקדש' עדין לא נגמר תקונו 'ביתא תתאה' וכו'. ונחרב פעמים וכו'. רק אנו ממתינים ומצפים עד שיבנה בנין עולם. על-כן התחיל רבי שמעון בן יוחאי לעסק מיד בתקון 'ביתא תתאה', על-ידי ה'אדרא-רבא' וכו'. אבל לא גלה ה'אדרא-זוטא' שהוא אבא ואמא, עד יום הסתלקותו. כי אז דיקא, אחר שגלה ה'אדרא-רבא, ותקן בחינת 'ביתא תתאה' - אז עסק בתקון 'ביתא עלאה', שהוא בחינת 'תקונו', על-ידי התגלות 'סוד אבא ואמא' וכו'. ועל-כן אז ירדו כל נשמות הצדיקים שנסתלקו - כי זה עקר התקונו עתה על-ידי הצדיקים שנסתלקו.

ומאז עוסקים גדולי הצדיקים בתקונו זה, כמו האריז"ל וה'בעל-שם-טוב' וכו', עד הסוף, עד שיגמרו מה שהתחילו לגלות אלקותו ומלכותו בעולם וכו'.

ועל-כן בכל דור ודור, העקר המלחמה והנפיון של האדם, והגדולה מכל מיני מלחמות שיש להאדם בעולם-הזה - הוא בענין 'התקרבות להצדיק', כמו שהיה בימי 'משה-רבנו', שעקר הקלקולים והנפיונות של ישראל, היו על-ידי דתן ואבירם. וכן בימי דוד וכו', וכן סמוך לדורותינו בימי האריז"ל, וה'בעל-שם-טוב' וכו'.

יא. שבת ה, יג - אנו צריכין להאמין בכלם, בכל מי שמנהיג ישראל על-פי דת תורת משה בכתב ובעל פה, על-פי הספרים המיסדים על אדני פז של הגמרא הקדושה, מדרשים, וספרי הזהר-הקדוש, וכתבי האריז"ל וכו' - בודאי אנו צריכין להאמין בכלם.

כי רק מפת העוסקים בחכמות-חיצוניות שעוסקים במקרא לבד, ופונים ערף מהגמרא הקדושה, והם כמו ה'קראים' ממש, למי שבקי בהם ובדרכיהם. וכל למודם הרע ופרושיהם הרעים, הם על-פי יסודות האפיקורסים המפרסמים, כמו אריסטו וחבריו, ימח-שקם ונמח-זכרם. מפתות פאלו ומספריהם, צריכין להרחיק בתכלית הרחוק, יתגר מהרחקת בעלי ראתן. כי עליהם נאמר (משלי ב, יט): "כל באיה לא ישוּבוּן ולא ישיגו ארחות חיים", כידוע לכל בעל דת ישראל גדל עצם ורעותם וארסם הרע והנמהר, רחמנא-לשזבן מהם וממהומם.

אבל כל הצדיקים והכשרים המתנהגים על-פי דברי רבותינו ז"ל בגמרא, וזהר, ובכתבי האר"י, והבעל-שם-טוב ותלמידיו, זכותם יגור-עלינו - בודאי אסור לחלק על שום אחד מהם. וכמוכא בדברי רבנו ז"ל בהתורה "בפחוצרות" (ח"א ה).

יב. שבת ז, מג - עתה הוא בעקבות משיחא, בחינת 'דגלין', ששם אחיזת הסטרא-אחרא והקלפות מאד. ועלין צריכין לידע: "שעתה בדורות האלו, בשמתגבר האדם בתנועה קלה לשוב להשם-יתברך, הוא יקר אצל השם-יתברך הרבה, מעבודות גדולות של דורות הראשונים" - וכמוכא כל זה בכתבי האריז"ל (עין שער הגלגולים הקדמה לה, אות ע), ובדברי ה'בעל-שם טוב ז"ל (עין תולדות-יעקביוסף, פרשת עקב), ובפרט מדברי אדמו"ר ז"ל (שיחות הר"ן לו).

יג. שבת ז, נח - ובזה עוסקין כל ימי אלול, והעקר מראש-השנה עד יום-כפור, שהם עשרת-ימי-תשובה - לעשות תשובה, ולתקן דרכי התשובה לעצמו ולכל באי עולם, שכלם יתגברו לילך בדרכי התשובה תמיד ולא ישובו עוד לכסלה.

וזה צריכין לידע ולהאמין, שכלל ישראל מתקנין תקונים גדולים ונוראים בענין זה בכל שנה ושנה, שהעקר לכל התקונים והפגנות הקדושות המבארים בזהר-הקדוש ובפתחים, ובשאר ספרים קדושים על-פי דרכם בקדש - העקר הוא להמשיך תקונים להמתיק הדינים, שזוהו לכל הפגנות, כידוע. והעקר הוא לבטל ולהכניע פה היצירה-הרע והקלפות שניקתם מהדינים, באפן שנוכח להתגבר לילך בדרכי התשובה תמיד.

ועלין באר אדמו"ר ז"ל על-פי דרכו הנורא והנפלא מאד: שכל פגנות אלול המבארים בכתבי האריז"ל, כלולים בהתורה הנ"ל (ח"א ו) שגלה בהענין הדרך לתשובה וכו'.

יד. ערובי-תחומין ה, ג - והנה אף-על-פי שאין לנו עסק בנסתרות, להבין סוד פגנות האריז"ל לתכליתו - אף-על-פי כן, כל אשר תמצא ידעו להבין מהם רמזים ועצות לעבודת השם-יתברך, על-פי דרכי ההקדמות שחתר וגלה לנו רבנו ז"ל הקדוש והנורא ז"ל - מה טוב ומה נעים!

פי כפר הודיע ורמז לנו רבנו ז"ל: "שכל פתבי האריז"ל כלולים בתורתו!" - ומי שיש לו לב להבין באמת, יוכל לזכות לקרש כל פתבי האר"י באר היטב, על-פי דברי תורתו הקדושה, במבאר מזה במקום-אחר (תיימותר"ן שסח - מובא לעיל).

טו. ערובי-תחומין ו, כ - הכח של כל הברורים של כל ששת ימי החל, הכל הוא בכח קדשת שבת וכו', שאז במעלי שבתא, בכניסת שבת-קדש - סלקין ועולין כל הקדושות שברו בימי החל וכו' וכו'. פמוכן פל"זה בכונת האריז"ל, אף שם מבאר בדרך סוד, ואנחנו מדברים בדרך שיוכל כל אדם להבין מהם עצות והתחזקות להתקרב להשם-יתברך מכל מקום שהוא.

טז. ראש-חדש ה, ג - ואם אמנם אין לנו עסק בנסתרות, אף אף-על-פי-כן כל מה שאנו יכולין להבין מהם רמזים לעבודת השם-יתברך מה טוב ומה נעים, בפרט על-פי ההקדמות של רבנו ז"ל, שבכלל דבריו כל דברי קבלת האריז"ל והזהר הקדוש וכו', באשר נשמע מפיו הקדוש (תיימותר"ן שסח - מובא לעיל).

עלין כל מה שנפרש דברי הפגנות על-פי הקדמתו - הכל אמת וצדק, פי דבריו ז"ל הם כלליות גדול וכו', ואין באן מקומו להאריך בזה באן.

יז. ראש-חדש ז, ז - כבר מבאר בדברינו בזה במקום-אחר (שבת ה, יג; קדושין ג, כא): אשר רק מהספרים שנתוסדו על-פי 'הכמות-היצוניות', שהם אריסטו יפח-שמו, וחבריו - מהם צריכין להתרחק כמטחוי קשת, אפלו אם חברים גדולי-ישראל, במבאר בכמה ספרים (עין של"ה שבועות, גרמזנח), ובדברינו, גדל האזהרה להתרחק מהם, פי "לא באלה חלק יעקב" וכו' (ויקרא י, טז), כמו שמבאר במקום אחר (תיימותר"ן סימנים תתיב, שיחות-הר"ן סימנים ה, לב, ועוד).

אבל כל הספרים שנתוסדו על-פי דברי רבותינו ז"ל, בתלמוד, ופוסקים, וספרי-מוסר שנתוסדו עליהם ועל דברי הזהר-הקדוש והאריז"ל - בהם צריכין להתדבק, ולקום "הפך בהם והפך בהם" (אבות פ"ה מ"ב). ועל-פליפנים יאמין בהם, מפלי-שכן וכל-שכן שלא ילעיג עליהם חסיון-שלו. - וכשיתגבר לעסק בהם - בודאי יזכה למצא עצות לנפשו תמיד וכו'.

יח. ראש-חדש ז, י - צריכין להעלים ולהסתיר ולכסות כמה וכמה חדושי-תורה - שלא לגלותם בבחינת 'קול רם', פי אם בבחינת 'סוד בלחש', וכמו שאמר אדמו"ר ז"ל (תיימותר"ן תיט - מובא לעיל): "שיש כמה דברים שהם עתה סוד, ויהיה ימים וזמנים שלא יהיה סוד וכו'". ועלין יש כמה ספרים קדושים שהיו גנוזים כמה שנים, ואחר-כך ברבות הימים נתגלו, כמו ספרי הזהר-הקדוש וכתבי האריז"ל, וכן יש כמה ספרים קדושים שגנוזים עדין, ובימים הבאים יתגלו. ואפלו הספרים שמגלים עכשו, צריכים לגלותם מעט מעט, וגם צריכים כמה דברים לכתבם ברמז - הכל מחמת החולקים והלצים שלא יתגרו יותר.

יט. פסח ז, ג - באמת, רב הדברים הנדפסים בשבחי הבעל-שם-טוב, זכר-צדיק-וקדוש-לברכה - רבם בכלם מספרים כל העולם מכבר. והמופתים הנוראים של ה'בעל-שם-טוב, זכר-צדיק-וקדוש-לברכה, מפרסמים בכל העולם. ובפרט בין יראי-השם וחושבי שמו. וכבר ספר צדיק גדול אחד מגדולי תלמידיו, ואמר בפרוש בבית-הפנסת ברבים בשעת הדרשה: שבאם לא נמצא שבחי האריז"ל יותר ממה שנדפסו, ראינו אנחנו מרבנו יותר מזה, כמפרסם זה הספור.

כ. פסח ט, י - ה'תורה' נקראת בשם 'עדות', כמו שכתוב (שמות כה, טז): "ונתת אל הארץ את העדת". וכן בכל מקום קורא אותו 'ארון העדת' (שמות כו, לב). פי בודאי ה'תורה-הקדושה' היא 'עדות גדולה' על אלקותו יתברך. פי מי שמשים עינו ולבו היטב על כל דברי התורה-שבכתב ובעל-פה, בכל ספרי תנ"ך, וש"ס, ומדרשים, וספרי הזהר-הקדוש, וכתבי האריז"ל, וספרי הצדיקים אמתיים שבדורותנו - בלם יעידון ויגידון פי "ה' אחד ושמו אחד" (זכריה יד, ט).

פי בודאי לא ימצא רשע טפש, שיוכל לומר: שאפשר לבדות מלב חסיון-שלו, תורה פזאת שנתגלה לנו מאתו יתברך, מיום מת-תורה על-ידי משה רבנו עד היום הזה, ומי פעל ועשה פזאת? - מבטן מי יצאו כל הדברים והנפלאות והחדושים האלה? - אם לא "פי יד ה' עשתה זאת" (ישעיה מא, כ), מפיו יקרא כל דברי התורה הזאת למשה עבדו נאמן ביתו, והוא מסרה ליהושע וכו'.

וכן כל החדושים הנפלאים והנוראים שגלו גדולי הצדיקים בני עליה - כלם יעידון ויעידון ומגליון אלקותו יתברך לכל החפץ באמת, כי כל מודה על האמת יבין ויראה בעיני שכלו שאי אפשר לשכל אנושי לגלות חדושים כאלה בשום אופן, כי אם מאת ה' צבאות יצאו, והוא יתברך בחסדו הופיע עליהם והודיעם כל הנפלאות והנוראות האלה.

כא. דם א, יב - ועליכן אמר רבי שמעון בר יוחאי (זוהר נשא, אדרא קכח): "אנן בחביבותא תליא" - שאנו צריכין שיהיה בינינו אהבה גדולה, שזהו העקר. וכמובא בתלמידי האריז"ל: שהזהירים האר"י ז"ל כמה וכמה פעמים: "שיהיה ביניהם אהבה גדולה!" - ופעם אחת אמר: "שיהיה מוכן לבוא לירושלים, ושתבוא הגאולה עליהם, אך שנתקלקל עלידי מעט המחלקת שנעשה בין החברים עלידי נשותיהם" (כמבאר בשבחי האר"י). כי עקר המשכת התורה, הוא עלידי אהבה וחסד, שהוא בחינת השתוקקות וכסופין דקדושה, שעלידי זה זוכין לקבלת התורה ולכל טוב.

כב. סימני נהמה וחייה טהורה ד, מח - וזה שאמרו רבותינו ז"ל (בראשית רבה מד, א - על משלי ל, ה): "כל אמת אלוק צרופה" - וכי מה אכפת ליה להקדוש ברוך הוא בין שוחט מן הערף לשוחט מן הצואר וכו'! הוי לא נתנו המצוות אלא לצרף בהם את ישראל. ובהה המדרש נבוכו הרבה המפרשים הנוטים לדרכי החקירות, והטו הרבה מן האמת לצד אחר לגמרי, ומחל השם להם, כאלו חסו ושלום, אין שום טעם להמצוות, רק שהם נסיון בעלמא אם נקימם. אהה ה'! הם, כי לא להזכיר בדברים האלה שהם בנגד התורה לגמרי.

כי כבר מבאר בזהר הקדוש ובכתבי האריז"ל: "שכל מצוה ומצוה יש לה פונה מיוחדת שהם מתקוני העולמות, עלידי מצוות אלו דיקא". וכבר הכו על ראשם שארי המפרשים הנוטים אל האמת, וסתרו דברי הכל הנ"ל. וצוחו בכרוכיא לסתר דבריהם.

כג. תערובות ה, ג - גם הרשעים שמתר לקרבו, אסור לילך בצועע לקח אותם בעלי פרחה ולהכניעם ולבטלם בתוך הקדושה, כי על זה נאמר (שיר השירים ב, ז): "השבועתי וכו', אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ", כי בהכרח שיהיה איזה אתערותא דלתתא, וכמוכן בשבחי האריז"ל, בענין הספור איך שקרב את תלמידיו, עיר-שם. (עין בפנים).

כד. יין נסך ג, ה - כל מה שמתארך הגלות יותר בעוונותינו הרבים, ונתמעטין הלבבות - צריכין בכל פעם ספרים הרבה יותר, כדי לבאר אמתת הפונה היטב וכו'. ובאמת אנו צריכין כלם, כי בודאי אי אפשר לנו עתה לידע דיני התורה על ברון, כפיאם כשיהיה לנו ספרי הש"ס עם פרוש רש"י ותוספות ומהרש"א ושאר מפרשים, וספרי הרי"ף עם כל הפרושים, וספרי הרא"ש והרמב"ם ונושאי-בליה, והטור ומפרשיו, וספרי האחרונים, הבית יוסף והרמ"א ונושאי-בליהם וכו' וספרי שאלות ותשובות וכו', שכל אלו משתמשים הגדולים בספרי תשובותיהם בשרוצים לברר לנו דין לאמתו. ובלעדי כל הספרים הנ"ל ויותר מהם, אי אפשר עתה לברר הדין לאמתו.

וכן בדרכי עצות ומוסר בעבודת השם, שצריכין כל ספרי המדרשים ופרושיהם, וספרי הזהר הקדוש, וכתבי האריז"ל, וראשית חכמה וכו' וכו'. עליכן מה יקרו חסדי השם יתברך אשר חמל עלינו ונתן לנו מלאכת הדפוס וכו'.

כה. גלות ג, ח - השגת אלקות אי אפשר להשיג, כפיאם עלידי צמצומים רבים מעלה לעלול משכל עליון לשכל תחתון - כי "לית מחשבה תפיסה ביה כלל", ועליכן העקר הוא האמונה וכו'.

כי אנשים פשוטים וקטני הערך - בודאי אי אפשר להם להשיג השגת אלקות, ועקר חיותם ותקנתם לזכות לתכלית הנצחית, לתכלית האמתית - הוא רק עלידי אמונה. ואפלו מי שיש לו שכל גדול, והוא חריף ולמדן גדול בתורה, בחריפות ובקיאות בש"ס ופוסקים, ואפלו אם יש לו יד בחקמת הקבלה, בספרי הזהר הקדוש וכתבי האריז"ל - כל זמן שלא זכך עצמו מ'זהמת הנפש', ולא שבר עדין לגמרי תאות גופו וקמרו, ויש לו עדין איזה אחיזה ושמצ דבר מתאות הגוף והבלי עולם הזה - בודאי עדין אין שכלו שלם, ואסור לו לכנס בחקמת השגת אלקותו ויתברך כלל, כי יוכל להפשיל מאד ולפלל חסו ושלום רחמנא-לצלן.

וצריך להתחזק רק באמונה, ולהשליך שכלו לגמרי, ולסמך רק על אבותינו הקדושים ועל הצדיקים האמתיים אשר פפו את יצרם ושברו את החמר לגמרי - כי רק הם זכו להשגת אלקותו ויתברך בתכלית השלמות.

ואפלו צדיקים כאלו שטהרו וקדשו עצמן מ'זהמת הנפש' לגמרי, ושברו כל התאות ובטלו את הגוף והחמר לגמרי, גם הם היה עקר התחזקות שלהם רק עלידי האמונה הקדושה, כמובן בדברי רבנו ז"ל, בכמה מקומות.

כי אי אפשר להשיג שום השגה ולדעת שום ידיעה, בהתנוצצות אלקותו ויתברך - כפיאם עלידי האמונה הקדושה - אשר היא השער שדרך שם נכנסין לכל הקדושות, לכל ההשגות, ולכל הידיעות הקדושות וכו' - כי אי אפשר להתקרב ולכנס לשום קדושה, לשום השגה ולשום ידיעה מהשם יתברך, כפיאם עלידי האמונה הקדושה.

כו. חלה ג, ב - עקר קיום התורה והמצוות בשלמות, היא השמחה של המצוה, כמובא בכתבי האריז"ל (הקדמה לשער המצוות): "שעקר השלמות, היא השמחה של המצוה, וכמו שכתוב (דברים כח, מז): "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב וכו'. וכמבאר בדברי רבנו ז"ל בהתורה הנ"ל (ח"א ה) ובכמה מקומות.

כז. חלה ד, ב - מה שישיראל הם פבושים בגולה בתחלה, בכל מקום שהם מטלטלים שם - זה מחמת שבכל מקום יש ניצוצות ונפשות קדושות הרבה שנדחו ונפצו ונתפזרו לשם עלידי חטא אדם הראשון, ועלידי חטאי כל הדורות עד היום הזה, ואלו הניצוצות והנפשות מצפים ומחפים תמיד שיבא לשם איש הישראלי. ותכף שבא לשם איש הישראלי - הם נופלים עליו, ומסבבים אותו, ונתאחזים בו - כדי שיתקנם. ומחמת שאלו הניצוצות מנחים בין הגוים ובין הקלפות שהם נאחזים ומהדקים בהם מאד - עלידייזה יש יסורים גדולים

לאיש הישראל שבא לשם, כי גם הקלפות וכו' וכל המחשבות דעות וזרות ובלבולים וכו' הבאים מהם - נאחזין בו, מחמת שרואים שהניצוצות רוצים להתתקן, ועקר התאחזם והתגרותם הוא בעת שזה האיש עוסק באיזה דבר שבקדושה, שאז הוא זמן תקונם ונאקלתם של הניצוצות מביין העפ"ם והקלפות.

בידוע ומוכן בליזה בספרי רבנו ז"ל בכמה מקומות (ח"א כו. ל), ומוכן ברמז גם בספרי הזהר וכל פתבי האריז"ל - שהם אחד מהיסודות הגדולות שספרי האריז"ל והזהר מוסדים עליהם, בידוע למבינים במקומות אין מספר.

כח. פריה ורביה ואישות ג, לד - באמת, מי שיש לו מה

בקדקדו ובקי בהם ובדרכיהם (של החכמים והמחוקרים) - הוא יודע מעצם מרירות חייהם, שהם מלאים בעס ומכאובות יגון ואנחה כל ימיהם, וחורקים שנים בכל עת על החסידים התמימים והקשרים, על ששומחים שמחה אמיתית בהשם יתברך, ויש להם נחת-רוח ושמחה גדולה בשבתות וימים טובים, וכיוצא בזה בכל עת שאנו זוכים לזכר הטוב אשר היטיב עמנו השם יתברך, שהבדילנו מן הטועים האלה, ושם חלקנו בחיים, להאמין בה' ובמשה עבדו, בתורה שבכתב ותורה שבעל-פה, ובספרי הזהר, והאריז"ל, והבעל-שם-טוב ז"ל וכו', כי הם כל ימיהם אין להם שום שמחה אמיתית שתהיה מגיע לחלק מאלף ממעט השמחה שיש לפחות שבין ישראל בכניסת שבת וכיוצא, רק להפך, כל ימיהם פעם ומכאובות, ותמיד חסר להם רבוי תאוותיהם לאין קץ.

כט. פריה ורביה ה, נא - ומזה תבין מרחוק להבדיל בין

הקדש ובין החל והטמא, שהוא בין דרך הקדש שדרכו בו אבותינו ורבותינו בש"ס ופוסקים, ובדרכי הקבלה הקדושה שקבלו ממושה רבנו עליו-השלוש, שעליהם נתנסד הזהר-הקדוש, וכתבי האריז"ל, על-פי רוח-הקדשם - ובין מרירות המים הזידונים של ההולכים לפרש את התורה-הקדושה על-פי דרך המחקרים הפילוסופים אשר לא מבני ישראל הגה.

כי כל מפרשי התורה האמתיים על-פי הקבלה, בפשט ובסוד, כלם שבים אל מקום אחד, ומחזקים ומעוררים ומלהיבים את לב בני ישראל מאד, לקיים את כל המצוות בפשוטן, כמו שמסרו לנו רבותינו ז"ל. כי כל פרושיהם ובאוריהם וחדושיהם, הוא משרש התורה שבכתב כמו שהוא כתוב לפנינו, שמשם כל הצרופים הרבים עד אין קץ, שמשם כל חדושיהם, אבל הכל שב אל מקום אחד לקיים דברי התורה ומצוותיה פדת וכדין כמו שקבלו רבותינו ז"ל.

לא כן המהפכים ארחות ישר, ההולכים בדרך הפילוסופיא, שרוצים להפך הקערה על-פיה, והם אומרים שרוצים רק בפשוטה של תורה, ומכחישים בכל הסודות וכו', ואחר-כך נמשך מדבריהם לפרק על לגמרי, בנפר מחשבתם מתוך מעשיהם הרעים וכו'. כי "הסטר-א-אחרא שארי בחבורא וסיים בפרודא" (זהר משפטים צה.), שמתחילים בחבור אותיות התורה כמו שהן, ואינם רוצים בקבלת חכמינו ז"ל, ואחר-כך באים לפרוד גמור, בחינת (משלי טז, כח): "ונגנן מפריד אלונה", שמפרידין תורה שבעל-פה מתורה שבכתב, עד שמביאים

לידי פריקת על לגמרי, באשר כבר הרבה מהם המירו דתם לגמרי על-ידי-יזה, והנשארים בשם ישראל הם רק לפנים, ורב המצוות הם פורקים לגמרי וכו'.

אבל אנחנו ההולכים בעקבות אבותינו ורבותינו אשר מעולם - כל הדרושים וכל החדושים וכו', וכל הפגנות והסודות וכו' - כלם לחזק ולאמץ ולעורר לב בני-ישראל, לקיים כל המצוות ביתר שאת, ביראה ואהבה ובהתעוררות נפלא.

כי אפלו מי שאינו מבין דרכי הסודות והרמזים - הוא מבין מרחוק: שיש סודות נעלמות נוראות ונשגבות בכל דין, ובכל פרט ופרט של כל מצוה ומצוה, כי הכל שב אל מקום אחד, כי תורה שבכתב ותורה שבעל פה כלא חד, כי "ה' הוא האלקים" (דברים ה, לה-לט), ברוך אלמינו שבראנו לכבודו, והבדילנו מן הטועים האלה, ונתן לנו תורת-אמת וכו'.

ל. קדושין ג, נ - מחמת תקף מרירת הגלות הזה, שהם

הכפירות והאפיקורסות שהתגברו, שזה עקר גלות השכינה וכנסת ישראל שמשם נמשך השכחה, כי עקר השכחה נמשך מבחינת כפירות, במבאר בהתורה "ואלה המשפטים" (ח"א ז), על-יבן התירו חכמינו ז"ל (תמונה יד): לכתב גם תורה שבעל-פה, כדי שלא תשתכח התורה מישראל.

כי כל מה שהגלות נמשך יותר, הוא סמוך לביאת משיח ביותר, וכל מה שסמוך יותר לביאת משיח, נתגליו סתרי-תורה יותר. ובמבאר מזה הרבה בכתבי האריז"ל (ענין הקדמת שער-ההקדמות) והבאים אחריו - שכלם הביאו ראיות חזקות אמיתיות מהזהר-הקדוש ותקוננים, שבסוף הימים נתגליו סתרי-התורה הרבה, ועל-יבן התירו לכתב וגם להדפיס, כל ספרי הזהר-הקדוש ותקוננים, וגם כל פתבי האריז"ל, שהם סתרי רזי התורה שלא נתנו להגלות בימים קדמונים - במבאר בספרים באריכות.

כי השם יתברך מקדים רפואה למכה, כי מחמת שהוא יתברך ראה שיתגברו רשעים ואפיקורסים פאלה בעולם, שירצו חסד ושלוש, להוציא את ישראל מן הדת חסד-ושלוש, כמו הפת הרעה שהיתה בתחלה בגרליו ובסביבותיהם, ואחר-כך נתפשטה הנגע מיום ליום, עד שזה סמוך באה בגבולנו בעונותינו-הרבים וכו' וכו'. על-יבן הקדים השם יתברך רפואה למכה, וכבר היו צדיקים נוראים פאלו בעולם, שגלו סודות נוראים בעולם, והמשיכו התגלות אלקות בעולם, עד שפמה נסתרות נעשו נגלות - ועל-ידי-יזה נתחזקה האמונה ביתר ויותר וכו' וכו'.

ועל-יבן עכשו צריכין לכתב הכל וכו' - כי עכשו יש לנו יכלת לזה, על-ידי הצדיקים הגדולים שקדמונו, שעשו תקוננים פאלה, שנוכל להמשיך בחינת תורה שבעל-פה, בחינת 'סודות התורה', לתוך בחינת הכתב, שהוא בחינת 'נגלה' - כדי להמשיך חזוק האמונה בהתגלות נפלא לכל באי עולם, "למען דעת כל עמי הארץ כי ה' הוא האלקים אין עוד" (ישעיה ד, כד).

וזהו בחינת מה שכתב רבנו ז"ל בהתורה "חותם בתוך חותם" (בסימן כב) שהצדיקים עושין מהנשמע נעשה, מנסתר נגלה וכו', עיני-שם - הינו בחינת הנ"ל, שהם עושין צמצומים

ותקונים, באפן שיוכלו לגלות סתרי נסתרות, כדי להמשיך ה'נסתר' לבחינת 'נגלה', כדי לעשות מבחינת 'נשמע' בחינת 'תורה שבעל-פה' - בחינת 'נעשה' שהוא בחינת 'תורה שבכתב' - כדי להאיר האמונה בתקופ העשייה.

ועל-כן התירו רבותינו ז"ל לכתב תורה שבעל פה - כי אז בשותתיו, כבר היה ספר הזהר-הקדוש בעולם, שעקר המשכת התקונים לגלות סתרי-תורה היו על ידו, ועל-ידי-זה נעשה מה'נסתר' 'נגלה', מ'נשמע' 'נעשה' וכו' - על-כן יכולין וצריכין עכשו לכתב הכל כנ"ל. (עין בפנים פאריכות).

לא. קדושין ג, נא - ואיך יעלה על הדעת לחלק בבוד לגדול שבגדולים, בדבר שנוגע נגד אמונת ישראל, שהוא יסוד כל התורה. ובפרט שבכך נתפשטו ספרי הזהר-הקדוש, וכתבי האריז"ל, ושאר ספרים קדושים ההולכים על-פי דרכיהם הקדושים. ובודאי כל דבריהם של הספרים ההולכים בדרכי החקירות, בטלים ומבטלים נגד דבור אחד מדברי רבי שמעון בר יוחאי ז"ל, ותלמידיו גדולי התנאים והאמוראים. ואין להאריך בזה בדבר המובן מאליו. על-כן ספרים כאלו ההולכים בדרכי החקירות, צריכין בעור, מכל שכן שראוי לגזר שלא להדפיסם עוד.

אבל כל הספרים ההולכים בדרכי התורה הקדושה בדרך אבותינו, בדרך האמונה הקדושה - בודאי מצוה גדולה להדפיסם, להרבות ספרים כחול הים, כי כל ספר שמדבר מעניני תורה הן בדרך הפשט, או דרוש, או רמז, או סוד, או פרוש, או באור, או ספרי פוסקים ושאלות ותשובות, או ספרי מוסר ואגדות וכיוצא בהם, בלם נכוחים למבין ובלם צריכים להעולם, בלם אהובים, בלם קדושים וכו' וכו'.

לב. קדושין ג, נא - העולם אומרים בשם ה'בעל-שם טוב, זכר-צדיק-וקדוש-לבב-כה: "כי תורת ה' תמימה" (תהלים יט, ה) עדין, כי לא נגעו בה עדין". נמצא: שכל הספרים הקדושים והנוראים שבכר נמצאים בעולם, עדין לא נגעו בעצם התורה. ועתה ראה והבן כמה ספרים צריכים עוד, עד שנתחיל לגע בהתורה, מפלי-שפן וכל-שפן לבוא חדריה ולירד לעמקה, אם-כן כל הספרים הקדושים שנתחברו עד הנה, עדין אינם חלק מאלף מעצם רבוי הספרים שיתגלו עוד בעת שיתגלו סתרי רזי התורה האמתיים.

על-כן צריכין להזהר: לכלי להלעיג ולבזות חסו-שלום, שום ספר ההולך על-פי דרכי התורה-הקדושה, על-פי הגמרא, ומדרשים, וספרי הזהר, וכתבי האריז"ל! - כי בלם צריכין להעולם!

אולי יש בני-אדם שמסגל להם זה הספר דיקא - כמו שרואין בחוש, שיש בני-אדם שיש להם חיות מספר זה, ויש בני-אדם שמחיה אותם ספר אחר!

וגם באדם אחד בעצמו יש שנויים בין הזמן, לפעמים מתעורר להשם-יתברך, על-ידי דבר זה שבספר זה, ולפעמים אינו יכול להתעורר כי אם על-ידי דברי תורה ומוסר שבספר אחר!

וגם כי יש כמה וכמה מדינות ועירות של ישראל, ובמקומות אלו מתפשטין אלו הספרים, והם מחיין עצמן בהם, ובמקומות אחרים מחיין עצמן בספרים אחרים דיקא!

לג. עדות ד, ב - ה'תורה נקראת 'עדות' בכל-מקום וכו', כי התורה היא עדות גדול עליו יתברך. כי מי שיש לו מח אמתו בקדקדו, ויכל לראות בעיני שכלו היטב, את מציאותו ואחדותו ויחודו יתברך, על-ידי התורה הקדושה. כי כל בעלי דעה ושכל-אמת, יעידו ויגידו: שאי-אפשר בשום אפן, בשום שכל, לבדות תורה פזאת מלב חסו-שלום, וכמבאר שיחה זאת בכמה ספרי קדש (מגוראבות לרשב"ץ, פאבות א, יח) וכו', כי מהיכן לוקחין תורה פזאת? מן "בראשית" עד "לעיני כל ישראל", עם כל דקדוקיה ופרטיה וכו', וכל שאר הספרי נביאים וכתובים, וכל הש"ס, ומדרשים, ומפרשיהם, וכל הפלפולים והחדושים שבהם.

וכל סתרי-התורה שגלו הרשב"י ותלמידיו, והאריז"ל, וכל הגבורות והנוראות והנפלאות שבהם, אשר תסמר שערות ראש האדם המעיין בהם, אפלו מי שאינו מבינם לתכליתן - עם-פל-זה מעט דמעט שמתנוצץ לו מדבריהם, הכל יודו ויאמרו: שאי אפשר לבדות חסו-שלום דברים כאלה מלב בשום אפן.

וכן כל ההתגלות והחדושים נפלאים ונוראים שגלו הצדיקים בדורות שאחריהם עד היום הזה, כי עדין השם-יתברך עמנו גם בדורות האלה, שראינו עין בעין התגלות חדושים נפלאים ונוראים, שאי אפשר לגלותם בשכל אנושי בשום אפן, אם לא בשפע אלקי הנמשך מהיחיד הנעלם יתברך שמו לעד.

על-כן כל דברי התורה הקדושה יעידו ויגידו כי "ה' אחד ושמו אחד" (זכריה יד, ט), על-כן נקראת התורה 'עדות' בכל-מקום. (ועין עוד מזה בהלכות פסח הלכה ט - מובא לעיל).

כי מי שמעיין ומביט בהתורה - עיניו רואות עין בעין, "את כל מעשה ה' הגדל אשר עשה" (דברים יא, ז), כי יודע ומבין האמת: שאי-אפשר לבדות חסו-שלום, כל אלו הנפלאות והמעשיות והחדושים, וכל הנוראות שעשה עמנו, וגלה לנו מיום מתן-תורה, על-ידי משה רבנו, עד היום הזה, כי אם מעשה ה' המה.

לד. פריקה-וטעינה ד, יז-לה - העקר הוא שמחת התורה והמצוות, פמוכא מזה הרבה בכתבי האריז"ל (שער-המצוות הקדמה; פריעץ-חיים, עולם-העשיה פ"א; שער רוחי-הקדש ח:), ובפרט בדברי אדמו"ר ז"ל.

ועתה כל תקונתנו לשוב לארצנו ולבית מקדשנו, הוא על-ידי-זה, כי "לית מלתא דא תליא אלא בתיובתא" (תקוני-זהר כ"ב) וכו'. ואף-על-פי-כן רבם רחוקים מאד מדרכי התשובה, והעקר מחמת שאינם משימים אל לב לשמח במעט הטוב שבהם, כי העצבות ומרה-שחורה מזקת ביותר מהכל, וכמו שכתוב (דברים כח, מז): "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב" - שעקר החרבן וכל הצרות רחמנא-לצלך - בלם מחמת שלא עבדוהו יתברך בשמחה, וכמוכא בכתבי האריז"ל (שם).

לה. נחלות ד, ה - ועין בכתבי האריז"ל, מבאר בענין דרכי סודותיו הקדושים, שפיי-שנים שנוטל הכבוד וכו' וכו'. וכל הדברים האלה מבארים עתה על-פי דרבנו, בדרך הפשוט לעבדא ולמעשה - להתחזק בתפלה תמיד. ובאמת הכל אחד,

כי גם פנימיות פונת האר"ל, הוא להביא לידי מעשה. ובענין זה יש הרבה לדבר, עד שיהיה נתפס מזה איזה התנוצצות בלב, כל חד כפום מה דמשער בלבה, ואין כאן מקומו.

לו. פקדון וארבעה-שומרים ג, נא - צריכין לדעת הקדמה אחת הידועה למבינים בכתבי האר"ל, ובחדושי אדמו"ר ז"ל: "שבכל עולם, ובכל דרגא, ובכל אדם, יש כל בחינת השתלשלות כל העולמות". ועל-פן זאת הבחינה של הצמצום של חללי-הפנוי, הוא בכל עולם, ובכל אדם, ובכל דרגא וכו' וכו'. כי כל אדם בכל דרגא, כולל מפל העולמות, ומה שיש בכלל יש בפרט. ועל-פי זה תוכל להבין מעט ענין התורה "בא אל פרעה" (ח"א סד), וכל מה שזכינו לבאר בה מתחלה ועד סוף.

ועל-ידי-זה אפשר להבין מעט מרחוק, וכמבאר פמה וכמה אזהרות בתחלת העץ-חיים, ובתחלת האדרא-רבא: "שאי אפשר להבין בזה כלל, כי אם מי שמבטל שכלו. ובמקום שאינו מבין, תולך בפחיתות דעתו האנושי" - ואז יוכל להבין מעט מהרבה, ולראות מרחוק גדלת הבורא יתברך, אשר אין חקר לתבונתו וכו' (ישעיה מ, כח).

לו. פקדון וארבעה-שומרים ד, ח - וזה בחינת כלל הפונות של ספירה וכו', עין-שם היטב וכו', שם מסדר הפונות היטב בפרטיות בכל לילה ולילה וכו' וכו'.

וכל אלו הבחינות הם בכל אדם ובכל זמן, כי אף-על-פי שאין יודעין באור הפונות לעמקן, אבל אף-על-פי-כן, זה אנו יודעים ומאמינים, שכל אלו הבחינות נעשין ונמשכין בכל דור ודור, בכל שנה ושנה, בכל אדם ואדם לפי בחינתו.

כי כלל כל המחזין והחכמה והשכל, הוא לדעת ולהפיר את הבורא יתברך, שזה עקר הדעת, עקר קבלת-התורה וכו'. כי על-ידי כל מצוה ומצוה, ועל-ידי כל דבור ודבור מעסק התורה - זוכין להמשיך על עצמו דעת ושכל להתקרב אליו יתברך, ולהפיר אותו יתברך, שזה עקר התכלית.

וזה כלל כל פונות האר"ל - שרבים בכלם הם להמשיך מחזין! - הינו: שפונת כל המצות, הוא להמשיך מחזין ודעת על כל אדם, שיזכה להפיר את הבורא יתברך, בעלמא דין ובעלמא דאיתי כפי בחינתו. ועל-ידי כל מצוה ומצוה, נמשך מוח ושכל מיוחד, לדעת ולהפיר אותו יתברך בבחינה זאת וכו'. וכפי היחוד שגורמים למעלה, פן נמשך על האדם שפע הדעת שיזכה להפיר אותו יתברך.

לח. פקדון וארבעה-שומרים ה, יז - מצות "ואהבת לדעך כמוך" (ויקרא יט, ח), הוא "בכל גדול בתורה" (רש"י שם; בראשית-דף כד, ז; ספרא קדושים ד). ועקר 'קיום התורה' הוא על-ידי-זה, שעל-ידי-זה נכלליו יחד וכו', וכמו שהזהיר האר"ל מאד על אהבת החברים' (שערי-הפנוות, דרושי ברפת-השחר; שער הגלגולים, הקדמה לח).

לט. גזלה ה, נט - עקר עבודת האדם, להמשיך על עצמו קדשת המרובה הקדושה וכו', ששם התגלות אלקותו יתברך. כי כל אדם צריך לעשות עצמו מרובה לשכינה, כמו שנתתקן

מהאר"ל לומר: "הנני מכון לעשות כל גופי מרובה לשכינה" וכו'.

מ. נזיקין ד, יג - אף-על-פי שעדין אין אנו יודעין ומבינים כלל סתרי-התורה שגלה רבי שמעון בר יוחאי בזהר ותקונים - אף-על-פי-כן הוא תקון גדול לנפשנו - כי כבר עשה והכין לנו כלים נפלאים ותקונים גדולים, על-ידי דרכי תורתו הקדושה שגלה, שעל-ידי-זה מי שרוצה להתנגע לבקש אותו יתברך, יוכל לבוא בנקל להשגות-אלקות, על-ידי הדרכים והכלים והתקונים שגלה.

כי להמשיך השגות אלקות, צריכין פמה וכמה צמצומים, בחינת כלים ותקונים. ומחמת חטא אדם הראשון וקלקולי הדורות, אי-אפשר לגמר התקון בשלמות גדור אחד. ועל-פן מתנגעים גדולי הצדיקים בכל דור ודור, להמשיך תקונים נפלאים, ולהשאיר ברכה אחריהם, כדי שיהיה בנקל לדור אחרון להשיג אותו יתברך, אם ירצו לבקשו.

ועל-פן גם אחר התנא רבי שמעון בר יוחאי - זכינו לכתבי האר"ל, שהוסיף לגלות תקונים נפלאים וכו'.

וכן בדורותינו - זכינו למה שזכינו על-ידי גדולי הצדיקים שהיו מימות ה'בעל-שם-טוב' ז"ל עד עכשו. ומי שהוא בעל-נפש ודורש את השם - יוכל להבין מעט, את כל מעשה תקפם וגיבורתם של הצדיקים הגדולים המבחרים, שעשו ותקנו לנו בכל דור ודור. וזה עקר חיותינו ותקונתנו, שאנו מחזין עצמן בההשארה הקדושה שהשאירו לנו גדולי הצדיקים האמתיים, על-ידי תלמידיהם.

מא. נזיקין ה, נו - צריכין לזהר מאד ב'אהבת החברים', כמבאר במשנה (אבות פ"ו מ"ז) בארבעים-ושמונה דברים שהתורה נקנית בהן, וכמו שהזהיר האר"ל על-יזה מאד מאד, כמובא בפתבים (שערי-הפנוות, דרושי ברפת-השחר; שער הגלגולים, הקדמה לח).

מב. נזיקין ה, לו - באשר מבאר עתה בכל הספרים הקדושים, ובפרט בכתבי האר"ל (פרי-עץ-חיים, פורים פ"ה): שבכל זמן וזמן מזמנים הקדושים, נמשך עלינו הארת אותו הנס שהיה בימים ההם, כגון בפסח יציאת-מצרים וכו', ובחנכה הנס של חנכה וכו'.

מג. נזיקין ה, מב - וכל-זה הוא מובן בכתבי האר"ל לפי דרכו בקדש, אך שם הוא בדרך סוד, ואי-אפשר לאיש פשוט להבין משם עצות לעבודת הבורא יתברך. ועל-פי דרכנו, יוכל כל החפץ באמת, להבין רמזים והתעוררות נפלא להתקרב על-ידי-זה להשם-יתברך, בכל יום מחדש, מפל מקום שהוא, מכל מה שעובר עליו בכל עת.

מד. חובל-בחברו ג, טו - ועין בכתבי האר"ל מה שאיתא בכל זה על-פי דרכו הנסתר, ותבין איך עזרנו השם-יתברך למצא כל זה על-פי דרכינו בדבריו ז"ל, שהם רק לעבדא ולמעשה, ותראה נפלאות.

לקוטי תפלות ל'תשעה באב'

לקוטי תפלות ח"א קמב

(על-פי לקוטי-מוהר"ן ח"א רמז, 'ענין תיקון ותיקון')

– שפּל ה'קינו"ת' יתּהפּנו ל'תיקון' –

יְהִי רָצוֹן מִלְפָּנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאַלְמֵנוּ
אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּרַחֵם עָלֵינוּ וְתַזְכֵּנוּ,
וְתִשְׁלַח וְתַבִּיא לָנוּ מִהֲרָה אֶת מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ,
וְיִתְקַן כָּל הָעוֹלָם-הַזֶּה עִם כָּל הָעוֹלָמוֹת
מִרֵּאשִׁי וְעַד סוּף, שֶׁתְּלֻוּם כָּל בְּזֵה הָעוֹלָם
הַמַּעֲשֶׂה. רַחֵם עָלָיו וְעָלֵינוּ, וְתַבִּיאֵהוּ מִהֲרָה
לְשָׁלוֹם, וְיִתְקַן הַכֹּל בְּתִקּוֹן נִפְלָא וְנוֹרָא,
וְיֵאִיר לָנוּ הַדַּעַת הָאֱמֵתִי, וְיִפְתַּח עֵינֵינוּ וְלִבֵּנוּ
בְּתוֹרָתְךָ.

רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, "ה'
אֱלֹהִים אֱמֵת, גְּדוֹל הַעֲצָה וְרַב
הָעֲלִילָה". רַחֵם עַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְעָלֵינוּ,
וְשִׁלַּח לָנוּ הָאָרֶה נִפְלָאָה מֵעוֹלָם הַתִּקּוֹן
שֶׁנִּמְשַׁךְ עַל-יְדֵי מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ, בְּאִפְן
שֶׁיִּתְתַּקַּן הַתִּיקוֹן בְּתִקּוֹן נִפְלָא וְאֱמֵת,
וְיִוַּפְּשׁוּ כָּל הָאֵיבְעִיּוֹת, וְיִתְבַּרְרוּ עַל נְכוֹן כָּל
הַסְּפָקוֹת וְכָל הַסְּפָק סְפָקוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, וְנִזְכָּה
תָּמִיד לְעֲצָה שְׁלֵמָה וְטוֹבָה בְּאֱמֵת בְּכָל
הַדְּבָרִים שֶׁבְּעוֹלָם.

וְתַרְחֵם עָלֵינוּ, וְתַלְמִדְנוּ דְרַךְ הָאֱמֵת, אִיךְ
לְאוֹנוּ וְלִקְוֵנוּ עַל הַרְבֵּן בֵּית־
הַמִּקְדָּשׁ בְּכָל עֵת, וּבִבְרֵט בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה
בְּחֲצוֹת מַמְשׁ, וּבְיָמִים שֶׁל בֵּין-הַמַּצְרִים,
וּבִבְרֵט בְּתִשְׁעֵה-בְּאָב, לֹאמֹר "אֵיכָה" וְקִינּוֹת,
בְּלֵב נִשְׁבֵּר וְנִדְבָה בְּאֱמֵת לְאֱמֵתוֹ.

וְנִשְׁפָּךְ לִבֵּנוּ כַּמִּים נוֹכַח פָּנֵי ה', נִתֵּן בְּעַפְר
פִּינוּ אוֹלֵי יֵשׁ תְּקוּהָ, נִבְטַשׁ
רֵאשֵׁינוּ בְּכַתְלֵי בֵּיתֵינוּ, עַל עֵצִים רַבּוּי
צְרוּתֵינוּ בְּכָל־וּבִבְרֵט, אֲשֶׁר זֶה כַּמָּה שָׁנִים
אֲשֶׁר חֲרַבָּה עִירֵנוּ, וְשָׁמַם בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ, וְנִטַּל

כְּבוֹד מִבֵּית חַיֵּינוּ, וּבְכָל יוֹם צְרוּתוֹ מְרַבָּה
מִחֲבָרוֹ. וּבִבְרֵט עֲתָה אֲשֶׁר יֵצְאוּ גְזֵרוֹת קְשׁוֹת
וּמִשְׁנוֹת עַל יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר אֵי-אֶפְשָׁר
לְסַבְּלָם. וְחַיֵּינוּ תְלוּיִם מִנְּגִד מִפְּחַד לִבֵּנוּ,
מִשָּׂאֵר הַגְּזֵרוֹת קְשׁוֹת הַנִּשְׁמָעִין שְׂרוּצִים
לְגִזְרֵי חַסְיוֹשְׁלוֹם רַחֲמָנָא לְאַלְפֵינוּ, אוֹי מָה הָיָה
לָנוּ.

מְלֵא רַחֲמִים, עֲזָרְנוּ שְׁנַרְגִּישׁ צְרוּת יִשְׂרָאֵל
וְצְרוּת נַפְשֵׁנוּ בְּלִבֵּנוּ הַיָּטֵב, עַד
שֶׁנִּזְכָּה לְשִׁבְרֵנוּ לִבֵּנוּ לְפָנֶיךָ בְּאֱמֵת, וְלִשְׁפָךְ
לִבֵּנוּ כַּמִּים נוֹכַח פָּנֶיךָ ה' צְבִי-אוֹת בְּאֱמֵת, עַל
גְּדֹל פְּשָׁעֵנוּ וְרַבּוּי עֲוֹנוֹתֵינוּ וְעֵצִים קְשִׁיּוֹת
עֲרִפְנוּ, אֲשֶׁר הָאָרִיכוּ אֶת גְּלוּתֵנוּ וְגִרְמוּ לָנוּ
אֶת כָּל צְרוּתֵינוּ.

"נִשְׂא לִבֵּנוּ אֶל כַּפִּים אֶל אֵי־ל בְּשָׁמַיִם",
נִתְפַּס אֱמֵנוֹת אֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוּשִׁים,
לְצַעֵק וְלִזְעַק צַעֲקָה גְדוֹלָה וּמְרָה. נִשׁוּטֵט
בְּשׁוֹקִים וּבְרַחוּבוֹת, וְנִתְפַּלֵּל וְנִעֲתִיר וְנִזְעַק
וְנִתְחַנֵּן אֶל ה' אֵי־ל עָלֵינוּ, "עַד יִשְׁקִיף וַיֵּרָא
ה' מִשָּׁמַיִם", עַד שֶׁתְּעוֹרֵר רַחֲמֶיךָ עָלֵינוּ,
וְתִנְחַמְנוּ מִהֲרָה, וְתִגְאָלְנוּ וְתִפְדְּנוּ מִכָּל
הַיִּסּוּרִים וּמִכָּל הַצְּרוּת בְּכָל־וּבִבְרֵט.

וְתֵאִיר עָלֵינוּ גַם עֲתָה הָאָרֶה נִפְלָאָה
מִמְשִׁיחַ צְדָקָנוּ, בְּאִפְן שֶׁיִּמְתִּיק גַּם
עֲתָה כָּל הַדֵּינִים מֵעָלֵינוּ בְּכָל־וּבִבְרֵט, וַיִּבְטַל
כָּל הַצְּרוּת וְכָל הַיִּסּוּרִים וְכָל הַגְּזֵרוֹת שֶׁאֵינָם
טוֹבוֹת, מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל כָּל יִשְׂרָאֵל.

וְיֵאִיר עָלֵינוּ אוֹר הָאֱמֵת בְּכָל עֵת, וְיִתְקַן
אוֹתֵנוּ תָּמִיד בְּתִקּוּנֵי חֲדָשִׁים
וְנִפְלָאִים, וַיִּזְדַּיעַ וַיִּבְרַר לָנוּ כָּל הַסְּפָקוֹת וְכָל
הָאֵיבְעִיּוֹת וְכָל חֲלָקַת הַעֲצָה, וְנִזְכָּה תָּמִיד
לְעֲצָה שְׁלֵמָה בְּאֱמֵת לְאֱמֵתוֹ, בְּאִפְן שֶׁנִּזְכָּה
לְשׁוּב אֵלֶיךָ מִהֲרָה בְּאֱמֵת וּבְלֵב שָׁלֵם, וְלַעֲסַק

בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּבְמִצְוֹת וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים, כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ.

וְתִשְׁמְרֵנוּ וְתַצִּילֵנוּ תְּמִיד, מִכָּל מִינֵי חַטָּאִים וְעוֹנוֹת וּפְשָׁעִים שְׁבָעוּלָם, וְלֹא נִסּוּר מִרְצוֹנְךָ יְמִין וְשִׁמְאַל. וַיִּכְמְרוּ רַחֲמֶיךָ עַל בְּנֵיךָ, וְתָבִיא לָנוּ אֶת מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ מְהֵרָה, וַיִּגְאָלֵנוּ גְּאֻלָּה שְׁלֵמָה, גְּאֻלַּת עוֹלָם. וְאִזּוּ יִתְקַן לָנוּ אֶת בְּחִינַת הַתִּיקָן, בְּתַכְלִית הַתְּקוּן, בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת, וַיְהִי נִמְשָׁךְ הָאוֹת "נִוּן" מִהַקִּינוּ"ת, לַתִּיקָן, וַיְהִי נַעֲשֶׂה מִתִּיקָן, וְתִקּוּן, וַיִּתְבַּטְּלוּ כָּל הַקִּינּוֹת מִן הָעוֹלָם, וַיִּתְהַפְּכוּ הַקִּינּוּ"ת לַתְּקוּן.

מָלֵא רַחֲמִים, בַּעַל הַיְשׁוּעוֹת, בַּעַל הַנְּחֻמוֹת, נַחֲמֵנוּ נָא מִכָּל צָרוֹתֵינוּ, וְעֲזָרֵנוּ בְּכָל עֲנִינֵינוּ וְחַפְצֵינוּ, וּפְרַס עֲלֵינוּ סֶפֶת שְׁלוֹמְךָ, וְתַקְנֵנוּ בַּעֲצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ, וְהוֹשִׁיעֵנוּ מִהֲרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ. זַכְּנוּ לְאַמֶּת לְאַמֶּתוֹ, הַצִּילֵנִי אוֹתִי וְאֶת כָּל יִשְׂרָאֵל, מִסַּפְקוֹת וְחִלְקַת הָעֲצָה, הַמוֹנְעִים וּמִבְּלָבָלִים מַעֲבוֹדֶתְךָ הַרְבֵּה, זַכְּנוּ לַעֲצָה שְׁלֵמָה אֱמִתִּית בְּכָל עֵת, בְּאַפָּן שְׂאֵזְפָה לְשׁוּב אֵלֶיךָ בְּאַמֶּת, וְלִהְיוֹת כְּרִצּוֹנְךָ הַטּוֹב מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם, אָמֵן סְלָה.

☪ לְקוּטֵי תְּפִלוֹת ח"ב לֵב ☪

(על-פי לקוטי-מוהר"ן ח"ב סא, 'השם-יתברך למעלה מהזמן')

תְּפִלָּה לְתִשְׁעָה בְּאָב' אַחֲרֵי-צַהֲרִים

שִׁנְזָנָה לְגִלוֹת אוֹרוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ בְּזִמְנָן לְדַתּוֹ

(כְּמִבְּאֵר בְּחַז"ל: אֶסְמֵךָ רַבָּה פְּתִיחָתָא יֵא; אִיכָּה רַבָּה א. נא - עֵין 'שְׁעֵר-הַכְּנֻנוֹת/ דְּרוּשֵׁי חַג הַשְּׁבוּעוֹת, סוּף דְּרוּשׁ א)

'מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ' - שְׁעֵבֶר עָלָיו מִה שְׁעֵבֶר מִיּוֹם בְּרִיאַת-הָעוֹלָם, וְסָבַל מִה שְׁסָבַל, וְאַחַר כָּל-זֶה בְּסוּף יָאמֵר לוֹ הַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ: "בְּנֵי אֲתָה, אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ" (תהלים ב, ז). וְכִלְזֶה מַחֲמַת גְּדֵל עַצֵּם מַעֲלַת שְׁכָלוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ, לְפִי גְדֵל מְדֻרְגָּתוֹ שִׂיאַחֲזוּ אִזּוּ, וּמַחֲמַת הַפְּלִגְתָּ עַצֵּם מַעֲלַת שְׁכָלוֹ שִׁיגְדֵל אִזּוּ מֵאֵד מֵאֵד. עַל-כֵּן יִהְיֶה כָּל הַזְּמַן שְׁעֵבֶר עָלָיו מִיּוֹם בְּרִיאַת-הָעוֹלָם עַד אוֹתוֹ הַזְּמַן, כִּלּוֹ אִין וְאַפְסֵ מִמֶּשׁ, וַיְהִי מִמֶּשׁ כְּאִלוֹ נִוְלָד הַיּוֹם, כִּי יִתְבַטֵּל כָּל הַזְּמַן בְּשְׁכָלוֹ, שִׁיְהִי גְדוֹל מֵאֵד. וְעַל-כֵּן יָאמֵר לוֹ הַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ:

"אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ", 'הַיּוֹם' מִמֶּשׁ - כִּי כָּל הַזְּמַן שְׁעֵבֶר, אִין וְאַפְסֵ לְגַמְרֵי. (לקוטי-מוהר"ן ח"ב סא - וְעֵין ב' לְקוּטֵי-הַלְכוֹת/ תְּפִלִּין ה. טו)

כִּי עֵקֶר הַתְּקוּהָ, עַל-יְדֵי בְּחִינַת 'לְמַעַלָּה מִהַזְּמַן' שְׁמִשְׁיָגִין הַצְּדִיקִים שֶׁהֵם בְּבִחִינַת 'מְשִׁיחַ' - פֶּאֶשֶׁר הַבְּנֵי מִפְּיֹר-הַקְּדוּשָׁה, שְׂאֵמֵר סְמוּךְ לַהֲסַתְּלָקוֹתָיו: "שֶׁהוּא הוֹלֵךְ עִתָּה רַק עִם זֶה הַמֵּאֲמָר שֶׁגִּלָּה עַל פְּסוּק 'אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ', שֶׁהוּא בְּחִינַת 'לְמַעַלָּה מִהַזְּמַן'. וְאִי-אֶפְשֶׁר לְבָאֵר עֵינָן זֶה בְּכַתֵּב כָּלֵל, רַק מִה שֶׁהַבְּנֵי מְדַבְּרִיו, שְׂאֵמֵר זֹאת לְעֵינָן מִה שֶׁהוּא עוֹסֵק בִּיגִיעוֹת גְּדוּלוֹת כָּל-כָּף, לְקִרְבַּ נְפִשׁוֹת רַבּוֹת לַהֲשִׁם-יִתְבָּרֵךְ, וְעַדִּין לֹא עֲלֵתָה בְּיָדוֹ כְּרִצּוֹנוֹ. וְהַמְחַלְקֵת וְהַמְנִיעוֹת בְּגַשְׁמִיּוֹת וְרוּחָנִיּוֹת, מִתְּגַבְּרִין וּמִתְּפַשְׁטִין מֵאֵד מֵאֵד בְּכָלֵיּוֹת וּבְפִרְטִיּוֹת, עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, אֲשֶׁר כָּשַׁל כַּח הַסָּבֵל, וְרַבִּים נִכְשְׁלוּ וְנִפְלוּ עַל-יְדֵי-זֶה וְכוּ'. וְלַעֲנָנָן זֶה אָמַר: "שֶׁהוּא מַחְיָה עַצְמוֹ בְּעֵינָן זֶה שֶׁל 'אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ' - הַיּוֹנוֹ: שֶׁהַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ יַעֲזָרֵנוּ לְדַלֵּג עַל הַכַּל, וְסוּף כָּל סוּף יִתְגַּלֵּה הָאֱמֶת, וְכִלְנוּ נִשׁוּב לַהֲשִׁם-יִתְבָּרֵךְ בְּאַמֶּת, וְכָל הַיָּמִים הָרַאשׁוֹנִים יִפְלוּ, כִּי כָּל הַזְּמַן יִתְבַטֵּל וְיִכְלַל הַכַּל בְּבִחִינַת 'לְמַעַלָּה מִהַזְּמַן', וְשֵׁם יִתְתַקַּן הַכַּל. (לקוטי הַלְכוֹת מִילָה ד, יז)

"אֶסְפְּרָה אֶל חַק, ה' אָמַר אֵלַי, בְּנֵי אֲתָה אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ". רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, חַי לְעַד וְקַיָּם לְנֶעֱמָה, אֲתָה הוּא קִדְּם שְׁבָרָאֵת הָעוֹלָם, וְאֲתָה הוּא לְאַחַר שְׁבָרָאֵת הָעוֹלָם, כִּי אֲתָה לְמַעַלָּה מִהַזְּמַן, וְכָל הַזְּמַן כִּלּוֹ, מִה שֶׁהָיָה, וּמִה שִׁיְהִיָּה, אֵינּוּ עוֹלָה אֶעֱלֶךָ אֶפְלוֹ כְּהֲרַף-עֵינַן.

רַחֵם עָלַי בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים, וְתֵן לִי דַעַת וְשִׁכָּל אֱמִתִּי וְשִׁלָּם, בְּאַפָּן שְׂאֵזְפָה לְצֵאת מִתַּחַת הַזְּמַן, שְׂאֵזְפָה לִידַע וּלְהַבִּין וּלְהַשִּׁיב, שְׁכָל הַזְּמַן אֵינּוּ כְּלוּם, כִּי הַכַּל הַכֵּל, וַיְמִינוּ כְּצֵל עוֹבֵר. וּבְאַמֶּת אִין שׁוּם זְמַן כָּלֵל לְמִי שִׁישׁ לוֹ שְׁכָל וְדַעַת אֱמִתִּי, רַק כָּל הַזְּמַן הוּא מִהַעֲדָר הַדַּעַת, אֲשֶׁר בְּנִפְלְאוֹתֶיךָ הַנּוֹרָאוֹת, אֲתָה מַעֲלִים הַדַּעַת מִבְּנֵי-אָדָם, כְּדֵי שִׁיְתַקַּים הַזְּמַן, וְהַכַּל בְּשִׁבִיל הַבְּחִירָה. אֲבָל בְּאַמֶּת בְּדַעַת הָאֱמִתִּי, אִין שׁוּם זְמַן כָּלֵל.

זַכְּנוּ לְקִשְׁר עַצְמָנוּ וּלְהַכְּלֵל בְּאַמֶּת בְּהַצְּדִיקִים-הָאֱמִתִּיִּים, שְׂזָכּוּ לְזֶה בְּשִׁלְמוֹת לְהַכְּלֵל בְּדַעַתְם הַשְּׁלָם בְּבִחִינַת 'לְמַעַלָּה-מִהַזְּמַן', וַיִּצְאוּ מִהַזְּמַן לְגַמְרֵי, וְנִצְלוּ בְּשִׁלְמוֹת מִכָּל הַמַּעֲשֶׂה הַרַע הַנַּעֲשֶׂה תַּחַת הַשִּׁמְשׁ וְהַזְּמַן. זַכְּנוּ לִילְכָךְ בְּעַקְבוֹתֵיהֶם, וּלְדַרְךָ בְּנִתְיָבוֹתֵיהֶם, וּלְקַיָּם עֲצוֹתֵיהֶם, לְבַל נִסְתַּכַּל כָּלֵל עַל כָּל הַדְּבָרִים שֶׁהֵם תַּחַת הַזְּמַן, שְׂבָהֵם

כלולים כל התאות ומדות רעות, ואל יבהלנו מפגעי הזמן כלל. רק נזכה בכל יום ובכל עת ובכל שעה, להזכיר עצמנו בבטול הזמן, שבאמת הזמן בטל ומבטל, ולקשר עצמנו בכל עת בבחינת 'למעלה מהזמן', ששם נתבטלים כל התאות והמדות וכל הבלבולים הבאים כלם מפגעי הזמן.

רבוננו של עולם, רבוננו של עולם, קדמון לכל הקדמונים, ראשון לראשונים, ואחרון לאחרונים. אתה הודעתנו מרחוק, דברים גבוהים פאלה, רמזים נוראים פאלה, ורמזות לנו מרחוק דרכי נפלאותיך הנוראות, לחיותנו פהיום הזה, להשיב נפשנו בעמק מרירות הגלות הארץ הזה, להזכירנו גדלת נוראותיך, לחזקנו ולאמץנו ולנחמנו בכל צרותינו, אשר כבר סבלנו צרות רבות ורעות בלי מספר, מיום החרבן עד הנה, אשר במעט "כשל פח הספל", כי ארץ עלינו הגלות מאד מאד, וכבר כלו כל הקצין, ואין אתנו יודע עד מה, "עד מתי קץ הפלאות", ורבים מבני עמך נכשלו ונפלו על ידייזה, עלידי אריכת הגלות המור הזה כליפה.

אבל באמת אתה חושב מרחוק להטיב אחריתנו, בטובות נוראות ונפלאות, אשר לא נשמעו מעולם, ויש תקוה לאחריתנו. עליכן רמזות לנו מרחוק, והודעתנו גם עתה, התנוצצות נפלא מבחינת 'למעלה מהזמן', למען גדע ונאמין, שכל אריכת הזמן של כל הגליות והצרות, מה שעוברים על ישראל מיום הגליות בכלליות, ובפרטיות כל מה שעובר על כל אחד ואחד, הכל אינו נחשב לכולם. והכל ישתכח ויתבטל לגמרי בעת שיתגלה הדעת השלם, עלידי משיח צדקנו שיבא במהרה בימינו, שנזכה להשיג הדעת של בחינת 'למעלה מהזמן'.

עליכן רחם עלינו גם עתה, והאר עלינו הארת הדעת הקדוש הזה, שהוא 'אורו של משיח'.

באפן שנזכה להכניע ולבטל כל התאות והמדות רעות, עלידי שנזכר תמיד בבטול הזמן, כי הזמן רץ ושט ופורח מאד, ואינו מתמהמה ומתעכב אפלו רגע אחת, ואין בו שום תפיסה כלל, כי באמת אין שום זמן כלל, חמל עלינו בחמלתך הגדולה, והצילנו מפגעי הזמן, ואל נחליף עולם עומד לנצח בעולם עובר חסיושלום. חננו מאתך דעת ושכל אמתי, באפן שנזכה להבין ולראות בטול הזמן, ואל יטעה אותנו הזמן כלל.

ונזכה להתחיל בעבודתך, בכל יום ובכל עת מחדש, ואל יבלבל אותנו כלל, כל מה שעבר עלינו עד אותה השעה. ונזכה בכל עת לקדש עצמנו באמת, ולקשר ולכלל כל הזמן, בבחינת 'למעלה מהזמן', עד שנזכה לצאת מתחת הזמן והמקום, לבחינת 'למעלה מהזמן', 'למעלה מהמקום', כרצונך וכרצון צדיקיך האמתיים אשר זכו לזה בשלמות באמת. "השיבנו ה' אליך ונשובה, חדש ימינו בקדם. יהיו לרצון אמרייפי, והגיון לבי לפניך, ה' צורי וגואלי".

ועוד חזון למועד לגמור בעזרת השם מה שהתחלנו מזמן, להוציא לאור ספר 'לקוטי תפלות מיחד לימי בין המצרים' - עם כל התפלות בהרחבה בעניני גלות וגאולה, בנין וחרבן בית המקדש, בנין ירושלים, משיח צדקנו, קץ הגאולה, וחצות הלילה, וכו' - ביחד עם המדור 'לקוטי עצות' - תורה ותפלה גם יחד

לכבוד נשמת איש האלקים
- רבינו האריז"ל -
 רבי יצחק בן שלמה לוריא זי"ע א
 ההילולא קדישא ביום ה' אב
 מוצש"ק פרשת דברים